

5/2015 SSKH NOTAT – SSKH REPORTS AND DISCUSSION PAPERS

SYRJINTÄ, POLARISAATIO, NUORISO JA VÄKIVALTAINEN RADIKALISOITUMINEN

SYPONUR-VÄLIRAPORTTI

Karin Creutz & Juha Saarinen & Marko Juntunen

SSKH Notat 5/2015

Syrjintä, polarisaatio, nuoriso ja väkivaltainen radikalisoituminen – SYPONUR-väliraportti.
Karin Creutz & Juha Saarinen & Marko Juntunen Svenska social- och kommunalhögskolan
vid Helsingfors universitet, 2015 Helsingfors

ISBN 978-951-51-1710-6 (PDF)

ISSN-L 1457-1250

ISSN 1798-6966 (Online)

<http://sockom.helsinki.fi/info/notat.html>

SSKH Notat

*Svenska social- och kommunal högskolan
vid Helsingfors universitet*

5/2015

1. TUTKIMUKSEN TAUSTA

Tasa-arvo ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus voidaan turvata ainoastaan yhteiskunnassa, jossa vallitsee luottamus ja jaettu tunne turvallisuudesta. Tämän projektin tarkoitus on tutkia, kuinka Suomessa voidaan estää nuorisoa koskevia kielteisiä kehityskulkuja, kuten kasvavaa eriarvoisuutta, polarisaatiota ja lisääntyvää kiinnostusta väkivaltaiseen ekstremismiin – tekijöitä, jotka murentavat turvallisuutta. Projektilla on kaksi päätavoitetta; se pyrkii lisäämään empiiristä ja teoreettista tietoa eriarvoisuuden ja väkivaltaisen radikalisoitumisen yleistymisen syistä sekä niiden välisestä dynaamisesta suhteesta Suomessa.

Nykypäivän uskonnollinen, etninen ja kulttuurinen monimuotoisuus, maahanmuutto ja monikulttuurisuus ovat keskeisiä kysymyksiä EU-maiden päättäjille, organisaatioille ja yksityishenkilöille. Lukuisat tahot poliittisista toimijoista yksittäisiin kansalaisiin vaativat radikaaleja yhteiskunnallisia uudistuksia. ”Monikulttuurisuus” on julistettu kuolleeksi, ja käytännössä kaikissa EU-maissa kasvava ihmisjoukko näkee maidensa integraatio- tai assimilaatiopolitiikan epäonnistuneen. Voidaksemme syventää ymmärrystämme väkivaltaisesta radikalisoitumisesta, on tarkasteltava kriittisesti sosiaalisen eriarvoisuuden muotoja (köyhyys, syrjäytyminen ja syrjintä) kuitenkin ymmärtäen etteivät ne välttämättä ole kausaalissa suhteessa radikalisoitumiseen. Hyvin monia ihmisiä voidaan asemoida samankaltaisilla syrjäytymiseen ja marginalisoitumiseen liittyvillä muuttujilla mutta radikalisoituminen ei ole suinkaan kaikkien kohdalla. Turhautuminen on avaintekijä radikalisoitumisessa, mutta se voi johtua monimutkaisemmista prosesseista kuin sosiaalisesta eriarvoisuudesta ja sosiaalisesta ja taloudellisesta syrjäytymisestä.

Useat tutkimukset korostavat internetin ja sosiaalisen median roolia radikaalien ideologioiden levittämisessä, rekrytoinnissa, koordinoinnissa ja varainhankinnassa. Keskeinen kysymys, josta tutkijat edelleen kiistelevät - ja joka vaatii syvempää tutkimusta - on edistääkö Internet nuorten väkivaltaista radikalisoitumista? Perinteiset keinot torjua eriarvoisuutta eivät välttämättä ole tehokkaimpia väkivaltaisen ekstremismin torjuntakeinoja. Hyvien käytäntöjen kehittäminen vaatii tutkijoiden, viranomaisten ja ruohonjuuritason toimijoiden läheistä yhteistyötä. Poliittiset päättäjät tarvitsevat tieteellisiä oivalluksia ja yksityiskohtaista empiiristä aineistoa kohdistaa politiikkaansa tehokkaasti.

Hanke (SYPONUR) on ensimmäinen aloite Suomessa, joka luo innovatiiviset puitteet Suomessa tapahtuvan väkivaltaisen radikalisoitumisen tutkimiseksi. Lisäksi projekti luo pohjan toimintaohjelmien arviointia ja kehittämistä varten, tavoitteenaan vähentää väkivaltaista radikalisoitumista ja polarisaatiota. Projekti tarjoaa tieteellisiä näkökulmia kulttuuriin, poliittisiin ja taloudellisiin muutoksiin, jotka tuottavat eriarvoisuutta, vastakkainasettelua ja väkivaltaista radikalisoitumista. Hanke on myös merkittävä politiikan kannalta ja haastaa vallitsevia käsityksiä eriarvoisuudesta ja väkivaltaisesta radikalisoitumisesta.

Taloudellisten tekijöiden ohella on joukko muitakin syitä, joiden vuoksi on erittäin tärkeää ryhtyä välittömästi toimiin eriarvoisuutta ja väkivaltaista radikalisoitumista vastaan. Muslimiväestön määrä on Suomessa pieni verrattuna muihin EU-maihin, mutta sen arvioidaan kasvavan nopeasti nykyisestä n.

60000:sta aina 105000:een seuraavien 15 vuoden aikana. Suomen muslimiväestö on hyvin nuorta. Erityisesti Pohjois-Afrikasta, Lähi-idästä ja Somaliasta saapuneiden sukujen jälkikasvu kohtaa useita sosiaalisia ja taloudellisia haasteita. Yksilöt ja perheet monista afrikkalaisista ja Lähi-idän maista ovat yliedustettuna pientuloisten esikaupunkien julkisen asunnontuotannon piiriin kuuluvilla asuinalueilla. Joidenkin maahanmuuttajaryhmien koulu- ja opiskelunestys jäävät huomattavasti alle kansallisen keskiarvon. Työttömyys on toistuvasti nähty keskeisenä tekijänä, joka haittaa onnistunutta integraatiota. Vuonna 2013, vain 19% työikäisistä somaliankielisistä ja 27% työikäisistä arabiankielisistä olivat työelämässä. Virallisille työmarkkinoille osallistuvat työkentelevät pääsääntöisesti matalapalkka-aloilla. Erityisen huolestuttavaa on 15-20-vuotiaiden somali- ja kurditaustaisten nuorten tilanne; heistä yli kolmannes on vailla työtä tai koulutusta.

Syrjintä, yhteiskunnallinen ja taloudellinen marginalisoituminen ja islamofobia tuottavat tyytymättömyyttä, vieraantumista ja uhriuden tunnetta kaikissa muslimiväestöön kuuluvissa etnisissä ryhmissä. Monet muslimiväestöön kuuluvat etniseltä taustaltaan suomalaiset käännynnäiset (joita arvioidaan olevan 1500-2000) mutta yhtäläillä maahanmuuttajataustaiset muslimit – kokevat, että hyväksyntä edellyttää assimilaatiota ja omasta uskonnollisesta identiteetistä luopumista. Tällaiset syrjäytymisen ja uhriuden tunteet ovat tulleet huomattavasti polttavimmiksi kysymyksiksi Suomessa, kuten muuallakin EU-maissa yhteiskunnallisen keskustelun nivoessa toistuvasti islamin ja muslimit terrorismiin ja turvallisuusuhkiin.

Lukuisat etnisten vähemmistöjen edustajat ovat alttiimpia rikollisuudelle kuin kantaväestön edustajat. Lähi-idästä tai Pohjois-Afrikassa tulleilla tai heidän jälkeläisillään on 5,9 kertaa suurempi riski tulla väkivaltaisen rikoksen uhriksi kantaväestöön verrattuna. Käsitukset mahdollisuuksista saada lain- ja oikeudenmukaista kohtelua nivoutuvat kokemuksiin eriarvoisuudesta. Näiden teemojen sivuuttaminen julkisessa keskustelussa ainoastaan lisää eriarvoisuutta ja syrjäytymistä, ja se voi tuottaa turhautumista joka ruokkii radikaalien ideologioiden kasvumahdollisuuksia.

Maassamme ei ole tuotettu ainoatakaan laajempaa tutkimusta ns. väkivaltaisesta jihadismista. Eri puolilla Länsi Eurooppaa tehdyissä tutkimuksissa korostetaan että ns. väkivaltaisten jihadistien taustalta ei löydy samankaltaisia sosiaaliseen statukseen tai eriarvoisuuden kokemuksiin liittyviä piirteitä. Tunnuksomaisuuksia kuitenkin on. Valtaosa on toisen ja kolmannen polven maahanmuuttajia, jotka ovat joko syntyneet Euroopassa tai tulleet Eurooppaan lapsina, opiskelijoina tai pakolaisina. Suuri osa (jopa 25%) on islamiin palanneita, eli käännynnäisiä. Riippumatta taustoista (siirtotyöläis-, ei-siirtotyöläis-, muslimi-, ei-muslimitaustaiset), valtaosa voidaan luokitella ”uudestisyntyneiksi” tai käännynnäisiksi, jotka ovat irtaantuneet vanhempiensa uskonnollisista perinteistä. Toisin kuin yleisesti luullaan, Euroopan ns. väkivaltaiset jihadistit eivät ole yksinomaan nuoria miehiä – tänä päivänä yhä useammat, jotka julistavat länsivastaista väkivaltaa, ovat käännynnäisiä eurooppalaisia naisia.

Radikaalit ja toisilleen vastakkaiset yhteiskunnalliset liikkeet ovat monissa yhteyksissä toisiaan vahvistavia - ne aktivoivat ideologisia vastakohtiaan omilla toimillaan. Islaminvastaiset ryhmät ja organisaatiot Suomessa, kuten muuallakin, yrittävät usein vakuuttaa paikallisille yleisöille, että niiden kulttuuripolitiikassa perinteet, arvot, perusvapaudet ja -oikeudet ovat uhanalaisia etnisesti,

kulttuurisesti ja uskonnollisesti muuttuvassa maisemassa. Organisaatiot ja yksityishenkilöt Suomessakin käyttävät kansalaisaloiteoikeutta vastustaessaan islamilaisten ”infrastruktuurien” perustamista. Islaminvastaiset organisaatiot ja yksilöt, tuottavat myös sananvapauten vedoten kannanottoja, pamfletteja, mediatekstejä ja muuta kulttuurista kuvastoa tavoitteena polarisoida. Ymmärrettävästi, tämän tyyppiset aloitteet ja niiden näkyvyys koetaan stigmatisoivina muslimiväestön keskuudessa.

2. PROJEKTIN TAVOITTEET

Yhteiskunnallisella toiminnalla, jolla pyritään torjumaan syrjäytymistä ja eriarvoisuutta, ja turvaamaan yhdenvertaiset mahdollisuudet kaikille kansalaisille, on ollut keskeinen tavoite Suomen hyvinvointipolitiikassa. Olemassa olevien julkisten palvelujen toimivuus yhä monimuotoisemmassa yhteiskunnassa on kuitenkin kyseenalaistettu. Suomalaisen yhteiskunnan muuttuessa on ilmenyt uusia sosiaalisia ongelmia, jotka vaativat uudenlaisia toimenpiteitä.

Väkivaltainen radikalisoituminen on ollut hyvin marginaalinen kysymys sisäistä turvallisuutta koskevassa politiikassa aina 2000-luvulle asti. Tämän jälkeen tärkein turvallisuusviranomainen, Suomen Suojelupoliisi (Supo), alkoi raportoida ns. väkivaltaisten jihadismin lisääntymisestä Suomessa (Archer & Malkki 2013). Sisäministeriön hallinnoima sisäisen turvallisuuden ohjelma on ollut toinen merkittävä toimija kansallisissa keskusteluissa väkivaltaisesta radikalisoitumisesta. Terrori-iskut Yhdysvalloissa 2001, Profeetta Muhammadiin kohdistuneet karikatyyrit Tanskassa vuonna 2006 ja terrori-iskut Norjassa vuonna 2011 käynnistivät Suomessakin turvallisuuspoliittisia reaktioita ja pyrkimyksiä parantaa valvontaa ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Yleinen kehys radikalisoitumiseen on ollut ”kovaa” ennaltaehkäisevää turvallisuuspolitiikkaa. Vuonna 2012 perustettiin Sisäministeriön johdolla kansallinen verkosto väkivaltaisen ekstremismin ehkäisemiseksi. Radikalisoitumisen ennaltaehkäisevään toimintaan on otettu vaikutteita kokemuksista Tanskassa, Alankomaissa, Ruotsissa ja Britanniassa. Useimmat näistä toimista Suomessa ovat muodoltaan väliaikaisia hankkeita, ja niiden käyttöaste on suhteellisen alhainen huomioiden käyttömahdollisuuksia julkisella sektorilla kuten kouluissa terveydenhuollossa sosiaali- ja työvoimapalveluissa.

EU ja kansalliset hallitukset ovat teetättäneet useita radikalisoitumiseen liittyviä tutkimuksia, muistuttaen, että radikaalit ajatukset ja väkivaltainen radikalisoituminen ei välttämättä kulje käsi kädessä. Useilla kriittisillä sosiaalisilla tekijöillä on tärkeä rooli tässä prosessissa. Kaiken kaikkiaan, ei ole vain yhtä, vaan useita eri polkuja väkivaltaiseen ekstremismiin. Yleinen ongelma näissä raporteissa on kuitenkin ollut empiirisen tiedon puute. Monet tutkimukset ovat aikaisempien argumenttien katsauksia, joissa yritetään muodostaa hypoteeseja aikaisempien teoreettisiin keskusteluihin pohjalta.

Hanke nojaa hypoteesiin, jonka mukaan Suomessa sekä muualla Länsi-Euroopan yhteiskunnissa, joissa väestö monimuotoistuu, väkivaltainen radikalisoituminen on tulos eriarvoisuuden, turhautumisen, polarisaation ja sosiaalisen syrjäytymisen monimutkaisista prosesseista. Vaikka rakenteellisella epätasa-arvolla on merkitys väkivaltaisen radikalismin taustalla, se ei todennäköisesti ole riittävä selitys.

Tutkimuksen tärkeimmät kysymykset ovat:

1. Mitkä mekanismit suomalaisessa yhteiskunnassa tuottavat väkivaltaista radikalisoitumista, ja miten niitä voidaan torjua?
2. Mikä voidaan sanoa syrjäytymisen, islaminvastaisuuden ja vihanlietsonnan kokemusten sekä väkivaltaisen radikalisoitumisen välisistä vuorovaikutussuhteista?
3. Mitkä ovat tehokkaimmat poliittiset toimet väkivaltaisen radikalisoitumisen ehkäisemiseksi?

Aineisto-ohjattuun ja empiiriseen näyttöön perustuvalla tutkimuksella, jossa ymmärretään ja vastataan tehokkaasti eriarvoisuuteen ja väkivaltaiseen radikalisoitumiseen, on akuutti tarve. Nopeat yhteiskunnalliset muutokset (talouden taantuma, kasvavat tuloerot, maahanmuutto, äärioikeiston ja rasististen liikkeiden nousu, sekä uuden globaalin yhteysverkoston avaamat sosiaaliset mediat) korostavat tarvetta uudentlaiselle yhteiskuntatutkijoiden, poliittisten päättäjien ja muiden edunsaajien yhteistoiminnalle, jonka tarkoitus on tuottaa uutta tietoa väkivaltaisen radikalisoitumisen prosesseista.

SYPONUR-hankkeen Väliraportti koostuu kahdesta erillisestä osasta, jotka ovat itsenäisiä tapaustutkimuksia ja tuovat esille tämänhetkiset tutkimustulokset. Osahanke 1 on Juha Saarisen toteuttama ja Osahanke 2 on Karin Creutzin toteuttama. Raportin seuraavissa osioissa kuvataan osahankkeet, sekä näiden pohjalta tehdyt havainnot. Hankkeen loppuraportti julkaistaan keväällä 2016.

OSAHANKE 1

Juha Saarinen

1. JOHDANTO

Elokuun 2014 alussa Abu Shu'ayb as-Somali taistelijanimellä esiintynyt, somalialaistaustainen Suomesta Syyriaan matkustanut jihadistivierastaistelija esiintyi Islamilaiseksi valtioksi itseään kutsuvan, Suomessa laajemmin Isiksenä tunnetun ryhmän propagandavideolla.¹ Sujuvalla suomenkielellä hän kutsui uskonveljiään muuttamaan ryhmän noin kahta kuukautta aiemmin julistamaan kalifaattiin. Runsaasti mediahuomiota saanut Abu Shu'ayb on esiintymisensä jälkeen antanut kasvot jihadistiryhmien riveihin liittyneille, Suomesta Isiksen lähteneille vierastaisteliijoille. Hän on kuitenkin vain yksi vähintään seitsemästä kymmenestä aikuisesta, joiden viranomaiset arvioivat matkustaneen Suomesta Syyriaan ja Irakiin 2012–2015 välisenä aikana.

Suomesta konfliktialueelle päätyneiden henkilöiden kokonaismäärä on kuitenkin arviota korkeampi. Siitä puuttuu esimerkiksi konfliktialueelle tuntematon,

¹ Ryhmään viitataan väliraportissa pelkästään Isiksenä johdonmukaisuuden vuoksi, vaikka ryhmä on muuttanut nimensä Islamilaiseksi valtioksi sekällä 2014. Isis on suomennos sille vakiintuneesta englanninkielisestä käännöksestä Islamic State of Iraq and ash-Sham. Ryhmään on viitattu myös englanninkielisellä nimellä Islamic State of Iraq and the Levant, joka muodostaa lyhenteen Isil.

mutta todennäköisesti pienehkö määrä päätyneitä alaikäisiä, jotka ovat “enimmäkseen sinne lähteneiden perheiden lapsia tai siellä syntyneitä.”² Tämä lisäksi on myös mahdollista, että konfliktialueelle on päätenyt sellaisia henkilöitä Suomesta, jotka eivät ole tulleet viranomaisten tietoon. Esimerkiksi Kirkon Ulkomaanavun johtaja Antti Pentikäinen kommentoi keväällä 2015, että hänen eri muslimiyhteisöjen edustajilta saamiensa tietojen mukaan Syyriaan ja Irakiin matkanneiden määrä olisi virallisia lukuja suurempi, mahdollisesti jopa yli sata.

Avoimesti saatavilla olevan tiedon perusteella konfliktialueelle matkanneet muodostavat varsin kirjavan ja epäyhtenäisen ryhmän. Esimerkiksi Sisäministeriön Sisäisen Turvallisuuden ohjelman julkaiseman Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsauksen (2/2015) mukaan konfliktialueelle matkanneiden joukossa on henkilöitä jopa yhdeksästätoista eri etnisestä taustasta ja vain 62 %:lla lähtijöistä on Suomen kansalaisuus. Lähtijöitä on ympäri Suomea, vaikka valtaosa lähtijöistä tulee etelä- ja länsi-Suomen isommista kaupungeista, missä Suomen muslimiväestön enemmistö asuu. Vaikka lähtijöiden ikähaarukka on 18–50, suurin osa lähtijöistä on kuitenkin nuoria miehiä, yksittäisen suurimman ryhmän ollessa 21–25 vuotiaat. Yllättävämmin, lähtijöihin lukeutuu myös nuoria naisia. Yli vuosi sitten naisten osuus lähtijöistä oli noin viidenneksen, osan jihadistiryhmien riveihin pyrkivien matkustaessa konfliktialueelle vaimonsa, ja muutamissa tapauksissa myös jälkikasvunsa kanssa. Ei ole selvää, onko naisten osuus konfliktialueelle lähteneiden keskuudessa muuttunut sittemmin, mutta anekdotaalisen tiedon mukaan naisten osuus länsi-Euroopasta lähteneiden keskuudessa on noussut merkittävästi kuluneen puolentoista vuoden aikana.

Suomesta konfliktialueelle matkanneet henkilöt ovat osa ennennäkemättömän nopeaa ja laajaa, Syyrian sisällissotaan ajautumisen synnyttämää, sekä Isiksen nousun kiihdyttämää vierastaistelijoiden virtaa Syyriaan ja Irakiin. Vaikka tarkkojen arvioiden tuottaminen on äärimmäisen haastavaa, ja komparatiivisiin arvioihin tulisi suhtautua suurella skeptisyydellä, esimerkiksi Soufan Groupin vierastaistelijavirtaa käsittelevä tutkimus arvioi alkaen konfliktialueelle matkanneiden jihadistiryhmiin liittyneiden vierastaistelijoiden kokonaismäärän olevan 27 000-31 000.³ Heidän arvionsa mukaan pelkästään länsimaista – enimmäkseen länsi-Euroopasta – arvioidaan lähteneen 5 000 musliminuorta konfliktialueella toimiviin jihadistiryhmiin. Toisaalta esimerkiksi Europolin johtaja Rob Wainwright arvioi Euroopasta lähteneen 3 000-5 000 vierastaistelijaa konfliktialueelle tammikuuhun 2015 mennessä.

Ei ole täysin selvä, kuinka moni Suomesta konfliktialueelle matkustaneista henkilöistä on määriteltävissä jihadistiryhmän riveihin pyrkiväksi vierastaistelijaksi. Vierastaistelijalle ei ole universaalisti hyväksyttyä määritelmää, mutta tässä väliraportissa vierastaistelijaan viitataan henkilönä, joka on matkustanut konfliktialueelle aikeenaan liittyä aseelliseen ryhmään ja ottaa osaa sen aseelliseen toimintaan, ja joka ei omaa ennaltaolevia siteitä konfliktialueen valtioihin

² “Supo: Useita alaikäisiä päätenyt Suomesta taistelualueille – ‘Kokonaisia perheitä lähtenyt’”, Iltasanomat 10.1.2015

³ Soufan Groupin tutkimus puhuu kuitenkin verrattaen avoimesti tällaisten arvioiden tuottamiseen liittyvistä ongelmista. “FOREIGN FIGHTERS: An Updated Assessment of the Flow of Foreign Fighters into Syria and Iraq”, Joulukuu 2015

esimerkiksi kansalaisuuden, etnisyyden tai sukulaisuussuhteiden kautta.⁴ Suojelupoliisi kuitenkin uskoo, että valtaosa konfliktialueelle matkanneista on pyrkinyt osallistumaan konfliktiin “radikaali-islamististen” ryhmien, ja etupäässä Isiksen riveihin. Tietoa siitä, kuinka moni lopulta on päätenyt osallistumaan Isiksen tai muiden jihadistiryhmien aseellisen toimintaan tai osallistuu muuten ryhmän toimintaan konfliktialueella on kuitenkin rajoitetusti.

Miksi Suomesta on lähtenyt ennenäkemätön määrä nuoria muslimimiehiä sekä naisia, konfliktialueelle, etupäässä osallistuakseen jihadistiryhmien, erityisesti Isiksen, aseelliseen toimintaan tai tukeakseen ryhmiä muilla tavoin? Kysymyksestä entistä mielenkiintoisemman tekee se, että Suomesta ei ole turvallisuusviranomaisten mukaan aiemmin matkustettu ulkomaille joko osallistumaan aseelliseen koulutukseen tai sotimaan jihadistiryhmien riveihin ainakaan sellaisissa määrin, että ilmiö olisi herättänyt huomiota julkisesti. Sen sijaan jopa kolmen vuoden jälkeen Syyriaan ja Irakiin lähtee yhä jihadistiryhmien riveihin pyrkiviä henkilöitä, vaikka kuluneen vuoden aikana virta konfliktialueelle on turvallisuusviranomaisten mukaan hidastunut.

Ilmiön ja siihen johtaneiden tekijöiden kokonaisvaltainen analysointi on tämän tutkimushankkeen tavoitteiden ulkopuolella. Ilman pääsyä viranomaisten, erityisesti Suojelupoliisin, tietoarkistoihin, kattavan tilannekuvan luominen on parhaimmillaankin äärimmäisen haastavaa. Tämä tietolähde ei kuitenkaan ole tutkimushankkeen käytettävissä. Tutkimushankkeessa ei myöskään pohdita kattavasti, miksi juuri Syyrian sisällissota ja Isis ovat onnistuneet poikkeuksellisen voimakkaasti vetämään puoleensa musliminuoria Suomesta tai yleisemmin länsimaista. Sen sijaan tutkimushanke keskittyy analysoimaan, mitkä paikalliset mekanismit ovat edesauttaneet väkivaltaista radikalisoitumista, erityisesti konfliktialueelle matkanneiden, jihadistisia ryhmiä kannattavien henkilöiden keskuudessa.

Tutkimushankkeen väliraportissa keskitytään analysoimaan sosiaalisten verkostojen merkitystä radikalisoitumista edesauttavana mekanismina konfliktialueelle matkanneiden jihadistivierastaistelijoiiksi pyrkineiden sekä jihadistiryhmien kannattajien keskuudessa.

2. TUTKIMUSMENETelmä

Tässä tutkimuksessa käytetään pääasiallisena tutkimusmenetelmänä sosiaaliseen verkostanalyysiin liittyviä laadullisia ja määrällisiä tutkimusmenetelmiä. Tutkimuksen tavoitteena on ollut identifoida mahdollisimman kattavasti Suomesta konfliktialueelle matkanneita jihadistivierastaistelijoita ja naispuolisia jihadistiryhmien kannattajia heille kuuluvien sosiaalisen median profiilien kautta, sekä kartoittaa sosiaalisia siteitä identifioitujen henkilöiden välillä sekä virtuaalisessa että todellisessa maailmassa.

Henkilöitä on pyritty identifioimaan ensisijaisesti niin kutsutulla “Snowball sampling” tutkimusmenetelmällä. Tutkimusmenetelmää käytetään yleisesti

⁴ Sekä Syyria että Irak ovat vetäneet puoleensa myös tuhansia shiiamuslimivierastaistelijoita, mutta tämän ilmiön käsittely on tutkimushankkeiden tavoitteiden ulkopuolella. Vierastaistelijailmiötä sekä väkivaltaista radikalisoitumista käsitellään tutkimushankkeessa pelkästään väkivaltaisen sunnalaisen jihadismin viitekehyksessä.

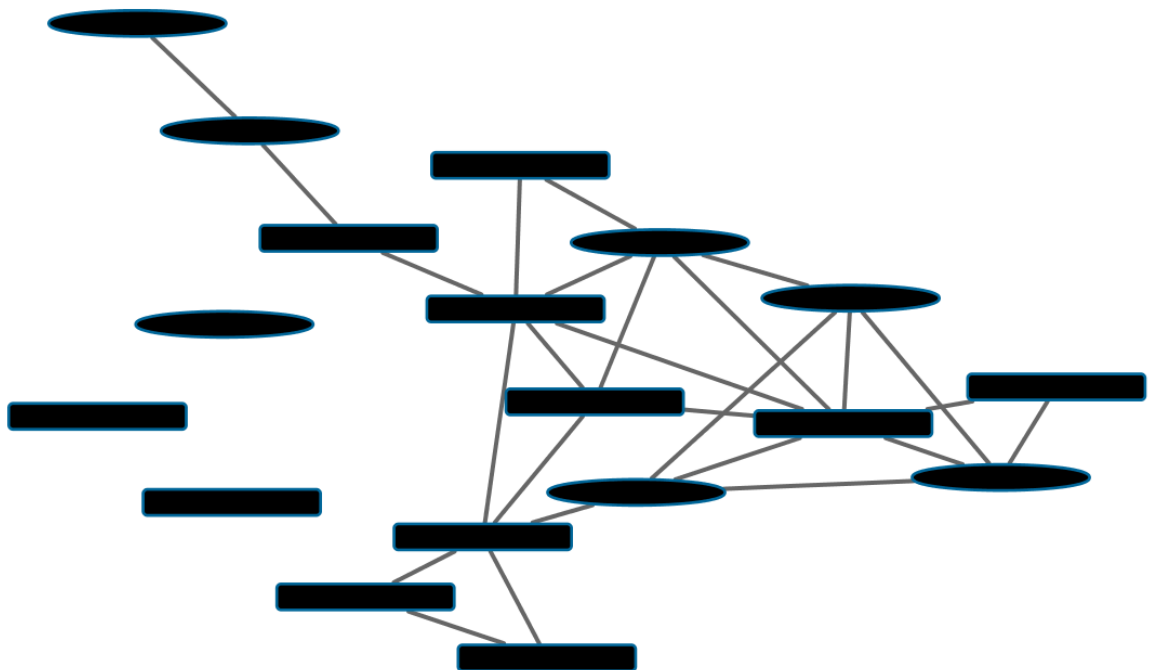
tunnistamaan tietynlaisia ominaisuuksia omaavia pienryhmiä laajemmista väestöistä, ja samaa metodia on käytetty aikaisemminkin vierastaistelijoihin liittyvässä tutkimuksessa. Tässä tapauksessa tutkimusmenetelmä mahdollisti useiden jihadistivierastaistelijoiden ja konfliktialueelle matkustaneiden naispuolisten kannattajien identifioinnin Facebookissa, sekä vähemmissä määrin myös Twitterissä. Valittu tutkimusmenetelmä mahdollisti myös yksilöiden välisten sosiaalisten siteiden kartoittamisen.

Tässä väliraportissa esitellään analyysin alustavia tuloksia. Loppuraportissa vierastaistelijamobilisaatioon johtaneita sosiaalisia tekijöitä käsitellään laajemmin, ja ne kontekstualisoidaan muuhun jihadistivierastaistelijoiden ja laajemmasta mobilisaation johtaneista tekijöistä kerättyyn tietoon, sekä esitellään analyysin johtopäätöksen luomia implikaatioita deradikalisaatio/exit-toiminnalle.

3. TUTKIMUSAINEISTO

Tutkimusaineistoa on kerätty kesän 2013 ja talven 2015 välisenä aikana sosiaalisesta mediasta, ensisijaisesti Facebookista ja Twitterissä. Kesästä 2014 eteenpäin aineiston kerääminen on vaikeutunut huomattavasti. Kesän jälkeen erityisesti Facebookista, mutta myös Twitteristä, on poistettu, joko käyttäjän tai ylläpidon taholta useita aktiivisia tilejä, jotka ovat kuuluneet identifioituille henkilöille. Tämä on myös vaikeuttanut syksyn 2014 jälkeen konfliktialueelle matkustaneiden henkilöiden identifiointia.

Tutkimuksen aineistoon pohjana on kahdeksastatoista profiilista koostuva tietokanta, sekä sosiaalinen verkostokartta (Kuva 1). Sosiaalisesta mediasta kerättyyn tutkimusaineistoon on sisällytetty pelkästään täysin avoimesti saatavilla olevaa tietoa identifioitujen henkilöiden tileistä sosiaalisissa medioissa. Tutkimuksessa ei ole siis käytetty esimerkiksi valeprofiileja, joiden kautta olisi yritetty lähestyä identifioituja henkilöitä ja hankkia tätä kautta lisätietoa.

Kuva 1: Identifioitujen jihadistivierastaistelijoiden (suorakulmiot) sekä naispuolisten kannattajien (ellipsit) muodostama sosiaalinen verkosto.

4. JOHTOPÄÄTELMIÄ JA POHDINTAA

Empiirisen datan kerääminen jihadistisesta liikehdinnästä Suomessa on erittäin haastavaa, ja se kärsii useista tieteenalalle (poliittisen väkivallan tutkimus) tyypillisistä ongelmista. Ensiksi, jihadistisen liikehdintään liittyvän datan kerääminen on erittäin vaikeaa, koska jihadistisen liikehdintään osallistuvat pyrkivät usein toimimaan mahdollisimman salassa, koska tällainen toiminta on useimmiten laitonta ja sillä saattaa olla merkittäviä rikosoikeudellisia seurauksia. Toisaalta esimerkiksi pyrkimys radikalisoida tai rekrytoida usein vaatii verrattaen avointa toimintaa, joka saattaa osaltaan tuoda tapauksia julkisuuteen, varsinkin silloin sellaisissa tapauksissa, missä radikalisoituneet henkilöt toimivat verrattaen avoimesti esimerkiksi sosiaalisessa mediassa.

Toiseksi, jihadistisen liikehdinnän marginaalisuus Suomessa sekä kansallisten turvallisuusviranomaisten keräämän tiedon rajaaminen tieteellisen tutkimuksen ulkopuolelle asettaa tutkijoille ylimääräisiä, ja osittain tarpeettomia haasteita. Kolmanneksi, radikalisoituneiden henkilöiden lähipiirille tiedon jakaminen tutkijoille (kuten myös journalisteille) voi olla haastavaa. Lähipiiriin kuuluvan radikalisoituminen, ja pahimmillaan päätös lähteä taistelemaan konfliktialueelle voi olla merkittävä trauman, pelon ja häpeän lähde, erityisesti mikäli he pelkäävät lähipiirinsä valintojen tulevan joko yleiseen tai heidän yhteisönsä tietoisuuteen. Osaltaan tiedon jakamiseen liittyviä negatiivisia tunteita korostaa sensationalistinen tapa, jolla ilmiötä on käsitelty muutamissa kotimaisissa uutismedioissa.

Toisaalta, sosiaalisen median yleistymisen myötä monet jihadistiset toimijat sekä ideologian jakavat ovat siirtyneet vaikeasti löydettäviltä, usein salasanoilla suojatuilta keskustelupalstoilta sosiaaliseen median, joka on mahdollistanut jihadistisen liikehdinnän tutkimisen tässä uudessa ympäristössä. Syyriaan ja Irakiin kohdistuneen jihadistivierastaistelijavirran yhteydessä tämä on tehnyt mahdolliseksi identifioida ja analysoida sellaisia suomalaisia tai Suomessa asuvia nuoria henkilöitä, jotka ovat omaksuneet radikalisoituneen maailmankatsomuksen, tai jotka ovat matkustaneet osallistuakseen konfliktiin Syyriassa ja Irakissa. Erityisesti kesän 2013 ja 2014 välissä Facebookissa ja Twitterissä toimi muutamia kymmeniä vaihtelevan aktiivisia tilejä, joiden kautta tilien haltijat levittivät sisällöltään jihadistista materiaalia. Useimmat näistä tileistä on kuitenkin suljettu kuluneen puolentoistavuoden aikana.

Sosiaalisen median kautta kerätyllä datalla on kuitenkin rajoitteensa. Se on usein fragmentoitunutta, puutteellista, ja paikoitellen mahdollisesti jopa vääristä tai vääristynyttä. Pelkästään sosiaalisen median kautta kerätyllä tiedolla on mahdotonta luoda kattavaa kuvaa identifioitujen henkilöiden radikalisoitumisprosesseista, niihin johtaneista sekä niihin vaikuttaneista tekijöistä. Sosiaalisen median kautta on kuitenkin mahdollista kerätä primääridataa joka muuten olisi tutkijoiden ulottumattomissa., Tähän dataan nojaten voidaan lisätä empiiristä ja teoreettista tietoa väkivaltaisen radikalisoitumisen mekanismeista ja sekä niiden sosiaalisesta ulottuvuudesta Suomessa.

Kerätyn datan perustella sosiaalisilla suhteilla - kaveruuden, sukulaisuuden sekä avioliiton kautta – näyttää olevan selkeä rooli siinä, ketkä ovat päätyneet konfliktialueelle:

- Vähintään viidessä tapauksessa aviopari on lähtenyt yhdessä konfliktialueelle (yhdessä näistä tapauksista aviomiestä ei ole identifioitu, ja toisessa tapauksessa aviomiestä ei ole otettu mukaan tutkimukseen kriteerillisistä tekijöistä johtuen). Vähintään yhdessä tapauksessa avioparin mukana on lähtenyt alueelle myös lapsia. Ainakin yhdessä tapauksessa avioparin päätökseen matkustaa alueelle vaikutti jo konfliktialueella oleskeleva tuttava.
- Kolmessa tapauksessa on epäselvää, onko naispuolinen jihadistisen maailmakatsomuksen omaksunut henkilö lähtenyt konfliktialueelle yksin, aviomiehen kanssa, tai tulevan aviomiehen rohkaisemana, koska dataa ei ole ollut saatavilla.
- Ainakin kuudessa tapauksessa lähteneellä henkilöllä on ollut entuudestaan tuttu ystävä, sukulainen tai perheenjäsen alueella. Näissä tapauksissa on todennäköistä, että konfliktialueelle jo aiemmin matkannut henkilö on osaltaan vaikuttanut ystävänsä, sukulaisensa tai perheenjäsenensä päätöstä matkustaa konfliktialueelle, vaikka tämän varmistamiseksi vaaditaan lisätietoa.
- Yhdeksässä tapauksessa on epäselvää, tunsivatko konfliktialueelle matkanneet henkilöt sillä hetkellä konfliktialueella toimivia henkilöitä, koska dataa ei ole riittävästi saatavilla.
- Vain kolmessa tapauksessa saatavilla olevan datan valossa konfliktialueelle matkanneet henkilöt eivät tunteneet ketään entuudestaan. Kaikki kolme tapausta matkustivat konfliktialueelle vuoden 2012 aikana.

Sosiaaliset siteet eivät luonnollisesti ole ainoa tai välttämättä edes keskeisin tekijä, joka selittää, miksi tietyt henkilöt ovat matkanneet Suomesta konfliktialueelle, mutta sosiaalisilla verkostoilla on merkitystä sille, kuka on päätenyt konfliktialueelle, ja sitä voidaan, vaikkakin puutteellisesti, havainnoida sekä analysoida sosiaalisen median kautta. Identifioidussa sosiaalisessa verkostossa on havaittavissa ainakin kolme sukulaisuus- ja perhesuhteiden määrittämää 2-3 henkilöstä muodostuvaa pienryhmää, sekä yksi suurempi 7-8 henkilöstä muodostuva, ystävyys-suhteiden määrittämä pienryhmä. Näiden ryhmien sisäisellä dynamiikalla on voinut olla voimakas vaikutus niiden sisältämien yksilöiden radikalisoitumis- ja mobilisointiprosesseihin, joskin tiedon puute estää kattavamman analyysin. Tunnetuin tutkimuksessa esitellyistä tapauksista on juurikin Isisin propagandavideolla esiintynyt Abu Shu'yab, joka lähti vaimoineen Syyriaan kesällä 2013, todennäköisesti loppuvuodesta 2012 maahan matkanneen, jihadistiryhmään kuuluneen serkkunsa kutsumana. Muita tässä tutkimuksessa identifioituista tapauksista ei ole käsitelty julkisuudessa.

Erityisesti Isisin korostunut näkyvyys sosiaalisessa mediassa on ehkä tarpeettomasti ylikorostanut virtuaalisessa maailmassa tapahtuvan rekrytoinnin laajuutta ja merkitystä myös Suomesta konfliktialueelle suuntautuvaan liikentee-

seen. Vaikka julkisessa keskustussa on muutamia kannanottoja esimerkiksi sosiaalisen median sekä ”Isiksen värväreiden” toiminnasta ja niiden vaikutuksesta konfliktialueelle kohdistuneeseen vierastaistelijavirtaan, vähemmälle huomiolle on jäänyt, minkälainen rooli täysin normaaleilla ystävyys-, sukulaisuus- ja perhesuhteilla voi olla siihen, miten Suomessa – kuten muuallakin länsi-Euroopassa – musliminuoret saattavat ajautua jihadistisen liikehdinnän pariin. Tämä radikalisoitumisen sosiaalinen ulottuvuus ansaitsee jatkossa enemmän huomiota.

OSAHANKE 2

Karin Creutz

1. JOHDANTO

Projektin toisen osion lähtökohtana on, että väkivaltaista radikalisoitumista on analysoitava monimuotoisena ilmiönä. Tutkimusaihe on haasteellinen, sillä vaarana on, että tutkimus päätyykin rakentamaan ongelmaa, jota se pyrkii analysoimaan. Pohdittaessa mitä radikalisoituminen tai terrorismi ovat, on vaarana tiettyjen ihmisryhmien leimaaminen. Tässä tutkimuksessa lähestytään tutkimuskohdetta – Syyriaan lähteneitä henkilöitä – heidän lähipiirinsä kautta. Jotta viiteryhmän mahdollinen samankaltaisuus ei rajoittaisi tutkimusta, on myös aiheen parissa toimivia henkilöitä, sekä äärijärjestöjen kannattajia haastateltu. Heidän näkemyksensä eivät eronneet lähipiirin kokemuksesta. Radikalisoituminen ei ole joko-tai-ilmiö – on kyse eri asteista ja eri lähestymistavoista, joita ei välttämättä kaikista näkökulmista katsoen tulkittaisi väkivaltaiseksi radikalisoitumiseksi.

Tämä tapaustutkimus on otteeltaan sosiologinen, ja se keskittyy avaamaan niin kutsuttua ”vierastaistelijailmiötä”. On tärkeää painottaa, ettei tutkimuksen ole tarkoitus tuottaa kokonaiskatsausta muslimiväestön tilasta, saatikka sen poliittisista sentimentistä. Vierastaistelijoiden osuus on n. 0,07 % Suomen muslimiväestöstä, ja tästä Isis-järjestön pariin hakeutuneiden lähtijöiden osuus on vieläkin pienempi.

Projektin osahanke 2 keskittyy kahteen projektin tutkimuskysymyksistä. Näitä käsitellään kuitenkin yhtenä kokonaisuutena, koska ne ilmenevät aineistossa osittain päällekkäisinä.

- *Mitkä ovat niitä mekanismeja suomalaisessa yhteiskunnassa, jotka tuottavat väkivaltaista radikalisoitumista, ja miten niitä voidaan torjua?*
- *Mikä on syrjäytymisen, islaminvastaisuuden ja vihanlietsonnan kokemusten, sekä mahdollisen väkivaltaisen radikalisoitumisen välinen vuorovaikutus?*

Vaikka aiheen tiimoilta toimitaankin uskonnollisen diskurssin sisällä, kyse on eri tekijöiden yhdistelmästä. Tässä tutkimuksessa ”vierastaistelijailmiö” puretaan analyttisesti viiteryhmän omasta näkökulmasta katsoen, ja raportti rakentuu haastatteluissa esiin nousseiden aiheiden mukaisesti. Luvussa 2 käsitellään tutkimuksen metodologista puolta, luvussa 3 viiteryhmän näkemyksiä syistä ja motiiveista lähteä Syyriaan, luku 4 keskustelee lähtemiseen liittyvistä seikoista, ja luku 5 kokemuksia viranomaistoiminnasta. Lopuksi tuodaan esille keskeisimmät havainnot, sekä jatkotutkimuksen teemaa. On tärkeää muistaa, että kyseessä on väliraportti, ja näin ollen on kyse alustavista havainnoista. Projekti jatkuu loppukevääseen 2016.

2. TUTKIMUKSESTA

2.1. Otanta

Tässä tutkimuksessa on haastateltu Syyriaan lähteneiden lähipiiriä – perheenjäseniä, eli vanhempia ja sisarusia, sekä läheisiä ystäviä. Olen tehnyt 20 haastattelua ja järjestänyt kolme ryhmäkeskustelua. Henkilöistä, joita olen haastatellut, käytän tässä tutkimuksessa sanaa *avainhenkilö*. Tutkimuksen avainhenkilöt ovat eri-ikäisiä, mukana on nuoria, aikuisia ja iäkkäitä, sekä naisia että miehiä, jotka asuvat eri paikkakunnilla tai ovat kotoisin eri puolilta Suomea. He edustavat monia eri kansallisuuksia, osa on käännynnäisiä, osa on kasvanut muslimiperheessä. Kyse ei ole yhdestä ”tuttavapiiristä”, vaan eri henkilöiden perheenjäsenistä ja ystävistä, joilla ei välttämättä ole mitään tekemistä toistensa kanssa, osa taas kuuluu samaan ystäväpiiriin. Kaikki avainhenkilöt tuntevat Suomesta Syyriaan lähteneitä henkilöitä. En käytä tässä tutkimuksessa sanaa *vierastaistelija*, koska jotkut ovat lähteneet Suomesta muunlaiseen toimintaan, kuten esimerkiksi kaikki naispuoliset, joita tämä tutkimus koskee. Suomesta lähteneisiin, noin 70 henkilöön, viitataan usein julkisuudessa virheellisesti vierastaistelijoina. Osa näistä on kuitenkin lähtenyt hyväntekeväisyystoimintaan, osasta ei ole varmuutta ja moni äärijärjestössä oleva ei välttämättä ole lainkaan taistelutoiminnassa. On kuitenkin mahdollista, että läheisen lähtö vaikuttaisi henkilöiden käsityksiin aiheesta ja yhdenmukaisuus olisi selitettävä sillä. Tästä syystä olen haastatellut myös kahta aiheen parissa toimivaa henkilöä, joilla ei ole henkilökohtaista suhdetta lähtijöihin, sekä kahta äärijärjestön kannattajaa, tulosten vertailukohteeksi. En ole erotellut näiden sitaatteja henkilöiden anonymiteetin turvaamiseksi.

Tämän tutkimuksen avainhenkilöiden läheisesti tuntemia lähtijöitä on 14. Näistä 13 henkilöä on liittynyt Isisiin ja yksi henkilö on lähtenyt Syyriaan ennen Isisin tuloa alueelle. Henkilöistä ainakin kaksi on menehtynyt. Suomesta Syyriaan lähteneiden kokonaismäärä arvioidaan 70:ksi, siten tutkimus käsittää yli viidesosan lähteneistä. Kun huomioidaan, että 70 lähtijästä ainoastaan osa on liittynyt Isisiin, tutkimuksen kohderyhmä antaa varsin kattavan kuvan Isisiin liittyneistä henkilöistä. Kokonaisuudessaan tutkimus kattaa näiden lähipiirilähtijöiden lisäksi avainhenkilöiden tuttavapiirissä olevia Syyriaan lähteneitä. Sitateteissa esiintyykin esimerkkejä myös muista lähtijöistä kuin näistä 14 henkilöstä, mutta esimerkit ovat kuitenkin havainnollistavia, ja olen siksi sisällyttänyt niitä raporttiin. Lähtijät edustavat eri kansallisuuksia, osa on Suomessa

syntyneitä, osa Suomeen muuttaneita, osa on käännyttäisiä ja osa muslimiperheistä, osa on lähtenyt matkaan yksin, osa perheinä ja osa ystävän kanssa. Joukossa on sekä koulutettuja että vain vähäistä koulutusta saaneita, ja he ovat asuneet eri puolilla Suomea. On tärkeää muistaa, että Syyriaan lähteneiden määrä on vain 0.07 % muslimiyhteisöstä, ja näistä Isisiin lähtijöiden määrä vielä pienempi.

2.2. Aineistonkeruu ja menetelmä

Tavoittelin haastateltavia eri menetelmillä. Yksikään henkilö ei kieltäytynyt haastattelusta. Kerroin kaikille tutkimukseen osallistuville tutkimuksen aiheesta ja luottamuksellisuudesta ensimmäisessä yhteydenotossa. Osa halusi lisätietoa harkitessaan osallistumistaan ja tiedusteli, onko aineisto varmasti suojattu ja eikö kenelläkään ole oikeutta saada tietoa osallistumisesta tutkimukseen. Monelle oma taustani oli myös tärkeä, haluttiin varmuutta siitä, etten kerää tietoa tiedustelumielessä. Kun avainhenkilöt ymmärsivät turvatoimenpiteiden laajuuden (kuvataan luvussa 2.3.), he ilmaisivat helpottuneensa saadessaan kerrankin mahdollisuuden puhua vailla pelkoa. Minut otettiin tutkijana hyvin vastaan – sain kutsuja henkilöiden kotiin tekemään haastatteluja, asioista kerrottiin avoimesti ja luottamuksella. Haastateltavat ilmaisivat olevansa käytettävissä tarpeen vaatiessa. Osallistuneista moni kiitti mahdollisuudesta saada puhua ja siitä, että tekeillä oli tutkimus, joka perustui muslimien kokemukseen aiheesta.

Aineistokeruu oli henkisesti rankka prosessi – päädyin kohtaamaan ja käsittelemään pohjatonta surua sellaisten ihmisten kanssa, jotka olivat menettäneet perheenjäseniään, ja hain yliopiston ja työterveyden kautta työnohjausta. Eettisiä puolia tuli käsiteltyä myös tässä yhteydessä – kun viranomaiskontaktit ja toimittajien lyhytkestoinen kiinnostus lähtijöiden perheenjäseniä kohtaan tuotti tunteen hyväksikäytöstä – ”puristetaan kaikki irti ja hylätään” -mentaliteetilla. Koin tärkeäksi, etten suhtaudu tutkimuksessa mukana oleviin välineellistämällä heitä. Enemmistö haastateltavista näytti kokevan haastattelun mahdollisuudeksi käsitellä näitä asioita luottamuksellisesti. Vaikka olin ilmoittanut haastattelun kestoksi noin puoli tuntia, haastatteluista lyhyimmätkin kestivät tunnin ja pisin 3 tuntia. Haastattelut olivat avoimia ja strukturoimattomia, eli avainhenkilöt ovat saaneet puhua vapaasti tekijöistä, jotka vaikuttavat nuorten radikalisoitumiseen. Haastattelujen edetessä esitin tarkentavia kysymyksiä. Aineiston kokonaiskesto on noin 48 tuntia. Osa haastateltavista toivoi, ettei haastattelua äänitettäisi, koska oli huolissaan äänen tunnistettavuudesta; näiden haastattelujen kohdalla tein kirjallisia muistiinpanoja.

Tutkimus kohdentui väkivaltaiseen radikalisoitumiseen Suomesta lähteneiden henkilöiden lähipiiriä haastatteleamalla. Tutkimuksen validiteetti on riittävä aineistolähtöisyytensä johdosta. Alkuvaiheessa huolenani oli, etten saisi kokoon riittävän laajaa aineistoa. Harkitsin haastattelevani myös aktiivisia muslimeja, jotka olivat kommentoineet julkisuudessa radikalisoitumista, sekä henkilöitä, jotka toimivat aktiivisesti islamilaisissa järjestöissä, mutta tähän ei ollut tarvetta. Tässä tutkimuksessa kuullaan siis ainoastaan henkilöitä, joilla on läheisiä kokemuksia aiheesta. Kriittinen havainnoija voi kysyä, miksi en lähestynyt aiheetta haastatteleamalla ”vierastaistelijoita”. Ensinnäkin on todettava, että haastatteluaineiston saaminen heiltä on lähestulkoon mahdotonta, sillä Syyriaan ja

Irakiin siirtyneiden henkilöiden tavoittaminen on hyvin vaikeaa. Myös haastateltavat kokivat, että Isis on alkanut kontrolloida tarkasti toimipiiriinsä saapuneiden yhteyksiä ulkomaailmaan. Tämä ilmiö on havaittu myös kansainvälisessä tutkimuksessa. Näistä syistä johtuen näen, ettei ”vierastaistelijoiden” näkökulman huomioiva tutkimus olisi välttämättä antanut ilmiöstä totuudenmukaisempaa kuvaa – yhteiskunnallisia murroksia läpikäyvät ihmiset saattavat uudelleentulkilta voimakkaasti elämänhistoriaansa. Haastattelemani avainhenkilöt ovat hieman kuin etnografeja – he ovat viettäneet vuosia lähteneiden kanssa ja jakavat tässä havaintonsa kokemuksistaan ”kentällä”. Tämän lisäksi huomattava osa avainhenkilöstä on kokenut samankaltaisia tuntemuksia ja miettinyt samansuuntaisia asioita, joko lähipiirin henkilön lähdön aikoihin tai sen jälkeen.

Tutkimuksen havaintojen luotettavuudesta puolestaan kertoo avainhenkilöiden käsitysten yhteneväisyys. Henkilöiden ikä vaihtelee noin 45 vuodella, he edustavat molempia sukupuolia, ovat kotoisin eri paikkakunnilta, kuuluvat eri etnisiin ja kansallisiin ryhmiin, ja heidän elämäntilanteissaan on suuria eroja. Osa on Suomesta lähteneiden ystäviä ja osa perheenjäseniä. Näiden tekijöiden valossa voi todeta, että havaintojen yhteneväisyys ei voi johtua ainakaan haastateltavien yhteneväisistä piirteistä, koska sellaisia on hankala löytää.

Aineiston luotettavuudesta ja kattavuudesta huolimatta minun on kuitenkin painotettava, että tutkimuksen lyhytkestoisuus on vakava puute. Kokonaiskuva ilmiöstä valaistuu vasta pidemmällä seurantatutkimuksella.

Olen käyttänyt empirialähtöistä analyysiä – aineisto on kategorisoitu aineistosta nousevien keskeisten aihealueiden mukaisesti. Myös empiirisessä luvussa (luku 3) käsitellään tutkimustuloksia aineistolähtöisesti. Tutkimusprosessiin ovat liittyneet aineiston ensimmäinen läpikäynti, laajempien teemojen kategorisointi ja teemojen sisäiset kategorisoinnit. Yhtä lukuun ottamatta kaikissa haastattelussa keskeisiksi teemoiksi nousivat asenneilmapiiri ja maailmanpolitiikka. Poikkeukselliseksi tuon haastattelun teki se, että aiheen käsittely oli haastateltavalle hyvin raskas, minkä vuoksi se jouduttiin keskeyttämään muutama otteeseen. Haastattelusta tuli pirstaleinen. Olen sisällyttänyt raporttiin paljon sitaatteja osoittaakseni, että kaikki havaintoni kumpuavat suoraan haastatteluista. Kaikkia haastateltavia on siteerattu kutakuinkin tasapuolisesti, eli yhteneväisyys mielipiteissä ei johdu siitä, että muutamia haastatteluja olisi käytetty enemmän, vaan siitä, että haastateltavat heterogeenisyydestään huolimatta olivat tehneet kovin samankaltaisia havaintoja.

2.3. Etiikka

Tutkija oikeuksista ja velvollisuuksista olen kertonut avainhenkilöille seuraavaa: *minulla on*

1) *ilmoittamisvelvollisuus [viranomaisille] vain laissa luetelluista törkeistä rikoksista*

2) *ilmoittamisvelvollisuus "hankkeilla olevista rikoksista ... [silloin] kun rikos olisi vielä estettävissä"*

Olen myös maininnut siitä, että minulla ei ole velvollisuutta ilmoittaa

menneiden rikosten selviämisessä, eikä rikoksen vakavuusaste vaikuta tähän

Olen luvannut, että ainoastaan minä käsittelen haastattelua (puhtaaksi kirjoittaminen, säilytys, analysointi) ja että puhtaaksikirjoitettu versio anonymisoidaan ja tunnistettavat elementit poistetaan. Aineisto säilytetään niin, ettei kellekään muulla kuin minulla ole siihen pääsyä [sitä ei esim. tallenneta pilvipalveluun tai avoimeen verkkoon liitettyyn tietokoneeseen]. Aineisto on luokiteltu salaiseksi 60 vuodeksi. Näin toimimalla olen pystynyt takaamaan anonymiteetin tutkimukseen osallistujille, mikä on ollut tutkimukselle ensisijaisen tärkeää – se on mahdollistanut tutkimukseen osallistuville sen, että he ovat voineet puhua avoimesti ja vapaasti. Moni avainhenkilöistä onkin painottanut, ettei pysyisi puhumaan näin missään muussa yhteydessä omista mielipiteistään ja lähipiirin radikalisoitumisesta.

Avainhenkilöiden anonymiteetin säilyttäminen tuottaa suuria haasteita pienessä väestökokonaisuudessa. Jotta pystyisin sisällyttämään relevantteja esimerkkejä, olen harkinnut tapauskohtaisesti haastateltavien tunnistettavuuteen liittyviä seikkoja ja pohtinut, kuka pystyisi ja millä tavoin selvittämään, kuka on puhuja. Olen jättänyt pois kaikki tunnistettavat elementit avainhenkilöitä itseään koskevista sitaateista. En mainitse paikkoja, ikää tai etnistä taustaa. Muutamassa kohdassa taistelija on tunnistettavissa, mutta näiden kohtien pohjalta haastateltavia ei pysty tunnistamaan. En myöskään lajittele sitaatteja avainhenkilöiden perusteella, jotta heitä ei voisi tunnistaa yhdistämällä sitaatteja. Sitatit on sen sijaan numeroitu, ja kohdat ovat löydettävissä aineistostani. Olen transkriboinnissa muuttanut puhekieliset kieliasut yhteneväisiksi ja poistanut usein toistettuja välisanoja. Menettely lisäsi haastateltavien anonymiteettia poistettuani puhujille tyypillisiä ilmaisuja. En ole muulta osin muuttanut kieliasua lainkaan; jokainen haastateltava puhui käyttäen huomattavan edistynyttä yhteiskunnallista sanastoa, nuoret mukaan lukien. Osa sitaateista sisältää yhteiskuntatieteilijöiden käyttämää sanastoa, mutta on siis suoraa lainausta haastateltavien puheesta.

Kohdissa, joissa viitataan Suomesta lähteneisiin perheenjäseniin, tytär tai poika on muutettu [lapseksi] ja sisko tai veli on muutettu [siskoksi/veljeksi], aina tässä järjestyksessä. Tätä ei pidä sekoittaa kohtiin, joissa puhutaan ”sisakoista” ja ”veljistä” yleisesti uskonveljinä ja -sisarina. Tutkimukseni ensimmäisen osion oli tarkoitus keskittyä ainoastaan Helsinkiin. Koska tämä fokus olisi tehnyt muutamasta henkilöstä tunnistettavan, olen hankkinut aineistoa koko Suomesta.

Enemmistö tutkimukseen osallistuneista epäilee, että heitä salakuunnellaan tai seurataan, ja osalla on ollut sellaisesta myös näyttöä. Tästä syystä puhelin ja sosiaalinen media eivät ole olleet mahdollisia kommunikaatiovälineitä. Vastuullani on ollut turvata, ettei henkilöiden osallistuminen tutkimukseen paljastu kellekään, etenkin viranomaisille. Olen siksi käyttänyt kommunikaatiovälineenä kryptattua viestiohjelmaa, ja muutaman henkilön kohdalla olen joutunut pyytämään ohjelman käyttöönottoa, mikä ei ehkä ole toivottavaa viranomaisnäkökulmasta mutta on ollut välttämätöntä tutkimuseettisistä näkökulmista.

Haastatteluissa on ilmennyt seikkoja, joiden kohdalla voidaan epäillä perusoikeuksiin kohdistuneita rikkomuksia. Kysymys, kuinka suhtautua tällaisiin seikkoihin, kytkeytyy tutkimusetiikkaan. Olen konsultoinut asiantuntijoita avainhenkilöiden suostumuksella ja välittänyt avainhenkilöille yhteystietoja tahtoista, joista on mahdollista saada oikeus- ja kriisiapua. Pyrin turvaamaan sen,

että avainhenkilöillä olisi riittävä tieto omista oikeuksistaan saada tukea kriisitilanteissa. Joitakin tämänkaltaisista tapauksista oli pakko jättää käsittelemättä tässä raportissa, koska niiden perusteella viranomaistahot pystyisivät tunnistamaan tutkimukseen osallistuneita.

3. ANALYYSI

1. *Minusta tuntuu, että ihmiset eivät halua ymmärtää. Olen vanhemmille myös kertonut, ja millaista oli, vanhemmat oli silleen, että miksi sinä yrität puolustaa sitä, ja miksi sinä yrität oikeuttaa? Jos edes vähän yrittää avata taustoja, niin tuntuu että ihmiset ajattelee, että yrittää puolustaa. Minun mielestä on tärkeitä, että taustoja avataan, että miksi joku on lähtenyt. Se ei ole sitä, että yritetään kiihottaa ihmisiä lähtemään, kun yrittää ymmärtää miksi joku on lähtenyt sinne.*

Syyriaan lähtemisen ymmärtäminen analyttisellä tasolla koetaan haastattelussa tärkeänä. Tämä luku avaa Syyriaan lähtemistä haastattelujen perusteella tehtyjen havaintojen pohjalta. Asenneilmapiiri ja maailmanpolitiikka nousevat haastattelujen keskiöön, vaikeivät haastattelut seuranneet samaa rakennetta. Tämä seikka yllätti – olin odottanut, että asenneilmapiiri olisi toistuva teema, mutta oletin, että myös sosiaalinen syrjäytyminen olisi keskeisessä asemassa aineistossani. Sosiaalinen syrjäytyminen näyttää pikemminkin olevan osatekijä syissä lähteä – jos elämä ei ole raiteillaan, kynnyks lähteä voi olla matalampi. Maailmanpolitiikan keskeisyys tuli minulle yllätyksenä. Pääteemat avainhenkilöiden kertomuksissa ovat 1) yhteiskunnalliset tekijät, jotka vaikuttavat radikalisoitumiseen, 2) maailmanpolitiikka, 3) radikalisoitumisprosessi ja 4) viranomaistoiminta. Tämä luku alkaa lähtijöiden taustoituksella, minkä jälkeen keskeiset teemat käsitellään.

3.1. Elämäntarinoiden moninaisuus

Suomesta lähteneiden taustat ovat kirjavat. He edustavat monta kansallisuutta ja etnistä taustaa. Kaikki aineistooni liittyvät henkilöt yhtä lukuun ottamatta ovat lähteneet nuorina. Vanhempien sosioekonomiset tilanteet vaihtelevat. Jotkut ovat kasvaneet uusperheissä, osalla vanhemmat ovat edelleen yhdessä. Jotkut ovat kasvaneet sekulaareissa muslimiperheissä tai perheissä, joissa toinen vanhempi on muslimi ja toinen kristitty. Joillakuilla on ollut sekulaareja kristittyjä vanhempia ja osalla jokseenkin uskonnollisia vanhempia. Taustoista ei toisin sanoen löydy juurikaan yhteisiä tekijöitä. Yksi asia kuitenkin korostuu lukuisien henkilöiden kohdalla – koetaan, että nuoruudessa opittu tieto uskonnosta saattaa vähentää todennäköisyyttä radikalisoitua. Saatetaan myös tiedostaa selkeämmin muita vaikutustapoja.

2. *Muslimit, jotka ovat muuttaneet tänne teini-ikäisenä, heidän todennäköisyys radikalisoitua on pienempi. Koska heillä on kuitenkin islamilainen identiteetti, he tietävät mikä on islam, eikä heitä helposti voi värvätä. Mutta ne ihmiset, jotka jälkeempäin ovat löytäneet uskonnon, he ei välttämättä löydä oikeita tietoja ja ovat siten helpommin rekrytoitavissa. Ne jotka ovat syntyneet täällä muslimina, jos heille ei opeteta koulussa uskontoa, niin heille saattaa syntyä identiteettikriisi. On tärkeää, että he saavat opastusta uskonnon luonteenpiireistä – että islam hyväksyy muita uskontoja, että profeetta on*

kohdellut muunuskoisia naapureita hyvin, että hänen paras ystävänsä oli setä, joka oli vahvasti kristitty. Pitäisi pyrkiä opettaa omaa uskontoa ja antaa nuoren vahvistaa tätä kotona ja koulussa.

Lähteneiden koulumenestys ja koulutustaso vaihtelevat, kuten myös työkokemus. Osalla on taustallaan rikollisuutta ja huumeiden käyttöä, kouluongelmia ja työttömyyttä. Osaa taas voitaisiin kuvata huippuoppilaisiksi, jotka myös pääsivät ammattikorkeakouluihin. Riippumatta siitä, onko taustalla elämänhallintaa tai huono-osaisuutta, samat tekijät ovat olleet pääsyyinä radikalisoitumiseen, mutta huono-osaisten kohdalla kynnys lähteä vaikuttaisi olevan matalampi. Erityisesti huume- tai rikollistausta näyttää olevan osatekijä, varsinkin tapauksissa, joissa nuori joutuu kohtaamaan pettymyksiä, kun usko tulevaisuuteen on mennyt.

3. *[Henkilön] isä oli kuollut, ja hänen elämä lähti raiteiltaan nuorena. Hän alkoi käyttää päihteitä teini-iässä, oli huono koulumenestys, kerrottiin että kiusattiin koulussa [ulkonäkönsä] takia – kaikilla koululaisilla oli käsi työssä pari, mutta hän oli aina yksin, vaikka oli suomenkielinen. Koulu ei kiinnostanut enää, oli vaan pakko suorittaa. Peruskoulun jälkeen alkoi kierre – ei ollut koulua, ei ollut töitä, näpistyksiä, pahoinpitelyjä, hengailua kovisporukoissa, varastelua, huumeita. Hän joutui vankilaan, istui jonkin aikaa, ja sitten vankilassa oli erittäin pettynyt yhteiskuntaan. Hän sanoi, että jos olisi resepti hän räjäyttäisi koko Suomen, hän oli täysin epätoivoinen. [...] Meni paremmin, ja sitten alkoi vastoinikäymiset taas. Hän ajatteli, ettei tästä tule mitään, maan johtajat ovat pettureita. Kaikkia tuommoisia ajatuksia, miten koko järjestelmä pitäisi muuttaa. [...] Kaikki minun tuntemat, jotka ovat radikalisoituneet, heidän elämässään on suuria yhteiskunnallisia tekijöitä taustalla, mm yksinhuoltajaperheestä, päihdeongelmaa tai muuta.*

Huonot tulevaisuudennäkymät sekä vastoinikäymiset nuoruudessa ovat myötävaikuttaneet joidenkuiden henkilöiden lähtemiseen. Näitä ei ole pidetty radikalisoitumisen/lähtemisen syinä vaan niitä tukevinä tekijöinä. Tämän lisäksi rasmin- ja syrjinnänkokemuksilla on tarinoissa keskeinen asema (ks. luku 3.2.) Jotkut avainhenkilöistä sanovatkin, että olisivat itsekkin saattaneet lähteä, jollei oma elämäntilanne olisi ollut kunnossa. Koetaan, että erilaisessa elämäntilanteessa ja taustan ollessa toisenlainen, nämä henkilöt eivät välttämättä olisi lähteneet.

4. *Molemmat olivat puoliksi suomalaisia, molemmat kokivat ettei heillä ole samat mahdollisuudet kuin kantaväestöllä, olivat kokeneet rasismia. Itse asiassa nuorempi oli myös käyttänyt päihteitä. Lopetti kun vanhempi veli lopetti päihteet kääntymisen jälkeen, ja velikin kääntyi. Molemmilla oli käännyttäisiä vaimoja. Yhden vaimo ja lapset ovat siellä ja toisen ovat täällä, mutta ei voi tietää lähteekö perässä. Naiset ja lapset eivät ole sota-alueella, koska miehet taistelee – jos kieltäytyy, niin tapetaan.*

Sosioekonomiset tekijät eivät näytä itsessään radikalisoivan, mutta infrastruktuurin puute ja huono elämänhallinta saattavat madaltaa kynnystä lähteä. Epävakaan elämäntilanteen ja syrjäytyneisyyden lisäksi kahta poikaa yhdistävät onnistuneet armeijakokemukset ja haaveet sotilasurasta. Eräs perheenjäsen pohtiikin, vaikuttiko tämä toive myös lähtemiseen – Isisin riveissä hänellä olisi mahdollisuus saada kunnioitusta ja onnistumisen tunne, jollaisen hän oli armeijassa kokenut.

5. *Armeijassa [henkilö] viihtyi todella hyvin, hän koki menestyvänsä siellä ja pärjäsi hyvin. Hän oli aina hyväntuulinen kun tuli lomille. Olisi halunnut armeijaan töihin. Luulen, että tämä myös vaikutti päätökseen lähteä, hän halusi sotilaaksi.*

Lähtijöiden sosiaalisissa verkostoissa on eroavaisuuksia. Osa on nauttinut suosiosta kaveriporukoissaan, osa on puolestaan kärsinyt yksinäisyydestä. Yksinäiset ovat suurella todennäköisyydellä löytäneet yhteisönsä internetistä. Yhden perheenjäsenen mukaan hänen lapsellaan ei ollut elämänsä aikana kuin kaksi ystävää, ja nämä ystävyudet sijoittuivat vaihto-oppilasvuoteen. Hiljainen lapsi vietti muissa elämänvaiheissaan kaiken aikansa netissä.

6. *[Henkilöllä] ei oikein ollut elämänsä varrella ystäviä. Ainoastaan yhden vuoden verran oli pari ystävää, mutta kun he palasivat ulkomaille, hän jäi taas yksin. Siksi hän vietti niin paljon aikaa netissä, niin minä luulen.*

Monella lähtijällä on kuitenkin ollut myös vilkas sosiaalinen elämä, Toisilla on ollut hyviä ystäviä, ja he ovat olleet suosittuja. Monet on kuvattu luonteeltaan erittäin kilteiksi ihmisiksi. Erään vanhempi kuvailee lastaan ystävälliseksi, vastuulliseksi ja välittäväksi lapseksi. Toinen kuvailee siskoaan/veljeään maailman kilteimmäksi ihmiseksi. Monia lähteneistä naisista kuvataan huolehtiviksi ja hoivaaviksi.

7. *Minun [siskoni/veljeni] joka on lähtenyt, hän on ollut yksi maailman parhaimpia ihmisiä ketä maan päällä on. Hän ei tekisi ikinä kenellekään, karpäsellekään, pahaa. Vaikea ihmisten on ymmärtää, ja vaikea lähteä selittämään tätä, kun minulta kysytään miksi on lähtenyt.*

Uskonnolla näyttää olevan vähäinen osa radikalisoitumisessa, ja se toimii enemminkin yhtenä tekijänä laajemmassa poliittisluonteisessa vaikuttimien kentässä. Ne osa-alueet, joissa uskonnolla näyttää olevan merkitys, liittyvät *umman* käsitteeseen, joka viittaa muslimien globaalin yhteisöön. Solidaarisuus ummaa kohtaan on eräs keskeisistä asioista, mutta se ei luonteeltaan eroa poliittisesta tai aatteellisesta globaalista solidaarisuudesta – tosin tässä yhteydessä velvollisuudentunteella on keskeisempi rooli. Jos umma kärsii, on jokaisen velvollisuus auttaa. Toinen symbolinen aspekti, jolla on uskonnollinen ulottuvuus, on ajatus *kalifaatista*, joka muslimille merkitsee ihanneyhteiskuntaa. Isisin julistettua kalifaatiin perustetuksi moni nuori on kokenut sen tarjoavan toiveyhteiskunnan.

Suomesta lähteneiden taustat ovat siis moninaiset. Pääosin tausta ei näytä vaikuttavan, muutoin, kuin että epävakaa elämäntilanne saattaa madaltaa kynnystä lähteä. Positiiviset armeijakokemukset ovat saattaneet vaikuttaa taisteluhalukkuuteen – mutta nämä ovat ainoastaan lähtemistä tukevia tekijöitä, eivät lähtemistä motivoivia tekijöitä. Todetaan myös, että puutteellinen uskonnon-tuntemus altistaa manipulaatiolle ja saattaa tehdä alttiiksi rekrytoinnille, mutta myöskään tämä tekijä ei itsessään toimi motiivina, vaan ainoastaan myötävaikuttavana tekijänä. Lukuisat avainhenkilöt ovat joutuneet pohtimaan lähtösyitä ymmärtääkseen läheistään.

8. *Jotkut saattavat lähteä kun ei jaksa [täällä] enää. Ja kaikista ihmisryhmistä löytyy myös sekopäisiä ihmisiä, ei voi tuomita islamia. Ihmiset kun tietäisi kuinka kaunis uskonto islam on – Isis, eihän se kuulu islamiin, eihän*

sitä islamiksi voi sanoa, suurin osa ketä tappavathan ovat muslimeja Syyriassa ja Irakissa. Minäkin olen lukenut enemmän kuin normaalit, koska minun [sisko/veli] lähti, enkä osannut ymmärtää sitä.

Lähtemisen kohteissa on myös eroavaisuuksia, ja tämän avainhenkilöt tuovat itsekin esille. Suomesta Syyriaan lähteneiden joukossa on eri järjestöihin liittyneitä, ja on tärkeä painottaa, että joukossa on myös henkilöitä, jotka eivät ole liittyneet mihinkään järjestöön. Osa henkilöistä on lähtenyt sotaan, osa taas avustustyöhön. Muissa toimissa tai alueella ollessaan henkilöt saattavat myös kokea myötätuntoa väestöä kohtaan ja tämän myötä liittyä aseelliseen järjestöön. Avainhenkilöt kokevat kuitenkin, että kaikki tulkitaan saman negatiivisen kehityksen puitteissa.

9. *Jotkut menee sinne sotimaan, että pääse sotimaan, jotkut menee koska haluaa auttaa pieniä lapsia, jotta voi auttaa orpoja. Koen sen sillä tavalla, että jos joku haluaa tehdä hyvää, niin sitä katsotaan pahalla.*

3.2. Yhteiskunnallinen ilmapiiri

Kaikki avainhenkilöt tuovat negatiivisen yhteiskunnallisen ilmapiirin esille yhtenä keskeisenä syynä radikalisoitumiseen. Ympäröivän yhteiskunnan koetaan suhtautuvan negatiivisesti muslimeihin uskonnon vuoksi. Negatiivisten asenteiden koetaan johtuvan mediasta, nettikeskusteluista sekä politiikasta. Tässä yhteydessä tuodaan myös haastatteluissa esille, että stereotyyppisiä muslimeista on ollut olemassa jo 700-luvulta lähtien, ja sellaiset ovat aina toimineet vallankäytön muotoina. Ongelma on monisäikeinen, ja avainhenkilöiden kuvauksiin liittyy kokemuksia islamofobiasta ja ennakkoluuloista, ulkopuolisuuden tuntemuksia, syrjäytymistä, epäoikeudenmukaisuuden tunnetta, uskonnollistamista ja terroristiksi leimaamista. Nämä ovat ilmiöitä, joita koko muslimiväestö kokee, ja koska ainoastaan pieni osa lähtee, yhteiskunnallinen ilmapiiri ei itsessään saa ihmisiä lähtemään, mutta verrattuna taustatekijöihin (sosioekonominen tilanne, sosiaaliset suhteet, koulu- ja työmenestys jne.) muslimeita syrjivällä ilmapiirillä nähdään olevan melko keskeinen rooli lähtemisessä. Tässä luvussa fokus on näissä seikoissa.

Avainhenkilöt ovat tietoisia oikeuksistaan ja omaavat huomattavaa yhteiskunnallista lukutaitoa. Etenkin nuorimpien ja vähän koulutusta saaneiden kohdalla syntyy kuva siitä, että yhteiskunnallisessa tiedostamisessa ei ainoastaan ole kyse tarpeesta, vaan tämänkaltainen valveutuminen on syntynyt pakon sanelemana. Haastatteluissa havaitsin, että näiden negatiivisten asioiden jatkuva läsnäolo arjessa on pakottanut henkilöitä havainnollistamaan ja analysoimaan ympäröiviä ilmiöitä. Nuorilla on mielipiteitä oikeuksista, yhdenvertaisesta kohtelusta ja uskonnonvapaudesta – samalla ihmetellään, miksi perusoikeudet eivät toteudu. Aiheet ovat rankkoja, ja nuorten kuvauksissa turhautuminen ja jopa epätoivo kytkeytyvät havainnointiin. Iäkkäämpien kokemukseen kuuluu keskeisesti luovuttaminen. Minun oli keskeytettävä eräs haastattelu siitä syystä, että haastateltava ei saanut itkuaan tyrehtymään.

10. *Luuletko, että kukaan välittää meistä? Emmehän voi odottaa minikäänlaista apua tai tukea. Miksi kukaan haluaisi auttaa minua – muslimia ja maahanmuuttajaa, jonka lasta kaikki pitävät ainoastaan terroristina. Suru on valtava, silti meitä katsotaan vaan pahalla, ei nähdä ihmisinä.*

Muslimeille negatiivinen ja joidenkin käsitysten mukaan vihamielinen yhteiskunnallinen ilmapiiri koetaan niin suureksi ongelmaksi, että pohditaan, halutaanko omien lapsien kasvavan Suomessa. Tuodaan esille, että tämä on ollut eräs osasy syy äitiä lähtemiseen ja haluttomuuteen palata. Joillekuille äitiys taas on ollut syynä siihen, etteivät ole lähteneet. On koettu, että lähteminen alueelle, jossa on konflikteja, on liian riskialtista lapsille epäselvässä tulevaisuudessa. Samalla ymmärretään äitejä, jotka ovat päättäneet jättää Suomen lastensa tulevaisuuden takia. Koetaan, että elämä kehdestä hautaan yhteiskunnassa, jossa kaikki tulkintakehykset muslimeille ovat negatiivisia, ei ole ihmisarvoinen elämä.

Monet avainhenkilöistä kokevat, että he joutuvat kärsimään jatkuvasti Isisin toiminnan tai siihen kohdistuvien kostotoimenpiteiden vuoksi. Kärsimystä tuottaa myös pelko väkivallan uhriksi joutumisesta sekä turhautumisesta, mikä syntyy tulkintoista, joissa siviileihin kohdistunutta väkivaltaa pidetään uskonnon ohjaamana/velvoittamana toimintana. Samalla median ja politiikan vastuuttomuus (pääosin iltalehdistön) nähdään keskeisimpänä ongelmana – median kautta negatiiviset tulkinnan kehykset tulevat vallitseviksi yhteiskunnassa. Monet avainhenkilöt painottavat, että media radikalisoi: joka päivä yksilö joutuu kohtaamaan samankaltaista lietsontaa ja tietämättömyyttä, mikä turhauttaa ja saattaa johtaa vihaan. Koetaan myös, että media yllyttää islamin vastaisia toimijoita ja että vastakkainasettelut radikalisoivat.

11. *Ihmiset, jotka eivät ole edes tavanneet minua, tuomitsevat minua median luoman kuvan muslimeista perusteella, ne muodostavat käsityksen ainoastaan siltä pohjalta mitä mediassa lukee – muuttaisin median toimintatapoja tosi paljon. Koska media radikalisoi, se radikalisoi paljon. Se radikalisoi molemmilla puolilla. Se radikalisoi oikeistolaisia ja muslimeja. Koska se lietsoo oikeistolaisia ja kaikkia meitä vastaan, ja se on tosi turhauttavaa. Media on vallanpitäjä, se antaa tietyn kuvan ihmisistä. Minä puuttuisin siihen, puuttuisin myös Suomen hallituksen toimintaan, joka leimaa ihmisiä, etenkin Perussuomalaisen toimintaan, jotka tekee tarkoitushakuisesti sellaisia ulostuloja, joilla ikään kuin pelotellaan kansaa. Joissa kylvetään vihaa ja rasismia, ja jotka sitten vielä oikeuttavat kaiken rasistisen toiminnan. Ei tuollaisia päättäjiä kaivata Suomeen. Jos Suomi pelkää koko ajan, että oh my God, kohta meihin kohdistuu terrori-isku, niin no joo, jos ne jatkaa sillä tiellä mitä Halla-aho on aloittanut.*

Pari henkilöä tuo esille, että hyökkäävä ja polarisoiva politiikka myös vaikuttaa Suomen turvallisuuteen. Koetaan, että rasistinen politiikka saattaa ajaa ihmisiä terroritekoihin. Moni avainhenkilöistä näkee radikalisoitumisen osana suomalaista yhteiskunnallista kehitystä ja tuo esille, että nykyhetken politiikka ja yhteiskunnalliset diskurssit tulevat pahentamaan tilannetta. Pari henkilöä tuo esille, että äärioikeiston nousu Suomessa on tapahtunut jo ennen Isisin syntyä, eli ennen ns. vierastaistelijailmiötä, ja moni painottaa median ja politiikan roolia.

3.2.1. Ennakkoluulot ja islamofobia

Jokainen avainhenkilö painottaa islamofobian merkitystä radikalisoitumisessa. Kaikki kokevat islamofobian suurena ongelmana, joka vaikuttaa haitallisesti muslimien elämään. Moni tuo esille, että ilmapiiri, joka muuttui 2001,

WTC-iskujen jälkeen, on pahentunut jatkuvasti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Nuorimmat avainhenkilöt eivät ole kokeneet aikaa ilman islamofobiaa. Toiset toivat esille, ettei 1990-luvulla koettu vastaavaa, ilmassa saattoi olla rasismia ja ennakkoluuloa, mutta ei vihaa islamia tai muslimeja kohtaa. Moni avainhenkilöistä myös ilmaisee huolen tulevaisuudesta – jos tilanne nyt on näin paha, mitä se on tulevaisuudessa?

12. *Viimeisen kymmenen vuoden aikana, tai oikeastaan siitä lähtien kun isku tapahtui Amerikassa, on ollut oikeutetumpaa tuomita muslimeja tai vaatia jokaista muslimia pyytämään anteeksi. Se on normaali asia, joka entistä enemmän vahvistuu. Ihmiset, jotka pitkään ovat olleet minun elämässäni, eikä ennen ole olleet sellaisia [ennakkoluuloisia], ovat alkaneet suhtautumaan myös niin että, oikeuttavat syrjivää toimintaa sen perusteella mitä muutama muslimi jossain ulkomailla on tehnyt. Joten islamofobia on vahvistunut, vaikka sitä onkin ollut Euroopassa jo aiemmin, se harmittaa, se on kamalaa! Mietin sitä, että mitä tulevaisuudessa? Jos se nyt jo on näin paha. Mitä se on tulevaisuudessa? Mitäs sitten kun omat lapset ovat kasvaneet, millaista heillä on, uskaltaako kukaan enää vastustaa? Tiedän, että juutalaisuus on käynyt sellaisen vaiheen läpi, juutalaisia alettiin vainoa ja oli holocaust – nyt minusta pikkuhiljaa muslimeja on alettu vainoamaan, ja se on menossa samantyyppiseen suuntaan. Ja joissain maissa se on jo ollut sitä kauan, esim. Palestiinassa, missä muslimeja vainotaan eikä heillä ole samantyyppisiä oikeuksia kuin muilla, heidät eristetään muusta kansasta. Se on todella surullista, etteivät ihmiset oikeasti tiedä mitä muslimit käyvät läpi.*

Myös osa itselle läheisistä henkilöistä, jotka eivät ole muslimeja, on avainhenkilöiden mukaan muuttanut suhtautumistaan – jotkut ovat alkaneet kyseenalaistaa ystäviensä uskontoa, toiset ovat ottaneet etäisyyttä. Varsinkin käännyksillä tämä näyttää olevan yleistä.

13. *Olen suomeen tullut [90-luvulla]. Olen aina kokenut ja uskon vieläkin, että suomalaiset ovat ystävällisiä – kun pakolaisena tuli Suomeen, minua kohtaan oltiin ystävällisiä, hyvin ystävällisiä. Vähemmistö suomalaisista oli rasistisia, mutta ihmiset ovat muuttuneet. Vanhoista kantaväestön ystäväni ei ole enää ketään, ei ole minkäänlaisia yhteyksiä enää vanhoihin ystäviin.*

Myös yleisen ilmapiirin koetaan muuttuneen paljon. Moni avainhenkilöistä tuo esille ahdistavia kokemuksia julkisista tiloista, erityisesti julkisessa liikenteessä ja kaupan jonossa oleminen koetaan ahdistavaksi – kyse on tiloista, joissa joutuu kohtaamaan arvostelevia katseita pitempään kuin esimerkiksi kadulla. Pari avainhenkilöä kertoo, että on joutunut lähtemään ahdistavista tilanteista karuun. Useilla on kokemuksia, että ihmiset katselevat arvostelevasti, tuijottavat vihamielisesti, tulevat uhkaavasti lähelle, huutavat tai nimittelevät.

14. *Minun mielestä ilmapiiri on tosi kireä nyt, minua katsotaan paljon pahemmin, bussissa, metrossa, kuin silloin kun aloin käyttää huivia 1,5v sitten. Mutta enemmän kiinnitetään huomiota siihen, että olen suomalainen. Kysytään ”miten voit uskoa samaan kuin terroristit?” Ennen kuin alkoi tulla esim. Isis-juttuja – käännyin puolivuotta ennen Isistä, silloin Isis ei ollut tunnettu – sen jälkeen tuli kauhea ryöppy, ala-astekaverit sanoivat että ”olet hullu”, ja perheelle tämä [kääntymiseni] on ollut tosi vaikeaa.*

Monet islamiin palanneet kokevat ympäristön kyseenalaistavan suhtautumisen loukkaavaksi. Yksi avainhenkilöistä oli pohtinut erään Syyriaan lähteneen kanssa sitä, kuinka naisten kohdalla aina kuvitellaan, että naiset kääntyvät ainoastaan miesten takia. Hän painottaa, että tuntuu siltä, että yhteiskunta ajattelee niin, ettei islamiin kääntyneillä naisilla ”ole kaikki kunnossa”, ja tällainen suhtautumistapa satuttaa. Ilmaistessaan huolta asenneilmapiiristä monet kokevat, ettei islamofobia ole ohimenevä ilmiö, vaan kyse on prosessista, joka äärimuodoissaan on johtanut kansanmurhiin. Pelätään, miltä tulevaisuus näyttää. Monet haastateltavista kokevat epätoivoa, ja heillä on voimakas pelko, ettei tilanne tule muuttumaan eikä kukaan tule puuttumaan.

15. *En usko, että kukaan kuuntelee koko planeetalla, en usko, että missään vaiheessa muslimeja tullaan kuuntelemaan. En tiedä miten maailman suurimmat hallitsijat, en tiedä miten he ovat onnistuneet saamaan islamin näyttämään maailman viholliselta. Eivätkö ihmiset ymmärrä, että ¼-osa koko maapallosta, suuri osa, on muslimeja, tavallisia ihmisiä – eivätkö ne ymmärrä sitä? Ei minun mielestä ole toivoa, en usko et maailmaan syntyä rauha.*

Koetaan, että muslimeista maalataan viholliskuvia, tai sitten heidät nähdään ihmisinä vailla arvoa. Koetaan, ettei muslimin elämä ole minkään arvoinen, ja median koetaan tukevan asetelmaa – jos muslimi on tehnyt hyökkäyksen, tapahtumasta kirjoitetaan pelkoa herättäviä artikkeleita, kun taas tapahtumia, joissa muslimit ovat väkivallan kohteina, ei käsitellä lainkaan. Haastateltavien joukossa herätti Runsaasti turhautumista Ranskan iskujen jälkeen ilmaantunut Facebook-sovellus: solidaarisuuttaan iskun uhreille ja Ranskan kansalle saattoi osoittaa liimaamalla oman profiilikuvan päälle Ranskan lipun. Vastaavia sovelluksia ei ilmaantunut Libanonissa, Irakissa ja Syyriassa tehtyjen terrori-iskujen seurauksena, eivätkä teot saaneet vastaavaa huomiota medioissa (tätä aihetta käsitellään lähempänä luvussa 3.3.).

16. *Koko suomen kansa lukee mitä Iltalehti tai Iltasanomat kirjoittaa, ne uskoo heti. Tapa miten media manipuloi ihmisiä ja koko yhteiskuntaa, suoraan sanottuna ottaa päähän kun siihen uskotaan niihin. Ja sitten kun lähden väittelemään, kun kysyin yhdeltä suomalaiselta tuttavalta ”miksi sinun mielestä Ranska säälitään, muttei Palestiinaa tai Syyriaa, hän vastasi et Ranska on rauhan kansa, ne eivät ole tottuneet siihen, kun taas syyrialaiset ja muut han elää siinä. Kysyin et täytyykö niiden sitten elää niin, eikö niillä ole myös oikeutta rauhaan? Ihmiset näkee ja ajattelee tietyistä näkökulmista vaan. En tiedä onko enää mitään keinoja, miten ihmisiä saisi näkemään eri näkökulmista. Media hallitsee koko maailman, ja mediaa hallitsee ne jotka johtaa maita.*

17. *En ymmärrä, kun nyt oli esim. Pariisin iskut, tuntui tosi pahalta heidän puolesta, säälin perheenjäseniä. Mutta eihän sitä kukaan sure Syyriaan kansaa, ei kukaan välitä. Onko media syöttänyt niin paljon päähän, että ajattelee, että muslimeja voi tappaa kuin jotain eläimiä? Missä järki, eikö ihmiset osaa mieltä, että on samantarvoisia kaikki? Se, että on eurooppalainen ei tarkoita sitä, että on enempi arvoinen. Suurin osa suomalaisista ei edes tiedä mitä raukuuksia siellä tapahtuu.*

Avainhenkilöitä ihmetyttää, miksi tavalliset kansalaiset suhtautuvat heihin varauksellisesti tai vihamielisesti ainoastaan ulkoisten seikkojen ja uskonnon pe-

rusteella. Osaan suuntautuu sekä rasistista että islamiin liittyvää vihaa. Käännyttäiset puolestaan kokevat pääasiallisesti uskontoon liittyviä ennakkoluuloja mutta näkevät myös rasismia etnisesti heterogeenisissä yhteisöissään. Dominoivan käsityksen mukaan suhtautumistavat on saatu median kautta, ja haastateltavia ihmetyttää, miten ihmiset voivat uskoa tuntevansa uskontoa ja sen kannattajia, joista he eivät itse asiassa tiedä mitään.

18. *Millä tavalla ihmiset mieltii nykypäivänä? Välillä tuntuu, luen paljon, stalkkaan paljon iltalehtiä, olen järkyttynyt kun näen kaikkia kommentteja! Ennen kuin tuli sosiaaliset mediat en tiennyt, et Suomessa voisi olla näin paljon rasisteja, en ikinä olisi voinut ajatella. Jos minulla ei ole autoa ja menen junalla ja katson ihmisiä, ne katsoo vinoon. Ne ei tunne minua, ne ei tiedä mistä tullen, millä ihme järjellä ne tuomitsee ennen kun itse tuntee tai tietää? Minulla on ystäviä sen perustella mitä he ovat sisimmässään, en tuomitse ihmisiä ulkoisin perustein – ihmisten pitäisi mieltää maalaisjärjellä. Miten voi ajatella, ettei muslimin kanssa voisi tulla toimeen? Toivon, että joku päivä ihmiset herää.*

Eräs lähtijöistä koki, että asenneilmapiiri on ollut raskas, vaikka hän oli saanut arvostusta tuntemiltaan henkilöiltä. Monelle ahdistus ei olekaan lähtöisin ainoastaan omakohtaisista syrjinnänkokemuksista: ummaan, uskontoon ja profeettaan suunnattu halveksunta saattaa viiltää paljon syvemmältä. Tämä on asia, josta harvoin keskustellaan suomalaisessa mediassa – ihmetellään, miksi reagoidaan, kun profeetta Muhammadiin suunnataan halveksuntaa tai kun ummaa kohdellaan huonosti jossain päin maailmaa. Samalla osoitetaan tuskin lainkaan pyrkimystä ymmärtää, mikä asema näillä asioilla on monelle uskonnolliselle muslimille. Monelle ne ovat voimakkaan emotionaalisesti latautuneita omaa elämääkin suurempia kysymyksiä. Tämän asian keskeisyys ilmenee tässä tutkimuksessa – ja liittyy monen henkilön kohdalla lähtösyihin, ei niinkään uskonnollisesta näkökulmasta, vaan henkilökohtaisena tunteena empatiasta. Joukossa on tunnetta velvollisuudesta auttaa, vilpittöntä myötäkärkimystä avun tarpeessa olevan umman kanssa, velvollisuutta suojella, vihaa vihollista kohtaan (näitä asioita käsitellään luvussa 3.3). Monet ovat menettäneet toivonsa, että asiat ”lännessä muuttuisivat”, ja ovat sen vuoksi valmiita jättämään Suomen.

19. *[Siskoni/veljeni] oli kaikkien opettajien lempioppilas, hän ei ikinä tehnyt mitään paha. Hän kävi ammattikoulua, kaikki hänen elämässään oli kunnossa ja sitten hän vaan lähti. Hän ei enää kestänyt olla täällä, ei kestänyt miten muslimia kohdeltiin. Alun perin hän lähti hyvän asian puolesta, ei hän ole mikään jihadist, ei käy sotaa tai sellaista, mutta nyt ei uskaltaisi tulla takaisin –hän ei varmaan ikinä uskaltaisi tulla tänne. En tiedä toisaalta, että haluaako edes tulla enää takaisin, täällä on asiat vaan huonommin kokoajan.*

Koetaan myös, että ennakkoluulot vaikuttavat omaan toimintaan. Ihmetellään, miten tänne tulevat muslimit voivat kotoutua, kun yleinen suhtautuminen on niin negatiivista. Koetaan, että tämä vaikuttaa vahvasti erityisesti nuoriin, jotka ovat herkkiä ja tarvitsevat tukea, sekä henkilöihin, joiden itsetunto on heikko.

20. *Kaikki olettaa, että on huonompi koska on muslimi. Koulussa, työpajassa. Nuori kaipaa arvostusta, ja nuori kaipaa että siihen luotetaan. Ja just tämä äänekäs porukka joka vastustaa maahanmuuttoa, ne haluaa ihmisiä jotka integroituvat ja tekevät töitä kun tulee tänne. Sopeutuu. Mutta miten*

minä sopeudun, jos et anna minun sopeutua? Jos et halua minun pärjäävän koulussa, jos et halua minulle töitä, jos kadulla huutelet minulle?

Muutammat avainhenkilöt ihmettelevät, mikseivät suomalaiset paneudu islamiin, kun aihe askarruttaa niin paljon. Todetaan, ettei ole kohtuuttoman vaativaa perehtyä uskontoon. Tämän vuoksi avainhenkilöitä askarruttaa, onko taustalla edes halua tietää uskonnosta vai etsitäänkö ainoastaan oikeutusta kohdella osaa väestöstä vähempiarvoisena.

21. *Minun mielestä ihmiset pelkää, ja islam pidetään outona, ja Euroopassa mietitään, "miksi muslimit käyttävät huivia, miksi rukoilee", eikä ihmiset uskalla kysyä tai ottaa selvää, ja sitten on niitä jotka islamin nimeen puhuvat ja sitä kautta ihmiset luulee, että uskonto kutsuu tähän, että kaikki tehdään terroritekoja – näiden tekojen perusteella tuomitsevat kaikkia meistä.*

Monet avainhenkilöistä ihmettelevät, miksi yleistuntemus islamista on niin huono, vaikka aihe on niin paljon esillä. Ihmetellään myös, miksei kysytä muslimeilta, koetaan, että tahallisesti haetaan negatiivisia näkökulmia. Moni painottaa, että suomalaisten pitäisi ottaa selvää laajemmin uskonnosta ja tutustua muslimeihin ennen kuin tuomitsevat, "ennen kuin alkaa laittaa näitä vihaposteja". Ihmetellään myös, miksei Koraania tunneta lainkaan, vaikka moni muslimista tuntee Raamatun. Koetaan, että tahallisesti otetaan kohtia pois konteksteistaan, ja ihmetellään netissä olevia sivustoja, joihin on etsitty Koraanista kohtia, joiden voidaan tulkita viittaavan terrorismiin, ja näitä esitetään ilman asiayhteyksiä.

22. *Koraanissa mainitaan Jeesus enemmän kuin Raamatussa, ja on puhuttu hyvällä tavalla. Muslimien velvollisuus on kohdella kaikkia parhaalla tavalla mitä pystyvät. Näistä ei ikinä puhuta, että uskonto on tätä näin. Mitä kohteliaisuudesta ja ystävällisyydestä sanotaan. Suomalaisten pitäisi ottaa selvää ja tutustua muslimeihin. Jos haluaa tietää ranskalaisista niin kysyy heiltä, ei ruotsalaisilta, ja saman pitäisi päteä meihin. Ennen kun alkaa laittaa näitä vihaposteja. Ihmiset eivät käytä logiikkaa, miten se voi olla mahdollista että ajattelee niin kapeakatseisesti?*

Samaa kritiikkiä tuodaan esille sharia-lain kohdalla: avainhenkilöt painottavat, ettei siitä tiedetä mitään eikä siitä halutakaan tietää. He kokevat, että suomalaiset mieluummin elävät siinä uskossa, että sharia merkitsee ainoastaan "sormien katkomista. Ihmetellään, miksei aiheesta oteta selvää, kun se puhuttaa niin paljon. Koetaan myös, ettei muslimina uskalla puhua aiheesta, mikä johtaa muslimiyhteisön etäännyntymiseen muusta väestöstä.

23. *Jos sanon, että kannatan shariaa, niin ihmiset järkyttyvät. "Miten voit?!" Mutta sharian idea on oikeudenmukaisuus. Eihän kukaan täällä edes tiedä mitä sharia tarkoittaa. [...] Joistain asioista puhutaan vain negatiiviseen sävyyn, ilman minkäänlaista tietämystä, puhutaan vaan jostain käsien katkomisia. Ja näitten pelkojen takia muslimit eivät uskalla sanoa aiheesta mitään, ja siksi erkanevat kantäväestöstä.*

Moni avainhenkilöistä painottaa, että naiset, jotka käyttävät huivia, kohtaavat paljon vihaa ja myös väkivaltaa. Koetaan, että tällaiset kokemukset taas herättävät pelkoa ja vihaa muslimien keskuudessa. Suhtautuminen hijabiin herättää ihmetystä – ihmetellään, mikä raivostuttaa hijabissa niin paljon ja millä tavoin huivin käyttö on ihmisille ongelma. Eräs henkilö kertoo, että oli kerran laittanut niqabin yhteen tilaisuuteen, koska halusi nähdä, miten siihen reagoidaan. Hän

koki jo matkalla halveksivia katseita ja herjauksia ja ahdistui niin, että otti niqabin pois. Yksi avainhenkilöistä kertoo, miten hänen äitiään, joka oli pukeutunut 15 vuoden ajan niqabiin, kohdeltiin. Vanhempainillassa opettaja oli sanonut vihamielisesti, että ahdistaa puhua hänen kanssaan.

24. *Minulla on pari kaveria jotka halusivat alkaa käyttää jilbaabia, muttei uskalla koska ihmiset alkaisivat ajattelee, että onko toi radikalisoitumassa. Ja minä käytin vuosi sitten rad abayaa, mustaa, ja kesän jälkeen... Kesän jälkeen minun perhe on pyytännyt, että "älä käytä, sinut liitetään vaan radikaaleihin". Ja muutkin ajattelee niin, se on hankalaa koska niitä on helpompi ja kiva käyttää.*

Eräs avainhenkilö kertoo, miten hänen siskonsa joutui väkivallan kohteeksi raskauden loppuvaiheessa. Isokokoinen tuntematon mies hyökkäsi kimppuun, kun hän astui siskonsa kanssa junasta, ja löi nyrkillä naamaan niin, että nenä murtui. Moni lapsi on myös reagoinut vahvasti, kun heidän äitejään on haukuttu niqabin käytöstä, eivätkä äidit halua mennä kauppaan tai vastaaviin julkisiin tiloihin enää. Moni naispuolisista avainhenkilöistä painottaa, ettei mielellään liikkuisi hämärän tullessa yksin. Koetaan, että Helsingissä on helpompaa kuin pienillä paikkakunnilla, koska pääkaupunkiseudulla ei joudu olemaan yksin näiden tunteiden kanssa, ja koska Helsingissä saatetaan joskus suhtautua ihan positiivisestikin.

25. *Ja kun [lähtijä] oli [pienestä paikkakunnasta] niin siellä oli ollut vielä vaikeampi käyttää huvia. Koska siellä ei ollut lainkaan suomalaisia muslimeja, ja on sitten yksin sellainen kummajainen. Hän sanoi että Helsingissä on paljon helpompi käyttää niqabia, ei olisi [siellä] uskaltanut käyttää. Helsingissä jotkut saattaa tulla kysymään ihan positiivisestikin, minulta on joskus kysytty ihan asiallisesti*

3.2.2. Median ja politiikan vaikutus

26. *Suurimmat värvääjät ovat länsimaiset poliitikot, ja media tukee tätä värväystä.*

Kaikki avainhenkilöt painottavat median ja politiikan vaikutusta radikalisoitumisessa. "Iltalehdistön" ja "kohulehdistön" jatkuva negatiivinen kehystäminen herättää vahvaa turhautumista. Koetaan, että negatiivinen uutisointi on tahallista – pyrkimys on polarisoida, kun pitäisi tuoda yhteen. Kielenkäyttö ja enenaikainen leimaaminen ihmetyttävät: monesti terroristi-termi on käytössä iltalehdistön lööpeissä ennen kuin edes syytetä on nostettu. Ruotsin "terroristijahti" marraskuussa 2015 sai paljon palstatilaa, mutta kun selvisi, että henkilö olikin syytön ja järjesti isot kyläjuhlat naapurustolleen kotikaupungissa, aiheesta ei oltu kiinnostuneita. Syyksi vinoutuneeseen raportointiin nähdään kilpailu lukijoista. Median kohujahti koetaan pelottavaksi.

27. *Nuoret jotka radikalisoituu, ei ne turhan takia radikalisoitu. Siihen on syy, siihen liittyy media, siihen liittyy kaikki epäoikeudenmukaisuudet, joita koemme. Media on avainasemassa. Jos ne uutisoisi oikealla tavalla silloin kun tapahtuu esim. terrorismia, käyttäisivät oikeita termejä, ottaisivat asioita vakavasti – jos asiat otettaisiin yhtä vakavasti jos on muslimeja uhrina, se helpottaisi paljon. Monia nuoria ärsyttää todella paljon, että miksi media tekee näin? Se ottaa päähän. Median pitäisi olla sovittelevassa roolissa. Että ne*

ajaisi ihmisten etuja eikä vastakkainasetteluja. Nyt meillä media toimii vastakkainasettelun lähteenä.

Koetaan, että suomalaiset muuten ovat kiinnostuneita ottamaan selvää asioista mutta negatiivinen islam-kuva on jo niin iskostunut, että se automaattisesti ”niellään” ja painotetaan, että islam on ”mediaseksikäs aihe”. Siksi sitä käytetään ajattelematta, miten se vaikuttaa ihmisten elämään. Uskonnolla on monelle tärkeä ja positiivinen rooli elämässä, ja sen julkinen halveksunta ja vihapuhe herättävät surua, ahdistusta ja turhautumista. Monet avainhenkilöistä sanovat, että he itse ymmärtävät sen johtuvan tietämättömyydestä, mutta että joissakuissa se herättää vihaa yhteiskuntaa kohtaan. Poliitiikan kohdalla kokemukset ovat samansuuntaisia. Koetaan, että Perussuomalaiset huomasivat islaminvastaisuuden lyhyenä tienä kuuluisuuteen.

28. Perussuomalaisten pääaseena on islaminvastaisuus, islaminvastaisuus on nostanut oikeistoa myös Euroopassa – siellä he ovat pitempään ratsastaneet islaminvastaisuudella. [...] Heillä ei oikein muuta sisältöä olekaan. He ovat myös radikalisoitumisesta vastuussa, pääosin sen takia, että saavat nuoria raivostumaan retoriikallaan, ja tekemällä päätöksiä, jotka vaikuttaa loppuelämään.

Monet avainhenkilöistä kokevat, että kuva islamista ulkopuolisena on Perussuomalaisten aikaansaama – avainhenkilöt toivat kuitenkin esille, että islam on ollut osa Suomea jo parisataa vuotta. Yleisen käsityksen koetaan olevan, ettei muslimina voi olla suomalainen eikä suomalaisena voi olla muslimi. Samanlaista ulkopuolisuutta on myös osa käännyännäisistä kokenut, ja se ihmetyttää – mihin silloin kuuluisi mennä. Koetaan, että jatkuva puhe siitä, ettei tänne kuulu, myös vaikuttaa Suomesta lähtemiseen. Näin ollen lähteminen ei tapahdu ainoastaan turhautuneisuudesta vihamieliseen ilmapiiriin, vaan myös siitä syystä, että osa alkaa kokea, ettei kuulu Suomeen. Jotkut Suomesta lähteneet ovatkin pohtineet, minne menisivät, ja osa saattaa päätyä Syyriaan, koska se koetaan helpoimpana ratkaisuna siksi, että sinne on kutsuttu.

29. Minun mielestä perussuomalainen politiikka on tosi väärin, ja sen pohjalta minullekin on tultu sanomaan, että ”olet suomalainen, ota huivi pois”. Ja että ”kun olet suomalainen, et voi olla muslimi”, se tuntuu väärältä. Tai mitä Halla-aho on postannut facebookiin, se tuntuu oudolta, että luetaan sivuja jota on perustanut joku sekopää – se tuntuu hullulta, että kansanedustaja käyttää sellaisia sivuja lähteenä. Ja oli kun vastaanottokeskuksessa oli ollut palo, niin yksi poliitikko kirjoitti ”rukouksiini on vastattu”, sehän on ihan sairasta! Jos joku muslimi sanoisi niin, jos jossain olisi joku palo, jos kirjoitaisi ”rukouksiini on vastattu” niin siitähän tulisi ihan erilainen juttu, siitä tulisi aivan valtava kohu.

Haastatteluissa tuodaan kriittisesti esille myös islamia vastustavien tahojen argumentteja islamofobisen retoriikan puolustamiseksi. Koetaan kieroksi poliitikaksi, ettei islamofobiasta voi puhua ilman, että viitataan sananvapauteen. Lisäksi ihmetellään, mistä on lähtöisin ajatus, että islamia pitäisi jatkuvasti kritisoida, vaikkei uskonnosta ole kovinkaan paljon tietoa – ”ikään kuin olisi kaikkien velvollisuus kritisoida uskontoa, josta ei tiedetä yhtään mitään”. Koetaan, että tällainen retoriikka on normalisoitunut viimeisten vuosien aikana. Moni

avainhenkilöistä painottaa pelkäävänsä, nähdään samoja merkkejä kuin aikoina ennen kansanmurhia, ja tämänhetkistä yhteiskunnallista tilaa verrataan holocaustiin ja entiseen Jugoslaviaan.

30. *Pelkoni on se, jos otetaan esimerkkinä entinen Jugoslavia ja ajatellaan Suomea – ennen serbialaiset ja bosnialaiset menivät keskenään naimisiin, mutta tarvittiin vain muutama nationalistinen laulu, eikä mennyt kauan ennen kuin serbialaiset tappoivat bosnialaisia. Ei tarvita monta poliitikkoa lietsomaan, ja nyt on ollut jo näitä vastaanottokeskuspolttoja. Me ei haluta lähteä vasta kun on myöhästä, mutta mihin sitä menisi?*

3.2.3. Syrjäytyneisyys ja ulkopuolisuus

31. *Eri ihmisillä on erilaisia taustoja ja erilaisia ongelmia, mutten ole törmännyt yhteenkään [lähtijään] jolla olisi kaikki asiat hyvin. Ihminen yleensä kokee syvällistä tunnetta, ettei pidä itsensä suomalaisena, koska ei muutkaan pidä suomalaisena, että ainoastaan elää suomessa.*

Monet avainhenkilöistä nostavat esille, etteivät he usko koskaan olevansa hyväksytyjä suomalaisina. He elävät jatkuvan ulkopuolisuuden tunteen vallassa, ja tähän media on keskeisin syyppä: iltapäivälehdistön negatiivinen islam-raportointi koetaan jatkuvaksi muistutukseksi siitä, etteivät he kuulu tänne. Vaikka käännyttäneiden kutakuinkin suurta lähtijämäärää usein selitetään myöhään heränneen uskonnollisuuden palolla tai entuudestaan heikolla uskonnontuntemuksella, tälläkin asialla saattaa olla myötävaikutus. Kun on kasvanut suomalaisena valkoisena ei-muslimina, ilman että olisi joutunut kohtaamaan rasismia tai islamofobiaa, muutos on jyrkkä – islamiin palannut (kääntynyt) joutuu kokemaan, miten oman identiteetin uutta ja tärkeää osaa halveksitaan kansalaisten keskuudessa samalla kun joutuu vihan kohteeksi ja kohtaamaan herjaa ja väkivaltaa. Median lisäksi poliitikkoja, etenkin perusuomalaisia ja erityisesti Jussi Halla-ahoa, kritisoidaan paljon siitä, että he rastastavat islamofobialla. Suurimmat puolueet saavat kritiikkiä siitä, että ne eivät ota etäisyyttä Perussuomalaisten kantoihin. Ihmetellään, kuinka on mahdollista, että Suomessa, jossa muslimeja on asunut jo 1800-luvulta saakka, poliitikon ei tarvitse tietää tästä uskontokunnasta juuri mitään eikä edes pitää huolta siitä, etteivät uskontoa harjoittavat kokisi syrjintää.

32. *Muslimeilla on ulkopuolinen olo, kaikki tietää sen joka vilkaisee kerran Iltalehden sivuihin – ja valtaosa suomalaisista seuraa ja kommentoi. Kun kerran kulkee kaavun kanssa niin koet miten ihmiset suhtautuvat. Siitä tulee sellainen outsider-olo. Minulla on ystäviä, jotka käyttävä ja kyllä ne joka päivä saa kuulla siitä miltä ne näyttävät.*

Painotetaan myös, että mahdollisuus saada hyväksyntää suomalaisena vaikuttaa negatiivisesti sopeutumiseen. Koetaan voimattomuutta tilanteen vuoksi, ja jotkut ovat lähteneetkin pääosin tästä syystä. Kysytään, miten voi kotoutua, kun syrjitään, ja kuinka voi kotoutua, jos ei ikinä saa tuntea, että on suomalainen, koska islamia ei nähdä Suomeen kuuluvana. Osa kertoo, ettei voi sanoa olevansa suomalainen, koska suhtaudutaan niin ”että anteeksi, mutta et ole”. Koetaan, ettei täytä normeja, jos ei ole vaaleaihoinen kristitty suomalainen, ja tämä tunne koetaan turhauttavana.

33. *Huomaan paljon mitä suomalaiset kommentoi, niin on annettu sellainen kuva ettei integroituminen tapahdu jos ei luovu islamista. Ja yritetään estää muslimeja ilmaisemasta itseään. Se on varma, ettei ihmiset enää luota kovinkaan paljon viranomaisiin. Olen ennen tuntenut, että Suomi on kotimaani, mutta tämä muuttui noin kolme vuotta sitten. Ja sitten koin eteen enää saa olla sellainen mitä haluan, se ei sovi ”suomalaiseen ajattelutapaan” – olin integroitunut, mutta näiden asioiden eteen tuleminen työntää takaisin yli kymmenen vuotta. Tällä toiminnalla ihmiset lähtevät pois integroitumisesta.*

Pari henkilöä tuo esiin tunteen de-integroitumisesta, eli he ovat kokeneet ennen olevansa suomalaisia, mutta tämä tunne on kadonnut kasvaneen islaminvastaisuuden myötä. Koetaan painetta assimilaatioon, siihen, että omasta identiteetistä ja uskonnosta pitäisi luopua ollakseen suomalainen. Koetaan myös, että kansa on jo vahvasti jakautunut. Avainhenkilöitä surettaa, turhauttaa ja vihastuttaa, ettei heitä hyväksytä suomalaisina. Kaikki avainhenkilöt ovat asuneet suurimman osan elämästään Suomessa, moni heistä on myös syntynyt Suomessa.

34. *Se kuilu on niin järkyttävän iso, se kuilu vihamielisesti suhtautuneiden suomalaisten ja muslimien välillä. Mutta minäkin olen suomalainen. Haluaisin sanoa teille [suomalaisille ei-muslimeille], että minä olen yhtä lailla osatätä yhteiskunta kuin te. Kaikki negatiiviset asiat mitä tapahtuu, terrori-iskut ja muut, ne raivostuttavat minua vähintään yhtä paljon kuin teitä, koska minä joudun niistä kärsimään, ette te.*

Haastatteluissa painotetaan, että tällaisessa tilassa eläminen on hyvin raskasta. Osa avainhenkilöistä myös tuo esille, etteivät halua pienten lastensa oppivan vihasta. He yrittävät pitää lapsiaan poissa tilanteista, joissa on riski, että joku käyttäytyy hyökkäävästi, jotta ”heille ei muodostuisi sellainen olo, että Suomi vihaa”. Monet vanhemmat ovat huolissaan siitä, miten asenneilmapiiri vaikuttaa heidän Suomessa syntyneiden lastensa minäkuvaan.

35. *Tiedän seitsemän perhettä, jotka ovat muuttaneet pois Suomesta viimeisen vuoden aikana ainoastaan pääkaupunkiseudulta. He ovat kokeneet ahdistelua linja-autoissa, junassa, ja jokapäiväinen elämä on vaikeutunut. He ovat sanoneet, etteivät halua elää paikassa, jossa tuntee pelkoa, he ovat aikoinaan lähteneet pois sellaisesta, eivätkä halua kokea sellaista uudestaan. Meikin olemme alun perin lähdetty vainoa pako, emmekä haluisi kokea sellaista uudestaan. Tämä on minun kotimaani, mutta se on mennyt täysin väärään suuntaan.*

36. *Olen asunut Suomessa [xx] vuotta ja siitä kun tulin suomeen koin olevani osa tätä maata ja vastaanotto oli todella hieno, tunsin itseni suomalaiseksi, tunsin. Ja viimeiset vuodet on ollut kaikkea muuta kuin että olisin suomalainen. Kaupassakäyntikin on sellaista, perhettä kyllätään, se on hyvin hankalaa ja inhottavaakin käydä kaupassa. Samoja tuntemuksia on kaikilla muslimeilla täällä. [...] Tällaisessa tilassa eläminen on hyvin raskasta. On jo tottunut elämään erikoisessa tunteessa, mutta lapset ovat niin pieniä, me ei haluta, että oppivat vihasta. Yritetään pitää heitä poissa, jotta heille ei muodostuisi sellainen olo, että Suomi vihaa. Lapset ovat syntyneet täällä, se olisi kovin ikävää jos saisivat väärän viestin.*

Eräs henkilö ilmaisee pelkonsa siitä, että kantaväestön ennakkoluulot ovat jo niin vahvat ja pelko on niin suuri, ettei niitä pysty muuttamaan. Tämä on hänen

mukaansa ajanut yhden perheen Syyriaan, ja uskotaan, että se saattaa ajaa myös hänen oman perheensä pois Suomesta. Eräs toinen henkilö tuo esille, että on koettu, ettei lapsi voisi Suomessa kasvaa muslimina, ja tästä syystä yksi henkilö on lähtenyt lastensa kanssa Syyriaan.

37. *Mutta se on itsestäänselvyys, että terrorismi ja murhaamiset oletetaan olevan osa islamia. Se on valitettavasti jo pelon kautta iskostettu suomalais-ten luustoon, tämä väärä tieto islamista. Just tämä asia on ajanut yhden perheen pois, ja ajaa todennäköisesti minunkin perheen pois.*

3.2.4. Terroristiksi leimaaminen

Muslimien leimaaminen terroristeiksi koetaan suureksi ongelmaksi, jota iltalehdistö ylläpitää. Ihmetellään, että kun pitäisi olla syytön, kunnes toisin todistetaan, niin muslimi on usein syyllinen jo ennen syytteiden nostamista. Koetaan, että islam yhdistetään automaattisesti terrorismiin – jos mediassa puhutaan terrorismista, niin kyse on muslimin tekemästä iskusta, vaikka ”lännessä” on paljon myös muunlaista terrorismia kuin ns. jihadistinen terrorismi.

38. *Kun puhutaan terrorismista niin se on synonyymi islamille, ja jos lehdessä lukee terrori-isku niin tiedetään että kyse on muslimista. Ruotsin kouluisku nähtiin muuna, jos edes isovanhemmat olisivat olleet muslimieja, niin se olisi heti ollut terrori-isku. Muslimit kokee, että yleinen mielipide on näin, koska se tulee länsimaisesta mediasta, kun taas ei muslimi joka näkee näitä [uutisia], hänelle välittyy muuta tietoa, hänelle tulee vaan viha ja pelko, jotka taas saavat ihmisiä tekemään mitä tahansa*

Ihmetellään, että joulukuun Californian iskun kohdalla sanottiin ensin, ettei sitä ”epäillä terrori-iskuksi”, vaikka kyseessä oli parin henkilön suorittama väkivaltainen isku. Kun sitten selvisi, että tekijä oli muslimi, tapahtumankuvaus muutettiin terrori-iskuksi. Terroristin koetaan olevan synonyymi muslimille. Pari avainhenkilöä tuo esille saksalaisen lentokapteenin tahallisen törmäyksen vuoreen – koettiin, että se unohdettiin huolimatta suuresta määrästä kuolonuhreja, koska islam ei liittynyt tapahtumaan. Toinen henkilöistä painotti olleensa helpottunut, että lentäjä ei ollut muslimi, ja toinen henkilö toi esille, että jos lentäjä olisi ollut muslimi, tapahtuman yhteydessä ei olisi keskusteltu henkilön masennuksesta ja naisongelmista.

39. *Terroristi on nykyään synonyymi muslimille. Ei koskaan puhuta siitä, että pahoja tekoja tehneellä muslimilla voisi olla mielenterveysongelmia. Kaikki selitetään uskonnolla – sillä että on muslimi. Sitten kun joku muu kuin muslimi tekee jotakin, niin se selitetään heti mielenterveydellä tai vastaavaa.*

Kaikki avainhenkilöt ovat sitä mieltä, että jos muslimi tekee jotain, se selitetään uskonnolla. Koetaan, ettei mielenterveys tai elämäntilanne kiinnosta. Tämän muutoksen koetaan tapahtuneen 9/11-iskujen jälkeen. Koetaan myös, että islamin kuvan muuttuminen liittyy WTC-iskuihin ja että tapahtumien jälkeinen islamofobia USA:ssa levisi Eurooppaan. Monet avainhenkilöt harmittelevat, että kyseessä on niin pieni osa muslimieista ja silti koko uskontokuntaa leimataan – että ”muutama henkilö, jota moni ei edes pidä muslimina leimaa koko muslimiväestön”.

40. *Terroristisana annetaan muslimeille, jos joku muu tekee jotakin, niin kyse ei ole terrorismista. Tuntuu kuin media haluaisi kiinnittää ihmisten mielen vihaamaan islamia. Jos joku muu kuin muslimi tekee jotain, selitetään että hän on hullu, mutta heti kun kyseessä on muslimi, se selitetään uskonnolla. Kun oli Ruotsin puukottamisisku, selitettiin että poika oli psyykkisesti sairas – jos se olisi ollut muslimi niin keskustelu olisi ollut aivan erilainen. Se on tosi outoa.*

Monet kokevat, että uskonnolliseen olemukseen liittyviä seikkoja tulkitaan merkkeinä terrorismista. Moni avainhenkilöistä painottaa, että jos on parta tai käyttää niqabia, automaattisesti syntyy käsitys, että tämä henkilö on terroristi. Koetaan, että sama ennakkoluulo vallitsee ”koko lännessä automaattisesti” – koska median kautta tällainen kuva on iskostunut niin vahvasti, moni ajattelee automaattisesti, että vahvoja uskonnollisia piirteitä omaava saattaa olla terroristi. Pidetään myös kaksinaismoraalisena näkemystä, että lännen puuttuminen muun maailman konflikteihin on ”normaalia” ja asiaankuuluvaa, mutta muslimien osallistuminen konflikteihin, jotka koskevat muslimeja, tuomitaan terrorismina.

41. *Suomalaisia on nyt lähtenyt Ukrainaan ja Venäjälle sotimaan. Ja ennenkin on lähdetty kaikenlaisten militanttien ryhmien riveihin. Ei ulkomaissa tapahtuviin konflikteihin osallistuminen mikään uusi asia ole. Puolustetaan naapurikansoja. Kaiken maailman joukkoja. Tällainen on ihan normaalia suomalaisten mielestä. Mutta jos muslimina osallistuu meitä koskevaan konfliktiin niin terroristileima otsaan pam. Näitä asioita käsitellään ihan eri tavalla. Kun veljiä ja siskoja kohdellaan huonosti, velvollisuus olisi auttaa. Mutta eihän tällaista mielipidettä ikimaailmassa voisi ilmaista viranomaisille kun tivataan suhtautumista. Siinä tulisi saman tien seuranta päälle. Tämä on järkyttävän kaksinaismoraalista.*

Monet avainhenkilöt ilmaisevat turhautumisensa siitä, kuinka terroristijärjestöksi listattuja ryhmiä voidaan pitää poliittisina toimijoina, samalla kun tunnustettua valtiota pidetään syyppänä terrorismiin; yhtä lailla Assadia vastaan taisteleva jihadistijärjestö voi olla terroristijärjestö, vaikka jollekin toiselle järjestön toiminta on oikeutettua. Sekä Assadia, että Isisä vastaan taistelevilla militantteilla järjestöillä on eri vaiheissa ollut ”lännen” tuki. ”Toisen terroristi on toisen vapaustaistelija”, meemi, jota monet ovat kritisoineet moraalittomana ja epäanalyttisenä, viittaa kuitenkin sosiologisesta näkökulmasta tutkimuksellisesti kiinnostavaan kysymykseen, pitipä sitä moraalisesti arveluttavana tai ei. Kyse on lopulta merkityksien määrittelystä ja tulkinnallisesta perspektiivistä, jotka ovat sosiologian tutkimuskohteita.

42. *Näen sankarina palestiinalaiset naiset, jotka käyvät vastarintaa. Jos ne sotii Palestiinan nimissä, ja muslimeina, näen ne sankareina. Moni taas saattaa nähdä niitä terroristeina. Mutta minä näen terroristeina taas IDF:n [Israeli Defence Forces] sotilaat. Ne tekee mitä sattuu. Minä näen ne terroristeina. Moni saattaa nähdä niitä sankareina. Moni saattaa nähdä Israelin demokraattisena valtiona, joka toimii ”vaarallisessa ympäristössä”, islamilaisten maiden ympäröimänä. Ei ole. Se ei oikeasti ole. Ei se edes kuulu sinne.*

Yksi avainhenkilöistä painottaa, että on ”kaksinaamaista politiikkaa”, kun terrorismiluokitus määrittyy ”lännen” hyödyn perspektiivistä. Etenkin tätä ihmetellään Neuvostoliittoa vastaan taistelevien mujahediinien kohdalla, joista osa

kuului al-Qaidaan; nämä esitettiin ensin hyödyllisenä tahona eikä terroristeina. Monet avainhenkilöistä tuovat Suomen viitekehyksenä: Millaista toimintaa hyväksyttäisiin oman kotimaan kohdalla?

43. *Bin Laden nähtiin ensin hyvänä, lännen sankarina kun soti Neuvostoliittoa vastaan. Samoista henkilöistä tuli outlaws, etsintäkuulutettuja, kun kääntyivät jenkkejä vastaan. Miksi heitä nähtiin terroristeina vasta siinä vaiheessa, kun tekivät samaa toimintaa mitä ennenkin Neuvostoliittoa vastaan? Sehän on tosi yksipuolista kun otetaan se määrittelyoikeus, että terroriijärjestö on aina se joka on vastustajana, kun taas omat toimet on sankaruutta. Jos Venäjä miehittäisi Suomen, kukaan suomalainen ei näkisi ihmisiä, jotka taistelisivat Venäjää vastaan terroristeina, päinvastoin. Että "hei, vierastaistelijat, te teette nyt jotain laitonta, lähtekää takaisin mistä olette tulleet", ehei. Suomessa niitä nähtäisiin vapaustaistelijoina, Venäjällä terroristeina. Miten voi olla niin hankalaa nähdä, että sama pätee kansoihin Euroopan ulkopuolella?*

Suomi–Venäjä-esimerkkiä käytetään moneen otteeseen haastatteluissa esimerkkinä, kun puhutaan miehityksistä. Eräs henkilö valaisee konnotaatiota ja sanojen merkitystä viitaten keskusteluun Suomen valkoisten ja punaisten sodasta huomauttamalla, että jotkut viittaavat siihen sisällissotana poliittisista syistä, jotkut taas vapausotana. Pidetään outona, ettei samaa viitekehystä käyttäen pystytä ymmärtämään muslimien suhtautumista miehityksiin, samoin kuin sitä, miksi negatiivisen konnotaation omaavaa "vierastaistelijaa" tai terrorismiluokitusta käytetään aina muslimien kohdalla.

44. *Monihan kunnioittaa ja arvostaa sotaveteraaneja suuresti. Ne taisteli ulkopuolista miehittäjää vastaan. Miksi se on hieno ja arvostettava asia kun koskee suomalaisia kristittyjä, muttei kun koskee irakilaisia tai palestiinalaisia muslimeja? Se on sama asia. Jos Venäjä olisi valloittanut Suomen, varmasti Suomeen olisi syntynyt aseellisia ryhmiä, jotka olisivat taistelleet, jotta vapaus ja itsenäisyys olisi saatu takaisin.*

3.2.5. Epäoikeudenmukaisuus

Islamofobian syrjinnän, leimaantumisen sekä ulkopuolisuudentunteen lisäksi avainhenkilöt painottavat, että he ja monet lähtijät ovat kokeneet syylistämistä ja vähättelyä. Kun tähän yhdistetään kokemukset kaksinaismoralismista ja tuntemuksista, että muslimeihin suhtaudutaan eri tavalla kuin enemmistöön, nähdään yhteiskunta epäoikeudenmukaisena muslimeja kohtaan, ja tämä epäoikeudenmukaisuus nähdään osana eurooppalaista islaminvastaista ideologia.

45. *Perussuomalaiset poliitikot, niillä on Facebookissa omia julkisia sivuja, missä sanovat mitä ikinä haluaa muslimeista, maahanmuuttajista, ja silti näet, et ne ovat seuraavana vuonna samassa asemassa, jos ei korkeammassa asemassa. Siinä menettää toivon valtioon, en voi käsittää. Jos on maahanmuuttajapolitiikko ja saa jatkuvasti uhkausviestejä, mitään ei tapahdu, mutta kun [Syyriaan lähtenyt henkilö] on laitellut uhkausviestejä jollekin Perussuomalaisille, millainen kohu siitä on syntynyt.*

Iskut vastaanottokeskuksiin ja kasvanut islamofobinen väkivalta puhuttavat avainhenkilöitä. Koetaan, ettei muslimeihin suunnattua väkivaltaa nähdä yhteiskunnallisena uhkana, kun taas muslimeista puhutaan jatkuvasti uhkana.

Keskustelu pelosta nähdään kieron tapana oikeuttaa islaminvastaisuus. Tämän nähdään tuottavan tunteen, että on ”toisen luokan kansalainen”, jonka turva ja oikeudet ovat toissijaisia.

46. *Minun mielestä ei suunnata huomiota oikein – esim. iskut vastaanotokeskuksiin, tai se mies jolla oli se ase, tai oli se video missä mies oli lapsen kanssa ja sanoi, että tämä nalle on pakolainen, lyö sitä – ja sitten kaikki pelkää pakolaisia ja muslimeja, muttei pelätä suomalaisia joilla on rikollistausta. Tuntuu että jos olisi ollut muslimi, se jolla oli ase [vastaanotokeskuksen] ulkopuolella, siitä olisi ollut sellaista [keskustelua], että se pitää karkottaa maasta. Se on naurettavaa, että ymmärretään niitä iskuja [tuohopoltoja], samalla tavalla voisi sanoa Isiksestä että mitä ne tekee, niin ne tekee sen pelosta, koska USA pommittaa, ja kaikki mitä on tapahtunut Afganistanissa ja Irakissa, ja koska siellä on kuollut niin paljon viattomia. En ainakaan sanoisi itse tällaista asiaa julkisesti, koska se käsittäisi väärin.*

Koetaan, että vertaileva puhunta väkivaltaisista ilmiöistä leimaisi henkilön ”terrorisminhyväksyjäksi”, ja hän ei siitä syystä edes pääse purkamaan turhautumista kohtaamastaan epäoikeudenmukaisuuden tunteesta. Suomalaisen yhteiskunnan koetaan olevan epäoikeudenmukainen myös kulttuurin osalta – koetaan, että muslimien kohdalla ei hyväksytä pukeutumiseen tai tapoihin liittyviä asioita, joita muiden henkilöiden tai vähemmistöjen kohdalla sallitaan.

47. *Se on sairasta kun ei saisi olla uskonnollinen, onko se muka parempi [ettei ole], eikä liity perusoikeuksiin miten saa pukeutua? Eikö saa pukeutua miten haluaa, kenen asia se on miten pukeutuu? Jos on lävistyksiä ja muuta niin on ok, mutta jos muslimina käyttää huntua – minun mielestä kaiken muuttaa se jos on muslimi, se muuttaa kaiken kaikessa asiassa jos on muslimi.*

Muutama avainhenkilö tuo esille, että Suomessa pitäisi olla kokemusta monien erilaisten tapojen kunnioittamisesta ja että toisten vähemmistöjen tapojen kohdalla toiminta on ollut sujuvampaa. Koetaan, että rajoittava käytös koskee ainoastaan muslimeja.

48. *Muistan kouluaikoina oli yks lestadiolainen perhe, ja jos katsottiin telkkaria tyttö poistui aina käytäville, opettaja vaan ohjasi ulos, luulisi että meidänkin uskontoa kunnioitettaisiin. Joissain paikoissa on asiat vielä ihan hyvin, mutta kaikki on muuttumassa hyvin nopeasti. Kaikilla muilla on oikeus omaan mielipiteeseen ja omaan uskontoon mutta ei meillä.*

3.2.6. Anteeksi pyytäminen leimaamisena

Kaikki avainhenkilöt tuovat esille, että jatkuvasti vaaditaan väkivallan tuomitsemista, ja koetaan, että yhteisöjen pitää pyytää anteeksi terroristien tekoja, vaikeivät ole millään tavalla vastuussa näiden toiminnasta. Koetaan, että yhteisöt nähdään terrorismin hyväksyjinä, jos eivät aina iskujen yhteydessä julkisesti tuomitse iskuja. Tämä koetaan epäoikeudenmukaisena ja ihmetellään, miksei sama ajatuksenkulku päde toisiin ideologioihin. Ihmetellään, miksei Brevikin tai äärioikeiston tekemien iskujen yhteydessä ”soiteta jollekin oikeistopuolueen johtajalle ja kysytä, hyväksyykö hän tällaisen”.

49. *- Se on aivan hullua, jos joku tekee jotain niin miksi minun pitää koko ajan pyytää anteeksi, se on aivan sairasta. Ja se leimaaminen tarkoittaa ettei halua edes että tuntee olevansa suomalainen, kun laitetaan samaan sakkiiin*

muiden kanssa. Kaikki muslimit nähdään yhtenä ja samana pahana. Ja sitten kaikki ne jotka pyytävät anteeksi, ne vaikeuttaa meidän elämää, he luulevat että tekevät hyvää mutta vaikeuttaa edelleen, miksi minun pitäisi olla vastuussa. Kuten Breivik, tai muita äärikristittyjä.

Osa avainhenkilöistä kokee, että muslimit ja muslimiyhteisöt, jotka luulevat toimineensa oikein pyytämällä anteeksi islamin puolesta, itse asiassa ainoastaan legitimoivat ajatuskytköstä islamin ja terrorismin välillä. Koetaan, että tällainen toiminta vain ylläpitää muslimien syyllistämistä.

50. *On ihan sairasta, että muslimiyhteisöjen pitää jatkuvasti irtisanoutua väkivallasta, eihän kenenkään kristityn tarvitse irtisanoutua kristittyjen teke- mistä iskuista. Ja vaikka [muslimiyhteisö] irtisanoutuukin, niin se ei mene läpi, sanotaan, ettei kukaan irtisanoudu. [...] Ruotsissa se äärioikeistoa kannattava ruotsalainen poika hyökkäsi maahanmuuttajalasten kimppuun. Miksei kristittyjen tarvinnut irtisanoutua, kun äärioikeistohan viittaa kristil- lisiin arvoihin? [...] Jos muslimi olisi tehnyt sen, siitä olisi noussut niin suuri kohu. "Terroristi teki iskun Ruotsissa." Todennäköisesti presidentitkin olisivat soitelleet toisilleen ja tällaista. Nyt koko asia unohdettiin muutamassa päi- vässä. Se on tosi tekopyhää miten näitä asioita käsitellään. Jos se on muslimin tekemä, niin meidän kaikkien pitää pyytää anteeksi.*

Asenneilmapiiriä pidetään ajoittain absurdina mittasuhteissaan, yksi avain- henkilöistä mainitsee esimerkkinä, että "siinä kun kymmenen pakolaista teke- vät jonkun rikoksen, samalla suomalaiset tekevät tuhopolttoiskuja lähes kym- menessä paikassa". Kuitenkin vähemmistö on aina se taho, joka leimautuu, eikä enemmistön tarvitse irtisanoutua väkivallasta, edes poliittisina edustajina ku- ten Olli Immosen tapauksessa, mikä myös mainitaan parissa haastattelussa.

3.2.5 Uskonnollistaminen

Avainhenkilöt ovat sitä mieltä, että kaikkia muslimien tekoja tulkitaan uskon- non kautta. Tätä ilmiötä kutsutaan yhteiskuntatieteissä uskonnollistamiseksi. Kaikki avainhenkilöt kokevat, että syyt terrorismiin ja väkivaltaiseen extremis- miin nähdään islamissa, kun taas ei-muslimien tekemään väkivaltaan etsitään syytä muualta. Tuodaan myös esille, että jos "yökerhossa on tappelu tai puuko- tus, tai koulussa muslimilapsi tekee jotain, niin selitetään heti uskonnolla, ote- taan esiin vaimohakkaaminen ja muuta". Koetaan että kaikki negatiiviset il- miöt, joita enemmistön kohdalla selitetään esimerkiksi sosioekonomisilla muuttujilla, muslimien kohdalla tulkitaan uskonnon ohjaamiksi. Osansa kritii- kistä saa myös väkivaltaista extremismiä ennaltaehkäisevä työ.

51. *Olen myös huomannut ennakkoluuloja, jotka ilmeisesti liittyy extre- mismiin ennaltaehkäisevään työhön, poliisitkin katsoo musliminuoria aivan eri silmin. Jos esim. jotkut nuoret tappelevat jostain, saattaa liittyä johonkin tyttöön tai mihin vaan, niin heti tulkitsevat, että nyt on kyse jostain uskonnol- lisesta erimielisyydestä. Hei haloo! Sellaista nuoret pojat tekevät. Mutta ne alkaa heti silleen, että "miksi nuori oireilee tällä tavalla", ovatko "radikalisoit- tumisvaarassa". Mutta jos kyseinen tekijä on suomalainen poika [ei-muslimi], sitten otetaan vaan vanhempiin yhteyttä, että katsoppa vähän paremmin poi- kasi perään. Muslimina tällaiset tulkitaan aivan erilaisella tavalla.*

Koetaan, että moni esimerkiksi nuoruuteen liittyvä toiminta tulkitaan liittyväksi äärijärjestötoimintaan. Koetaan myös, ettei muslimin toimia ikinä tulkita liittyviksi mielenterveydellisiin ongelmiin ja että muslimin käyttäytymisen tulkintaa ohjaa tiukempi normisto.

52. *Muslimilla ei voi koskaan olla mielenterveysongelmia, jos muslimi on psyykkisesti sairas se on islamin syytä. Se ei voi olla yksilönä, että tämä oli sairas yksilö. Ihmisellä ei saa olla huonoa päivää. Jos hän riehuu jossain, se johtuu siitä, että hän on muslimi. Suomalainen voi käyttäytyä miten vaan, se laitetaan alkoholin syyksi tai mitä vaan. Meidän pitää olla koko ajan tiptop-kunnossa, ei se toimi samalla tavalla.*

Moni avainhenkilöistä painottaa, että Suomessa asiat ovat vielä paremmin kuin monessa muussa eurooppalaisessa maassa. Muutama avainhenkilöistä tuo esiin huolen, että Suomi seuraisi Ison-Britannian jalanjalkia, Isossa-Britanniassa koetaan, että muslimien oikeuksia poljetaan toimintaohjelmien kautta, ja siellä yleinen ilmapiiri on kaikilla elämän osa-alueilla leimaava.

53. *Briteissä on muslimiveljien mukaan ketä asuu siellä niin, että päiväkoedeissa jos ei musliminuoret osallistu musiikkitunnilla, vanhemmista saattaa tulla ilmoitus, että on potentiaalisesti vaarallisia, tai jos mies ei kättele naista kunnioituksesta, siitäkin pitää ilmoittaa, ja nämä ohjeistukset saattaa olla tulossa myös muihin eurooppalaisiin maihin. 15-17-vuotiailta on passit viety pois jos esiintyy näitä "iljettäviä" asioita, ja huostaanottoja on tehty paljon. Jos ohjeistukset tulee tänne, en näe tulevaisuutta Suomessa, sehän olisi ihan kuin Gaddafin, Mussolinin tai Trumpin alaisuutta. Sanon tämän kun tiedän, että on luottamuksellista.*

3.2.6. Puuttuva sanavapaus ja luottamuspula

Kaikista avainhenkilöistä tuntuu, että luottamus yhteisön ulkopuolista maailmaa kohtaan on heikko. Koetaan, ettei mistään voi puhua ja että sanomisia monitoroidaan (ks. luku 5). Yhteisö kokee tarvetta käsitellä maailmanpoliittisia asioita, mutta se ei pysty – yhteisön jäsenet eivät uskalla kommunikoida puhe- ja kirjoituskäytössä, koska kokevat, että heitä monitoroidaan. Moni kokee myös, että tiloja uskonnolliseen keskusteluun ei ole ja moskeijoita salakuunnellaan, ja vielä suuremmaksi haasteeksi koetaan, että poliisi ja tiedustelupalvelu rekrytoivat muslimeja vakoilemaan toisiaan ja raportoimaan viranomaisille henkilöistä, joilla on vahvoja mielipiteitä tai jotka eivät tuomitse äärijärjestöjä. Pelätään myös "soluttautujia". Koetaan, että muslimina henkilöllä ei voi olla mielipiteitä eikä hän ole oikeutettu vapaaseen keskusteluun.

54. *Mutta muslimit eivät luota myöskään toinen toisiaan, "en uskalla puhua tämän kanssa koska hän ilmoittaa minut", tällaista se on ollut viimeisen vuoden. Olen henkilökohtaisesti yrittänyt käsitellä näitä asioita facebookissa, mutta tilejä on laitettu kiinni, minun kommentit poistetaan jne. Kun itse yrittää keskustella muslimien kanssa niin pyytävät olemaan hiljaa.*

Moni painottaakin, että on ryhtynyt itsensä poliisiksi monitoroimalla ja punnitsemalla kaikkia sanojaan. Haastattelujen aikana minulle saatettiin huomauttaa sivulauseessa, että "tätä en ikinä voisi sanoa normaalisti". Monet avainhenkilöistä tuovat itse esille, että saattavat kuulostaa vainoharhaisilta,

mutta tilanne on siihen syypää. Joillain taas on selkeitä todisteita siitä, että heitä tarkkaillaan.

55. *Koen, että joka ikinen muslimi kokee leimautumista, ja ettei ole sananvapautta, ei voi puhua mitä haluaa. Suurin osa meistä kokee, ettei saa sanoa mitä haluaa. Se menee yhteiskunnassa niin, että hyväksytään väkivaltaa muuten, mutta jos se liittyy islamiin niin ei hyväksytä.*

Moni avainhenkilöistä pitää tärkeänä, että nuorisolla olisi tilaa keskustella avoimesti ja että tämä ennaltaehkäisisi radikalisoitumista. Tuodaan esille, että kiinnostuminen äärijärjestöihin alkaa silloin, kun asioita ei pysty käsittelemään yhteisön kanssa, vaan vastauksia haetaan netin kautta. Moni kokee, että Syyrian tilanteesta uskaltaa puhua vain läheisten ystävien kanssa.

56. *Olisi hyvä jos nuoret voisivat keskustella näistä asioista. Mitä nuorempi on, sitä enemmän pelkää. Mutta myös vanhemmat ovat pelossaan, äitini pyytää koko ajan, että älä puhu enää, älä tuo avoimesti esille tällaisia asioita, minua pelottaa sinun puolestasi. Että äiti yrittää silleen periaatteessa hallita mitä minä sanon, ja mitä minä ajattelen, hän pelkää minun puolesta. Ja sen takia monelle nuorelle sanotaan, että "älä sano mitä sylki suuhun tuo, katso kun kuljet, ole varovainen". Sen takia nuorilla on sellainen varovaisuuden tunne, että he eivät saa sanoa mitä haluavat, eivät saa tuoda esille mielipiteitään rehellisesti. On niitä aktiivisia nuoria, jotka uskaltavat ottaa kantaa, mutta kaikkea ei voi sanoa, koska sitten se vaikuttaa omaan tulevaisuuteen. En esimerkiksi voi sanoa, että ymmärrän miksi joku on lähtenyt Syyriaan, apua, sellainenhan olisi urani loppua jos niin sanoisin! Näen sen niin, että moni varmasti haluaisi sanoa niin, muttei uskalla. Ollaan keskusteltu porukalla veljien ja siskojen kanssa, ja sitten ollaan lähdetty kotiin, mutta osa on alkanut ottaa asioista selvää omillaan, ja päätyneet netissä rankempiin ja rankempiin sivustoihin, ja sitten on miettinyt, että tämä on niin väärin, miksi näitä ei kosteta. Ei se ole Suomi se paikka missä kostetaan. Jos lähdetään kostamaan, niin lähdetään sinne missä ongelma on. Mutta poliittisestikin voisi kostaa, sellaisella tavalla, että puhuu asioista suoraan, sanoo mitä on mieltä, pelkäämättä! Ei tarvitsisi olla kuin vahvan verkoston.*

Koetaan turhauttavana, ettei muslimina voi ottaa kantaa esimerkiksi Lähi-idän tilanteeseen tai Yhdysvaltojen politiikkaan; koetaan, ettei voi ottaa kantaa mihinkään, mikä liittyy globaaliin politiikkaan ja islamiin. Koetaan, että on paljon aiheita, joita ei muslimina voi käsitellä avoimesti. Haastattelutilanteissa minulle sanottiin useasti: "sinä voisit puhua näin ja näin, mutta kukaan meistä ei voisi" – koetaan, että ei-muslimi voi puhua avoimemmin kuin muslimi ja että on imaameja, jotka haluaisivat ilmaista itseään vapaammin, mutta jotka kokevat, etteivät pysty, koska valtio lähtee silloin heidän peräänsä.

57. *Jos esim. sinä sanoisit jotain niistä asioista, niin se on ok, jos minä sanoisin saman asian, niin minut laitettaisiin tarkkailuun. Epäilyttävä ajatusmaailma, ehkä radikalisoitumassa. Ehkä radikalisoitunut, ja liittymässä terroristijärjestöön. Tai jos puhuu maahanmuutosta. Jos sinä kritisoisit kovin sanoin Suomea niin olet suvakki, jos minä sanoisin saman, niin se olisi "äärimmäisen huolestuttava tilanne" – tämä henkilö tuntee vihaa Suomea kohtaan, on potentiaalinen uhka. Koen sen tosi outona.*

Kaikki avainhenkilöt painottavat, ettei kukaan halua puhua Isisiin liittyvistä asioista. Yksi henkilö tuo esille, että tarvitaan "isoja verkostoja, jotka tarjoavat

matalan kynnyksen keskustelutilanteita”. Tämä koetaan tarpeelliseksi riippumatta siitä, onko nuori maahanmuuttajataustainen tai syntyperäinen suomalainen. Ihmetellään, miksei opetusohjelmaa kehitetä, kun katsoo ympärillä tapahtuvia virheitä.

58. *Minua on yhteisössä syytetty, että ole hiljaa, ja [jotkut] ajattelee niin, että puhuminen haittaa enemmän muslimeja, mutta minä en ajattele niin, olen joutunut puhutteluihinkin, ei nähdä näistä asioista puhuminen viisaana. Pitäisi toimia yhteisönä ja toimia kunnes menee ohi. Muutama vuosi sitten halusin puhua jihadista, ja sanottiin etten saa – silloinhan Googlestä löytyy, jos ei saa puhua asioista.*

Ainoastaan yksi henkilö kokee, että uskaltaa puhua, mitä itse pohtii, mutta epäilee, että on monia, jotka eivät uskalla puhua. Puhutaan myös sensuurista ja itsesensuurista – koetaan, että rajoitetaan myös, mitä saa ajatella ja mitä ei. Koetaan että myös tämä on asia, joka myötävaikuttaa radikalisoitumiseen.

59. *Suomessa on sama homma kuin sensuurissa, oma ajatuksen muodos-taminen on kiellettyä, varmaan tulee enemmän radikaaleja. Se on aivan sairasta! Jos ei sovi anti-terrorisimuottiin, nyt on tullut sellainen ajatuslukko.*

3.3. Maailmanpolitiittiset tekijät

60. *Odotetaan täysi irtautuminen, eikä sen jälkeen saa sanoa sanaakaan. Lähi-idän politiikassa pitäisi mennä alkusyyhyyn, ei tämä asia ratkea sillä, että jos Ranskassa tapetaan 10 niin tapetaan 10 000 muslimia, ei se sillä ratkea. Ja nyt kun Suomi on pyydetty mukaan [taisteluun Isisiä vastaan], mitä se auttaa. Ja jos joku tulee pakolaiseksi, joku joka on poiminut oman lasten ruumiinosia ylös, ja sitten räjäyttää itsensä. Mitä minä ajattelen siitä, onko se oikeutettua? En tiedä, mutta jollain tasolla ymmärrettävää. Näistä olisi parempi puhua, kuin että pyörii vaan omassa päässä.*

Kaikki avainhenkilöt tuovat esille, että maailmanpolitiittiset asiat ovat erittäin keskeisessä roolissa radikalisoitumisessa. Enemmistö nuoremmista avainhenkilöistä kokee maailman erittäin epäoikeudenmukaiseksi ja muslimiväestön jatkuvan hyökkäyksen uhriksi. Tämän maailmankuvan voi ymmärtää, kun kuuntelee nuorten kuvauksia siitä, miten ensin hyökätään WTC-iskujen jälkeen Afganistaniin, sitten Irakiin ja sitten eri ryhmittymiä vastaan Syyriassa. Painotetaan, ettei yksikään muslimivaltio ole hyökännyt länteen. Samalla läntiset maat hyökkäävät jatkuvasti. Kaikkia näitä konflikteja pidetään yhtenäisenä narratiivina. Eniten puhuttaa Lähi-idän tilanne, joka koetaan ikuisiksi vääryydeksi.

61. *Voin sanoa ihan oikeasti, että jos olisin palestiinalainen, eikä minulla olisi perhettä, niin lähtisin Palestiinaan. Se mitä siellä tapahtuu ei ole hyväksyttävää, sitä ei tulisi kenenkään hyväksyä. Oikeasti, se on tosi sairasta mitä siellä tapahtuu. Jos sanoisin näin medialle, niin olisin heti terroristi tai radikalisoitunut tai jotain vastaavaa. Siksi olen niin tuohtunut ja huolestunut miten muslimille käy kokoajan, en ihmettele yhtään miksi joku radikalisoituu. Ei siihen tarvita saarnaajaa. Tiedän niin monta, jotka on lähtenyt Syyriaan, ne ei ole koskaan jutellut näistä asioista saarnaajan kanssa, olen puhunut heidän kanssaan, tiedän mitä he ovat käyneet läpi ja voin sympatiseerata niiden kanssa. En itse lähtisi silti, minulla on perhe ja hyvä elämä täällä, ja tiedän että Syyrian konflikti on oikeasti semmoinen mitä ei selvitetä sotimalla. Mutta*

Palestiina kyllä, jos jihad-nimikettä käytetään niin kyllä, voisin mennä jihadistiksi Palestiinaan, kun siellä on sellainen tilanne, että he tarvitsevat apua siellä. Miksi nuoret radikalisoituu, se on just siksi kun he näkevät, että Ranskassa kuoli 140 ihmistä ja koko maailma itkee, Syyriassa tapetaan niin moni ja kukaan ei puhu siitä, Palestiinan ja Israelin sota [Gazan sota], jossa kuoli 11 israelilaista sotilasta ja 2500 palestiinalaista, ei se ollut sota vaan kansanmurha. Ei voi verrata tuollaisia. Ei tarvita saarnaajaa, se on mielessä tapahtuva päätös.

Nähdään, että moni suomalainen ehkä kokisi Syyriasta tai ylipäänsä ääriliikkeistä puhumisen pelottavaksi. Eräs henkilö sanoo, että jos muslimina kirjoitaisi päivityksen, ”joka jotenkin pohtii Pariisin pommituksia, niin facebookista lähtisi kaikki ei-muslimiystävät”. Ihmiselämän eriarvoisuus koetaan turhauttavaksi ja joissain tapauksissa jopa raivostuttavaksi, esimerkiksi silloin, kun Irakiin suunnatuista iskuista Pariisin iskujen jälkeen ei puhuttu samalla kun puhuttiin Pariisin iskussa kuolleesta koirasta. Koetaan, että jos joku muslimi toisi tällaisen esille epäkohtana, häntä pidettäisiin ääriajattelijana.

62. *Irakissa lapset kuolee, mutta sitten länsimedia puhuu esim. Pariisin iskussa kuolleesta koirasta, muttei Irakin lapsista. Ja jos näitä sanoo ääneen niin on ääriajattelija. Ja kun näitä ei uskalla sanoa, niin ne ajatukset muhii päässä, ja... Kun imaamitkin ovat hiljaa, kukaan ei uskalla puhua, se on hyvin vakavaa. Luulen, että näiden nuorten luottamuksen takaisin saaminen on hyvin vaikeaa, melkein mahdotonta. Se koetaan niin, että osa ihmisistä ei ole minkään arvoisia, ja että näin halutaankin ajattelemaan.*

Kokemus siitä, etteivät muut välitä ulkoeurooppalaisten muslimien kuolemista, tekee avainhenkilöt surullisiksi, ja on syytä painottaa, että tämä on yksi syy siihen, miksi koetaan, ettei muslimin elämä ole yhtä arvokas kuin kristityn eurooppalaisen. Enemmistö nuorista avainhenkilöistä kokee, että umman auttaminen ulkomailla on velvollisuus. Nuoria turhauttaa, etteivät he voi lähteä, vaikka haluaisivat. Tiedossa on, että Punaisen Ristin tai Punaisen Puolikuun kautta lähteminen on mahdollista, mutta tyystin henkilökohtaisen päätösoikeuden puuttuminen tuottaa tunteen arvottomuudesta. Moni kokee väkivallan negatiiviseksi mutta välttämättömäksi osaksi poliittisuskonnollista kamppailua alueella. Monet avainhenkilöistä eivät hyväksy Syyrian hallintoa, ja yksi henkilö tuo esille, että Assadin hallintoa vastaan taistelevien toimintaa on ajoittain tuettu myös lännessä – näiden hallintoa vastaan taistelevien ryhmien toiminta on lännessä pidetty hyväksyttävänä. Yksi henkilö painottaa, että jos lähtee puolustamaan ummaa, pitäisi kuitenkin miettiä tarkemmin sotaan liittyvää normistoa.

63. *Jos Syyriassa on ihmisiä puolustuksen tarpeessa, niin sekin pitää ymmärtää. Yksi asia on se millaista on täällä, siksi täältä halutaan pois, ja sitten toinen on velvollisuus.*

Yksi haastateltava kysyykin, miksi sotaan lähteminen suomalaisille tai länsimaalaisille ei-muslimille on sallittua, ja vieläpä täysin hyväksyttyä. Haastateltavat kokevat, että asiassa käytetään kaksinaismoraalia. *Miksi ei saa lähteä Palestiinaan tai Syyriaan muslimina, mutta ei-muslimina Irakiin tai mihin vaan missä länsi sille hetkellä sanoo sotivansa.* Jokainen tuo esille, että alun perin Isisiin liittymisen tarkoituksena oli taistelu presidentti Bashar al-Assadia vastaan Syyriassa, ja suhtautuminen koetaan tekopyhäksi, kun länsimaat itse ovat

rahoittaneet ja aseistaneet ryhmiä, joista taas muslimina saa terrorismi-syytteen.

64. *Aluksi kun minun [sisko/veli] lähti suomesta, ainakaan monet muslimit ei kokenut sitä pahalla, sehän oli sisällissota joka oli meneillään, kaikki halusivat pois Basharin, niin silloin kun hän lähti, suomalaisetkin saattoi sanoa, että lähti hyvän aisan puolesta, pystyttiin säälimään syyrialaisia. Nyt tuo kaikki on unohdettu, kaikista maalataan terroristeja.*

Monelle äärijärjestöön liittymiseen ei toisin sanoin liity halua harjoittaa sadistista väkivaltaa, vaan päinvastoin, vastuun kantaminen ja yhteisön auttaminen nähdään keskeisinä motiiveina joillakuilla lähtijöillä. Moni avainhenkilöistä painottaa, että ymmärtää tämän motiivin, muttei uskaltaisi sanoa sitä ääneen. Yksi henkilö havainnollistaa asiaa sillä, että monet suomalaiset ulkomailla toimisivat samoin, jos Venäjä hyökkäisi Suomeen.

65. *En ihmettele yhtään, en yhtään kritisoi lähtijöitä, koska vaikka se saattaa olla väärin jostain näkökulmasta, ja osa meistähän on alun perin paenneet sotaa, niin ei voi katsella vääryyttä sivusta. Jos tänään tapahtuisi samoja asioita [entisessä kotimassaan], joku valloittaisi sen, en jäisi tänne minuuttiakaan miettimään. Olen sen verran solidaarinen. Kyllä varmaan monet suomalaiset ulkomailta tulisivat tänne puolustamaan jos Venäjä hyökkäisi. Ei nämä asiat eroa toisistaan.*

Haastatteluissa tuodaan esille Tšetšenia sekä entiset neuvostomaat ja muistetaan, miten silloin monet lähtivät Suomesta puolustamaan Tšetšeniaan muslimeja, koska nämä olivat kokeneet vainoa. Yksi henkilö ihmettelee ”lännen” kokemaa uhkaa ja tragedioita kansainvälisen tilaston valossa; tilaston mukaan 4 miljoona muslimia on tapettu ”lännen” sodissa vuodesta 1990, mikä tekee 439 vuoden jokaisena päivänä.

66. *Syy miksen laittanut ranskan lippua facebookiin on, että mielestäni se on tekopyhää. Ranskan iskut olivat todella traagiset, ja suretti, mutta niin suretti myös ne muut iskut [Beirut, Irak, Syyria]. Ja seuraavalla viikolla Ranskan iskuista Ranska tappoi Syyriassa 700 ihmistä. Siinä oli naisia ja lapsia, kukaan ei sanonut mitään, kaikki oli vaan pää kiinni. Kun julkaisin siihen liittyvän jutun facebookissa, että screen shot siitä mitä Syyriassa on tapahtunut niin minulle kirjoitettiin, että oletko ajatellut tekeväsi terrori-iskua täällä, kannatatko terrorismiä, oletko terroristi? Ai senkö takia että puhun tosiaisoista? Ihmiset pelkää meitä, se on todella ahdistavaa.*

Osa ihmisistä, joiden perheenjäsenet ovat menehtyneet Syyriassa, ovat kokeneet, että tämä on tapahtunut hyvän asian puolesta. Esimerkkinä tuodaan Syyriaan lähteneet veljekset, jotka molemmat menehtyivät taistelussa Assadia vastaan.

67. *Kun henkilö kuoli, hänen vaimo joka on Syyriassa kirjoitti facebookiin. Hänen vaimo kertoi, että hän on kuollut. Kirjoitin hänen veljelleen, pahoittelin. Veli oli sitä mieltä että kuolema oli hänelle parempi vaihtoehto. Olin huolissaan, mutta samalla oli ymmärrettävää, koska Assadia vastaan taisteltiin. Mutta silloin kun ne taistelivat keskenään. Henkilö kuoli ennen Isiksen syntyä. Mutta tämä veli lähti perään. Jätti Suomeen vaimon, lapsia ja firman, ”minäkin lähden taistelemaan sinne auttamaan nöyryytettyjä muslimiveljiä ja sis-*

koja”. En tiedä ajatteliko tulla takaisin mutta hänkin kuoli siellä. Hänen vaimonsa kirjoitti kuolleen miehensä fb-sivulle, että lepää rauhassa mieheni, olet kuollut hyvän asian puolesta. Kun näin viestin ymmärsin et hänkin oli kuollut.

Osa avainhenkilöistä kokee, että itsekin saattaisi lähteä, jos tilanne olisi selkeämpi. Yksi henkilö ihmettelee, miksi suhtaudutaan negatiivisesti Ruotsiin siitä syystä, ettei se tukenut Suomea Neuvostoliittoa vastaan, samalla kun kuitenkin ei hyväksytä suomalaisten muslimien tukea Syyriassa. Koetaan, että sodasta puhuminen ja oikeus puolustamiseen on suomalaisten etuoikeus, talvisota ja veteraanit ovat ylpeyden aihe, mutta muslimien kohdalla tällaista ei hyväksytä.

68. *Se on kaksinaismolaria kun muslimi ei saa auttaa – halveksitaan Ruotsia siitä ettei auttanut Suomea, se nähdään petturimaisena, mutta ei ymmärretä sitä että me halutaan auttaa sorrettuja veljiä ja siskoja. Jos tilanne olisi vaan Assadia vastaan, niin lähtisin häntä vastaan. Henkilökohtaisesti haluaisin lähteä auttamaan, jos omille lapsille tehtäisiin sama kun Syyriassa, toivoisin, että muut auttaisi. Ja onhan täälläkin tehty vaikka mitä, olihan Helsingin Sanomissa nyt siitä isoisästä joka nuorena oli polttanut kyliä.*

Muutama avainhenkilöistä tuo esille myös, miten Isis koettiin alussa unelmana ideaaliyhteiskunnasta. Umman lisäksi idea kalifaatista on ainoa toinen aihe, jossa uskonnon symboliikalla on vaikutusta. Ajateltiin, että kalifaatti on kasvupaikkana lapsille parempi kuin yhteiskunta, jonka ilmapiiri koetaan syrjiväksi. Monet avainhenkilöistäkin ovat harkinneet lähtöä jossain vaiheessa tästä syystä.

69. *Ilmapiiri on pahentunut jatkuvasti 2000-luvulla. Ja kun luvassa oli ihannepaikka, missä olisi turvallista ja oikeudenmukaista. Kaikki ketä tunnen, jotka sinne lähtikään näki Isiksen kalifaattina, joka yhdistää kaikki maailman muslimit. Ja moni kannatti sitä, joista ei enää moni kannata sitä – Isis oli vähän kuin utopia. Heillä oli utopistinen kuva aluksi. Minullakin oli, ja jossain vaiheessa kun väkivaltainen toiminta alkoi lisääntyä mietin, että niin, no joo, kai he [Isis-jäsenet] valtion tarvitsevat, jota pelätään ja jota kunnioitetaan, johon kukaan amerikkalainen sotilas uskalla tulla riehumaan ja niin edespäin. Mutta mitä enemmän rupesin seuraamaan niiden toimintaa, niin olihan se ihan päinvastaista. Aluksi oli semmoinen vääränlainen kuva.*

Vaikka ajatus kalifaatista sisältää uskonnollisesti emotionaalisen käsityksen paremmasta maailmasta, muutama avainhenkilöistä tuo esille myös, että saattaa lähteä pois Suomesta, vaikkei haluakaan enää Isisin alueelle. Yksi henkilö tuo esille, että eräs Syyriaan lähtijöistä käytti paljon aikaa Isisiä tukevia sivustoja selaillessaan ja että myös moni muu haki tukea näiden pohjalta ennen kuin liikkeen luonne muuttui.

70. *[Henkilö] käytti paljon aikaa siihen, että luki kaikkia nettisivuja, luki paljon aika radikaalejakin juttuja, luulen että sekin vaikutti. Minulla on pari kaveria, jotka seuraavat aika rankkoja salafijuttuja, he ovat sanoneet, että ennen näitä kauheita juttuja kannattivat, että Isis perustaisi kalifaatin, mutta sitten kun Isis alkoi tekeä kaikkia kauheuksia, niin niillä muuttui mielipide, nyt ne vastustavat.*

3.4. Äärijärjestöjen kannattaminen ja väkivalta

Keskustelua siitä, miten äärijärjestö määritellään, olisi tarpeellista käydä julki-suudessa vailla leimautumisen riskiä. Terrorilistaaminen ei vähennä kannatusta – joissain tapauksissa saattaa käydä päinvastoin, koska se koetaan epäoikeudenmukaiseksi, ”lännen” tavaksi kriminalisoida tiettyä toimintaa, kun samankaltainen toiminta hyväksytään muualla. Joidenkin lähtijöiden kohdalla tiettyyn liikkeeseen liittyminen ei ollut ensi-sijaista; eri vaihtoehtoja on punnittu, ja jotkut ovat myös vaihtaneet liikettä.

71. *Sitten [henkilö] on myös kokenut että maailmanpolitiikka oli vaikuttanut häneen, Palestiinassa, ja muslimimaailmassa miten länsimaat vaikuttaa sekasortoon, ja puhunut niistä miten muslimien pitäisi yhtenäistyä ja perustaa vaikka joku EU:n kaltainen verkosto joka tukisi köyhiä muslimeja. Hän meni niin pitkälle ettei pystynyt asumaan enää Suomessa, ja hänen velvollisuus oli lähteä auttamaan, ensin oli ajatellut Palestiinan rivissä taistelevia aseellisia ryhmiä, sitten oli ajatus Somalian ryhmästä al shabaab, joka silloin yritti auttaa heidän maanmiehiä – siihen aikaan Afrikan unionin sotilaat olivat tulleet Somaliaan tukemaan Somalian sotilaita. Siihen aikaan alkoi myös arabikevät ja Syyrian tilanne, ja hän käänsi katseensa, ei ensin halunnut lähteä taistelemaan vaan muuttaa elämää muuttamalla maata – ajatteli, että jos ei onnistu yhdessä paikassa, toisessa on ehkä onni. He olivat yksimielisiä, hän ja hänen vaimonsa, ja päättivät lähteä. Ensin he eivät tienneet minne. Sitten he löysivät ihmisiä jotka heidät ohjasi, he päättivät mennä Syyriaan, ja hän kuoli siellä. Hän oli tosi hyväsydäminen ihminen. Kun hän kuoli yritin pitää yhteyttä hänen vaimoon. Vaimo oli sitä mieltä, ettei halu tulla takaisin Suomeen, oli huolissaan siitä miten käy toimeentulon tai että hänet leimataan terroristin vaimoksi, hän oli saanut lapsen siellä, eikä myöskään tiennyt joustuuko vankilaan, erotetaanko lapsista, ja hän jäi nyt sitten sinne.*

Vaikka monien kohdalla kyse on esimerkiksi velvollisuuden tunteesta, ulkopuolisuuden kokemuksista, pelosta tai turhautumisesta taikka ihanneyhteiskunnan toiveesta, ääri liikkeitä saattavat houkuttaa myös valmiiksi väkivaltaisiksi yksilöitä. Pari avainhenkilöistä tuo esille, että joillekuille kyse on vain väkivallasta – mikä tahansa taistelu kelpaa – nämä henkilöt ovat siirtyneet väkivaltaisesta natsismista väkivaltaiseen ns. jihadismiin, ja ilmiö saattaa olla samankaltainen kuin Syyriaan lähteneillä henkilöillä, joilla on herännyt haave sotimisesta armeijassa.

72. *Olin kerran Saimaalla luontoreissulla yhden kaverin kanssa, joka kertoi että on hakannut tosi paljon tummaihoisia aikoinaan, kertoi että oli skin head. Hän oli sitten kääntynyt islamiin. Ei pitänyt enää itsään rasistina. Huomasin että hänen köytöksensä ja luonne on väkivaltaista, ihailee väkivaltaa ja kovistelee. Hän oli ollu vuoden muslimi, oli ennen ollut väkivaltainen. Halusi pakottaa ihmisiä uskoon, hän oli valmis käymään käsiksi jos toinen on eri mieltä – ”minä olen vain oikeassa, minulla ainoa oikea ideologia”. [...] Hänellä on edelleen teräaseita. Oli kuitenkin nuori mies. Mietin kun oltiin Saimaalla, et jos tällä miehellä olisi jotain mistä tykkäis, esim. työpaikka, ehkä muuttuisi.*

Pari avainhenkilöistä on tavannut henkilöitä, jotka eivät ole olleet lainkaan kiinnostuneita politiikasta, mutta silti radikalisoituivat. Painotetaan, että näillä on ”vihaa sisällä”. Väkivaltaisen radikalisoitumisen nähdään seuraavan näiden

kohdalla samanlaisia polkuja riippumatta siitä, onko henkilö äärioikeistolainen tai ns. jihadististi. Näiden kohdalla koetaan, että yhteisen ideologian jakava kollektiivi ja väkivallan ihannointi ovat radikalisoitumisen taustalla.

73. *Osittain on jihadismissä ja äärioikeistossa samankaltaisuuksia, jotkut hakevat sellaista, joillain on ihan yksinkertaisesti mielenterveysongelmia tai taipumusta väkivaltaan. Äärinationalismi saattaa kiinnostua, tai terroristijärjestöt. Samanlaisia polkuja. Olen nähnyt Suomessa ihmisiä, jotka eivät ole olleet muslimeja, jotka ovat jo entuudestaan erittäin vaarallisia, pidätettyjä laittomasta asepidosta, jotka ovat valmiita tappamaan ihmisiä, äärinationalistisia, jotka ovat olleet isänmaan puolesta. Ovat kääntyneet islamiin. Haluavat löytää ihmisiä jotka jakavat samanlaista äärimaailmaa ja väkivallan ihannointia.*

4. Kohti toimintaa

Suomesta lähteneitä pidetään menetettyinä henkilöinä. Koetaan, ettei heistä haluta puhua ja että he tuskin tulevat takaisin Suomeen. Pari avainhenkilöstä tuo esille, että heidän läheisensä katu lähtöään, mutta kokee, että on liian myöhäistä tehdä mitään.

74. *Nykyään ei puhuta enää lähteneistä. He ovat ikään kuin tabu. Kadonneita, ei pysty pelastamaan enää. On paljon ihmisiä, jotka kokevat, että he tekivät oikein. Alussa kun Isis oli antanut luvan mennä sinne, kun se oli pieni [liike], sehän muuttui siinä varrella, nyt se on tehnyt tosi paljon ihmisoikeusrikkomuksia. Isis ei ole enää sellainen järjestö, jota voi kannattaa, tai siis kukaan selväjärkinen. Mutta aluksi Isis ei ollut sitä mitä se nyt on. Se oli Bashar al-Assadia vastaan taisteleva ryhmä, kansanliike joka yritti ns. vallata maan, mutta sitten siitä tuli erilainen. Se oli ensin kuten Hamas, minä kannatan Hamasia, enkä näe sitä terroristijärjestönä, se on kansan valitsema puolue, Isis oli vähän niin kuin se, vaikkei se ollut puolue, niin se oli kansanliike joka puolusti kansalaisia, mutta sitten en tiedä tuliko siitä liian mediaseksikäs, kun terroristijärjestöksi luokiteltuna sai liikaa huomiota ja rahaa, niin se vaikutti varmasti motiiveihin. Se ei nyt ole mitä se ennen oli. Aluksi kun sinne lähti ihmisiä pari vuotta sitten niin heillä oli se mielikuva siitä mikä minullakin oli. Moni katu nyt sitä kovasti, että lähti. Mutta ne ei enää pääse takaisin. Jos he tulisivat takaisin, he pelkäävät, että mitä heille tapahtuu täällä. Ja moni ei ole edes siellä sotimassa, yksi nuori poika kuoli siellä kun oli vartioimassa. Hän ei kertaakaan tappanut ketään, hän vahti naisia sellaisessa asuntolassa, jossa oli vartija turvaamassa yötä päivää, ja siellä hän kuoli. Moni tyttö on myös lähtenyt täältä, sellaisiksi kuin Suomessa oli aikoinaan, Lottia, niin sellaisiksi, he ovat ikään kuin lähihoitajia, hoitaa siellä sairaita ja loukkaantuneita sotilaita. Nyt monia niistä kaduttaa. Niillä on kyllä halu tulla takaisin tänne, mutta ne ei voi enää. Isis ei enää ole mitä se oli silloin kuin lähtivät, niitä ikään kuin huijattiin sinne. Se [Isis] on muuttunut sairaaksi, ne itse kertoo sen, ne tiedostaa ja tietää. Mutta sitten se meno mikä on täällä, ne tietää että sekin on sairas, eikä ne halu tulla takaisin tännekään. Täälläkin on muslimille vaarallista. Siellä esittämällä, että hyväksyy mitä siellä tapahtuu, voi elää turvallista elämää. Kun tänne tulee sinut nähdään terroristina, ja vaikkeet olisi tehnytään mitään saatat joutua vankilaan.*

Monelle läheisen lähteminen Suomesta on tullut yllätyksenä. Jotkut ovat kadonneet kertomatta mitään. Joissain tapauksissa on kerrottu, että lähdetään johonkin. Yksi henkilö sanoi vanhemmilleen, että koulun kautta tehdään ekskursio toiseen kaupunkiin, yksi kertoi, että lähtee lomalle, yksi sanoi, että lähtee vanhempiensa luo, ja sinne hän lähtikin mutta jatkoi matkaa Syyriaan.

75. *Meillä ei kellään perheenjäsenellä ollut mitään tietoa, se lähti ensin Englantiin – puhuttiin, että sen piti tuoda tuliaisia. Ja seuraavan kerran kun lähetti fb:ssä viestin niin se oli Syyriassa. Ja sitten se sanoi, että sorry en voi puhua, ja silloin tajusin, mutta silloin kukaan ei tiennyt vielä.*

76. *Näin [henkilön] kuukautta ennen. Hän ei kertonut kellekään, hän esitti sen silleen, että menee vanhempien luo [toiseen kaupunkiin], halusi kai hyvästellä vanhempiakin, eikä kukaan meistä tiennyt etukäteen. Se tuli tosi shokkina, aluksi oltiin kaikki järkyttyneitä, mitä [hänelle oli tapahtunut aiemmin] ja siinä kesti vähän aikaa, mutta sitten kun hän sanoi, että haluaa lähteä rauhoittumaan vanhemmille, eikä hänellä ollut täällä enää asuntoa, ei mitään, ajateltiin että hän rauhoittuu. Kun hän sitten lähti, niin se tuntui niin epärealistiselta.*

Joillakuilla on ollut hankaluuksia ja negatiivisia kokemuksia aikana ennen lähtöä – näitä voidaan pitää eräänlaisina laukaisijoina. Toisille on tullut taloudellisia vastoinkäymisiä, toisille taas parisuhdeongelmia, parilla henkilöllä rasistinen rikos oli herättänyt vahvaa ahdistusta, yksi sortui uudestaan huumeisiin. Näistä kuullessaan ymmärtää monen muslimin turhautumisen siitä, ettei taustatekijöihin paneuduta, vaan ns. radikalisoituminen selitetään uskonnollisilla tekijöillä. Jotkut avainhenkilöistä ovat huomanneet muutoksen ihmisen olemuksessa – erityisesti vihaa ja halveksuntaa muita kohtaan – mutteivät ole ymmärtäneet, mistä on ollut kyse. Rekrytoinnin koetaan tapahtuneen pääsääntöisesti sosiaalisen median kautta, ja monesti oma-aloitteisesti, vaikka joidenkuiden kohdalla on ollut kyse konkreettisesta rekrytoinnista, joka on tapahtunut sosiaalisten verkostojen tai lähteneiden ystävien kautta.

77. *Yleensä aika pitkälle sosiaalisen median kautta ja YouTubessa, josta saa aika paljon materiaalia. Koska ihminen silloin kun on tämmöisessä elämäntilanteessa ja on tietynlaisia ajatuksia jo valmiina, sitten haluaa myös etsiä nettimentorin tai lempiluennoitsijan, jonka sanoihin samaistuu, joka puhuu siitä kuinka länsimaaailma tekee vääryyttä. Tällaisia ihmisiä on paljon, jotka painottavat kuinka on oikein puolustaa ihmisiä, jotka on sorrettuja ja kuinka tärkeää on lähteä auttamaan. Pidän itsekin ihan hyvänä asiana auttaa ihmisiä. Mutta kun kyse on terroristijärjestöistä kuten Isis ja al shabaab en pidä auttavina, koska nämä tuhoavat itse. Jos nuorella ei ole tällaisia mahdollisuuksia harkita, jos ajattelee, että yksi tässä jo puolustaa, niin saattaa lähteä itse, eikä siinä auta vaikka sanoo, ettei Isis edusta islamia. Siinä vaiheessa ihan muut asiat vaikuttaa.*

Netin kautta rekrytointi koetaan tehokkaaksi. Muutama avainhenkilöistä tuo esille, että netissä saa vastauksia kysymyksiin, koska siellä pystyy keskustelemaan aiheista, joista ei muuten pysty, mutta silloin nämä vastaukset saattavat johtaa juuri äärijärjestöön liittymiseen. Netin kautta on saanut myös ennen helposti yhteyden aseellisissa liikkeissä oleviin. Tämä suhde on saatettu kokea emansipoivaksi, ja se kohottaa oman-arvontuntoa.

78. *Rekrytointi menee niin, että henkilö ensin alkaa seurata jotain ääri-ihmisiä netissä. Ovat yötä-päivää Somessa. Ovat nettiaktivisteja, ympäri maailmaa. Ja tutustuvat netin kautta. Keskustellaan ja kaikkeen vastataan. Ääri-ryhmien edustajat näyttävät menestysvideoita, että ovat onnistuneet. Sanotaan, että olet kokonaan nöyryytetty ihminen, vapauta itsesi. Vapauta itsesi ja maailma. On myös niitä, jotka eivät halua lähteä, mutta kannustaa ja ylläpitää sivuja.*

5. Viranomaistoiminta

Enemmistö avainhenkilöistä kokee viranomaistoiminnan ongelmalliseksi – Ollaan sitä mieltä, että viranomaiset ovat ”väärillä teillä”, kun väkivaltaisen extremismien ennaltaehkäisevästä työstä etsitään uskonnollisia merkkejä.

79. *Viranomaiset jahtaavat uskonnollisia ilmiöitä. Kun aletaan seurata nuoren pukeutumista, joka meidän mielestä on muuttunut siveellisemmäksi, ymmärättävä uskonnollisemmaksi. Jos nuori nainen ei vielä käytä huivia, ja käyttää housuja, niin joillekin se on osa aikuiseksi kehittymistä kun alkaa käyttää huivia, mitä enemmän sinä aikuistut, sitä enemmän omaksut tietyn tyylin. Mutta viranomaisethan eivät ymmärrä sitä. Ne katsoo, että jos alkaa käyttää huivia tai pukeutuu eri lailla, niin häntä täytyy pitää silmällä. Uskonnollisia piirteitä otetaan enemmän huomioon, vaikka pitäisi katkoa syrjäytykö nuori, onko hänellä ystäviä, onko hänellä tukiverkostoa, onko hänellä tekemistä. Tällaisia, koska sellaisista syistä nuoret usein ajautuu epäterveellisiin harrastuksiin, kuten huumeisiin tai ääri-ryhmiin. Sitä asiaa lähestytään aivan väärästä näkökulmasta.*

Vaikkakin osa lähtijöistä on muuttanut ulkomuotoaan uskonnollisemmaksi, yhteisön tarkkailu uskonnollisten piirteiden perusteella koetaan ahdistavaksi. Suurin osa kokemuksista turvallisuusviranomaistahojen kanssa oli negatiivisia. Monet toimintatavat herättivät ihmetystä, ja kysyttiin, ”miksi oikeusvaltiossa toimitaan näin”.

80. *Olen kuullut, että ihmisiä jotka käyttää niqabia, niin opettaja kohteli tosi huonosti, ja epäili että on terroristi eikä antanut puheenvuoroa. Ja siitä tulee sellainen olo, ettei ihmiset hyväksy. Se on mennyt liian pitkälle, sellainen suhtautuminen, sehän on ihmisten oikeus kasvattaa partaa jos haluaa, ei kyllään olisi mitään sanottavaa jos on hevvari. Liioiteltu tarkkailu ilman syytä ja järkeä, muslimeja jotka on tavallisia ihmisiä tarkkaillaan.*

Kun lähtijöiden perheet ovat kohdanneet tragedioita, he ovat kokeneet saaneensa epäinhimillistä kohtelua – ilmoitusta lapsen menehtymisestä on seurannut jokapäiväisiä viranomaiskeskusteluja, joissa sisaruksilta on tivattu näkökantoja menehtyneen perheenjäsenensä Isis-kytköksestä. Ei ole myöskään tarjottu tukitoimintoja tai kriisiapua.

5.1 Tarkkailu

Kaikki avainhenkilöt kahta lukuun ottamatta kokevat, että heitä kuunnellaan tai monitoroidaan. He kokevat, että tunne olla jatkuvan tarkkailun kohteena on erittäin uuvuttava. Osa heistä tuo itse esille, että kyse saattaa olla vainoharhaisuudesta, mutta osalta on takavarikoitu tietokoneita ja puhelimia, heitä on

myös pidätetty ja kuulusteltu lukuisten yhteydenottojen lisäksi, joten heidän arvionsa saattavat pitää paikkansa. Yleisin käsitys seurannasta on puhelujen salakuuntelu, toiseksi yleisin on, että yhteisössä on henkilöitä, jotka tarkkailevat toimintaa viranomaisten puolesta.

81. *Tavallaan koen, että minua kuunnellaan välillä, välillä saatetaan seurata, minusta tuntuu, että on seurattu. Saattaa olla, että on vainoharhaa, oma fiilis, mutta muita perheenjäseniä seurataan. [Sisko/Veli] on käynyt Supon luona, ne ovat pyytäneet luokse, kyselleet hirveästi kysymyksiä. Hän on mennyt aina ja vastannut kysymyksiin. Ja koen siis, että minuakin tarkkaillaan ja seurataan, ja tiedän, että muitakin perheenjäseniä kuunnellaan ja tarkkailaan – kukaan meidän perheestä ei edes ole radikaali, ei minun [sisko-kaan/velikään] joka on lähtenyt [Syyriaan], vaikka kaikki kokee terroristiksi.*

Koetaan myös, että uskonnollisia yhteisöjä painostetaan yhteistyöhön ja että tämä on osasy, miksei moskeijassa uskalleta keskustella enää. Tämän lisäksi koetaan, ettei yhteistyö vaikuta seurantaan – koetaan, että vaikka koko ajan on tehnyt yhteistyötä, on silti epäilyksen alaisena. Enemmistö avainhenkilöistä painottaa, etteivät he näistä asioista missään tapauksessa keskustelisi julkisesti.

82. *Imaami saattaa kokea painostusta. Jos ei halua tehdä yhteistyötä viranomaisten kanssa leimataan automaattisesti terrorisminkannattajaksi. Ei ole oikeutta päättää vapaalla tahdolla haluaako tehdä yhteistyötä vai ei. Uskonnollisella yhteisöllä pitäisi olla täysi oikeus valita haluaako olla yhteistyössä turvallisuusviranomaisten kanssa vai ei – miten voi tällaisessa ilmapiiressä kuvitella, että yhteisön jäsenet uskaltavat keskustella vapaasti moskeijassa, jos on riski, että imaami raportoi kaiken turvallisuusviranomaisille?*

Koetaan, että jos henkilöllä on minkäänlaisia yhteyksiä Syyriaan, vaikka kyse olisi hyväntekeväisyystoiminnasta, on silti tarkkailussa Suomessa, ja henkilöitä on ”otettu haltuun pariksi yöksi, otettu kuulusteluihin, liittykö matkustaminen terroritoimintaan”. Ahdistus ja pelko, jotka aiheutuvat kokemuksesta, että on tarkkailunalaisena, vaikka tiedostaakin, että se saattaa olla kuviteltua, tulee selkeästi esille yhden henkilön sitaatista:

83. *Kaikkia paikkoja saatetaan kuunnella. Moskeijoita, veljien ja siskojen puhelimia jne. [...] Aikaisemmin säikähdin aina kun puhelimessa kuului sellainen pätkiminen tai jotain kummallisia kaikua. Niitä kuuli jossain vaiheessa koko ajan, niitä outoja ääniä, ja olin vaan silleen, että okei... Vaihdoin prepaid-liittymään vaan sen takia kun minua rupesi pelottaa, että joku kuuntelee. Ja vaihdoin säännöllisin välein prepaid-liittymää. Ei minulla ole mitään sallattavaa, mutta kyllä se tuo epäturvallisuuden tunteen, että joku kuuntelee minua. En uskaltaisi puhua tällä tavalla, ehkä silloin olisin enemmän tekopyhempä, että ”se on väärin ja kaikki on väärin ja mitään ei saa hyväksyä” ja näin edelleen. Koska pelkää sitä leimautumista. Ei-muslimina ei tarvitsisi miettiä ollenkaan, viranomaiselle voisi hyvinkin sanoa avoimesti, että ymmärrän aseellisten ryhmien taistelua siellä ja siellä. Ei siitä seuraisi mitään kummempaa. Sitähän moni suomalainen tekee julkisesti, eikä se ole ongelma. Mutten pelkää itseni puolesta, vaan perheeni. Jos joutuisin johonkin tutkintaan, ja se venyy pitkäksi, enkä näe perhettäni – ei minä en halua sellaiseen tilanteeseen. Sen takia pidän suuni kiinni. Todellisuudessa minua kuvottaa koko tämä politiikka mikä täällä on menossa.*

Yksi avainhenkilöistä kertoo, että hänen hyvän ystävänsä puhelinkeskustelut kuunneltiin ja että kaikki WhatsApp-keskustelut ja muut puhelimen viestitöiminnöt oli luettu, koska tämän aviomies oli syytettynä terrorismista. Hän kuitenkin koki, ettei ikinä selvitelty, mihin epäilyt perustuivat, ja hänelle jäi epävarma ja leimattu olo. Yksi henkilö, jonka perheenjäsen on lähtenyt Syyriaan, painottaa, että tämä suhtautumistapa vahvistaa tunteen ulkopuolisuudesta.

84. *Tiedän, että viranomaiset seuraa, ei siitä ole edes kahta kysymystä. Tiedän, että viranomaiset seuraa, mutta se on ihan ymmärrettävää, saavat rauhassa katsoa, etten ole mikään sekopäinen tyyppi. Mutta se mikä ihmetyttää on, että olen syntynyt, kasvanut ja ollut koko elämäni Suomessa, mutten ole koskaan kokenut, että kuuluisin tänne. Suomalainen yhteiskunta tekee minun elämästäni sellaista. Ja nyt kun [sisko/veli] on lähtenyt, niin sen takia.*

Yksi henkilö kertoo uskovansa, että viranomaisilla on valmiiksi tietoa tai katalogi, jonka mukaisesti luokitellaan, onko joku harras muslimi. Hänestä tuntuu, että häntä varmasti profiloidaan, eikä hän haluaisi sen vaikuttavan tekemiinsä, mutta toisaalta hän kokee, että perheen takia hän ei voi käsitellä puhelimessa tiettyjä asioita, kuten Syyrian tilannetta. Koko yhteisössä kannetaan huolta siitä, että tällainen toiminta voisi yleistyä.

85. *Kaikki on ollut tosi huolissaan meneekö tämä siihen, että aletaan tehdä kotietsintöjä viattomille. Minun parhaalla kaverilla kävi poliisi keskellä yötä kun meidän kaveri lähti Syyriaan, poliisi tuli etsimään todisteita kun oli kuullut että kaverini oli käynyt sen luona.*

Pari avainhenkilöistä kokee, että omat oikeudet poljetaan ja että muslimien kohdalla on rajoituksia, joita muilla ei ole. Yksi tällainen on matkustaminen – enää ei esimerkiksi voi matkustaa Turkkiin. Koetaan, että tilanne on muuttunut sellaiseksi, että jos nuori muslimi menee turkkiin, hän ei pääse ilman kuulusteluja. Tapahtuu myös erehdyksiä, joista kansalaiset, joilla ei edes ole suunnitelmia lähteä Syyriaan, joutuvat kärsimään.

86. *Viime vuonna minun yhdestä hyvästä kaveristani kirjoitettiin, että pysäytettiin kun ytti lähteä Syyriaan. Se ei ole totta, sillä oli poikaystävä Englannissa, ne oli tehnyt avioliittosopimuksen puhelimitse, ei hän halunnut lähteä Isikseen, vaan halusi mennä tapaamaan poikaystävää, se oli vaan menossa Lontooseen, ei niillä ollut edes mitään lipuja sieltä mihinkään, en tiedä sen miehen taustoista mutta sen miehen äiti oli tehnyt kaikkia kakkuja ja sellaista kun piti olla hääjuhlat. Se ystäväni halusi vain muuttaa miehen luo. Siitäkin piti heti tehdä johtopäätös, kun mies oli pakistanilainen, ja tuli Helsinkiin sitä vastaan, että ne katsoo että joku suomalainen tyttö niqabissa lähtee arabinäköisen kanssa Lontooseen, siitä tulee heti sellainen kuva, että lähtee Isiskeen, muttei sen pitäisi olla niin.*

5.2. Kokemuksia ongelmallisesta kohtelusta

Yleisimpänä viranomaisiin liittyvänä ongelmana nähtiin Suojelupoliisin ”keskustelut”. Ne eivät ole kuulusteluja, mutta ne koetaan sellaisiksi. Koetaan, ettei niistä voi kieltäytyä, ei ainoastaan siitä syystä, että yleisen käsityksen mukaan haluttomuus yhteistyöhön antaa terroristileiman, vaan myös siitä, etteivät ne ole pyyntöjä vaan käskyjä ilmestyä kuultavaksi. ”Keskustelut” eroavat kuitenkin kuulusteluista siten, ettei kuultavalla ole mukanaan lakimiestä. Enemmistö on siinä uskossa, ettei lakimies edes saisi olla läsnä. ”Keskusteluissa” ei myöskään

tiedoteta oikeuksista. Käytännössä ”keskustelut” kuitenkin vaikuttavat kuulusteluilta, kysytään, *kannatatko Isistä, mitä mieltä olet läheisesi toiminnasta Isiksessä, onko mielestäsi hyvä asia, mitä läheisesi on tehnyt.* Tällaisia ”keskusteluja” on käyty myös alaikäisten kanssa. Ne on koettu erittäin raskaiksi, erityisesti silloin, kun perhe muutenkin on kärsinyt lapsen ja sisaruksen katoamisesta/menehtymisestä.

87. *Se on [Supon] tapa kiertää lakia – jos kieltäytyy keskustelemasta, jos kieltäytyy niin se antaa aiheen epäillä sinua, jos Supo soittaa kenelle vaan, niin ei kukaan kieltäydy, ei usko että on varaa kieltäytyä. Kerrotaan paikka ja aika, nähdään siellä, ja ovat hyvin perillä asioista, heillä on hyvin tarkkaa tietoa. Ja se kuva mitä ihmiset luulevat Suposta, että juovat kahvia, ei pidä paikkansa – he häiritsevät muslimien elämää kunnolla. Olen ollut 8-9 kertaa keskusteluissa.*

Avainhenkilöiden mukaan näissä tilanteissa ”tivataan”, mitä henkilö ajattelee, ja viranomaiset ovat pääasiassa kiinnostuneita tietämään, mitä mieltä henkilö on Isisin toiminnasta, onko hän vihainen, ketä hän pitää syyllisenä mihinkin, mitä tietoa hänellä on, mitä moskeijassa puhutaan. Yksi henkilö oli kokenut viimeisimmän ”keskustelun” uhkaavaksi, oli sanottu, että ”jos [henkilö toimii jollakin tavalla], niin tullaan sitten sinun luo”. On myös sanottu, että jos käydään joitain keskusteluja moskeijassa, niin pitäisi ilmoittaa. Yleinen tunne on, ettei saa ajatella mitä vain. Painotetaan, että kun Supo kysyy, niin pitää kertoa. Yksi henkilö, joka on ollut lukuisia kertoja ”keskusteluissa”, kertoo myös ymmärtävänsä Supoa, joka vain tekee työtänsä.

88. *Supohan ei toimi niin, että puhuisivat kuulusteluista, ne on keskusteluja, ja sehän on heidän työtä, heiltä oletetaan sitä, joten pitäisihän sitä jollain tasolla ymmärtää. Keskustelut liittyvät pääsääntöisesti Isikseen, usein seuraavat facebook-keskusteluja, jos sinulla on tietoa Syyrian tilanteesta.*

Painotetaan kuitenkin, että moni joutuu keskusteluun ihan turhan takia ja ettei siinä ole kyse mistään epäilyksestä tai vastaavasta, vaan että se on tapa pitää silmällä muslimiyhteisöä. Koetaan ikäväksi, että joutuu olemaan vainoharhainen. Muutamat avainhenkilöt tuovat esille myös tilanteita, joissa epäilevät, että on rikottu henkilöiden oikeuksia.

89. *[Henkilö] pidätettiin, epäiltiin terrorismista. Kun tehtiin ruumintarkastus, oli tarkoitus katsoa onko pakaroiden välissä jotain, niin hän pyysi, että naispuoliset henkilöt poistuisi. Hänelle sanottiin, että täällä toimitaan Suomen periaatteiden mukaisesti, että naiset eivät poistu. Hänet pakotettiin riisuutumaan ja hän koki tilanteen erittäin nöyryyttäväksi, hän on puhunut paljon tästä. Ja hän sanoi, ettei ikinä ole käyttänyt huumeita, on muslimi. Sitten kun hän oli vankilassa hän joutui eristysselliin, ei päässyt rukoilemaan, joutui olemaan siellä jonkin aikaa. Vihdoin hän tapasi papin, ja pappi lupasi auttaa saamaan imaamia käymään, jotta hän pääsisi tekemään perjantairukouksen. Hän koki, että kun tiedettiin, että on muslimi niin hankaloitetaan asioita tahallisesti. Näitä tapauksia on paljon.*

Yhden avainhenkilön ystävälle kävi niin, että ennen kuin oli menossa töihin, monen poliisin joukko koputti ovea. Kun ystävä avasi lapsi sylissään, miehet kävivät kimppuun, ja toinen pieni lapsi itki vieressä. Ystävällä ei ollut mitään aseita, eikä hän ollut ikinä käyttäytynyt väkivaltaisesti. Hän ei ymmärtänyt,

miksei häntä voitu esimerkiksi matkalla autoon ottaa sivuun ja asiallisesti pyytää mukaan. Ihmetellään oliko pakko säikäyttää lapsia? Samanlainen kokemus on myös yhdellä toisella avainhenkilöllä.

90. *He tulivat tänne [aamuyöstä], oltiin nukkumassa, oli monta aseistautunutta poliisia mukana. Tulivat sisälle, ei kerennyt laittaa huivia, ei keretty pukea ja [lapset] säikähtivät niin, [tytär/poika] oireili pahasti. Lapset heräsivät, [viranomaiset] rupesivat penkomaan tavaroita ja lapset säikähtivät – yleensä nouseaan rauhallisesti ja olen pitkään yrittänyt selittää tämän tapah-tuman ja ilman muuta tällainen jättää tunteellisia arpia. [Laspella] tuli verta-nenestä ja tasapaino-ongelmia, ja lääkäri [sairaalassa] sanoi, että on stres-sistä johtuvaa. Ja jos itse on ollut integroitunut, ja jos ei ole ollut radikaali, niin tällaiset kokemukset saattaa radikalisoita.*

Yhden pidätetyn henkilön puoliso tuo myös esille, että tilanne on herättänyt ahdistusta ja pelkoa hänen perheensä puolesta. KRP nähdään kuitenkin inhi-millisempänä toimijana kuin Supo: yksi henkilö sanoo, että KRP:n edustajat ovat kuulusteluissa asiallisia ja ystävällisiäkin.

91. *Siitä päivästä asti kun [perheenjäsentä] pidätettiin, on Suomessa asu-misesta olo muuttunut. Siitä päivästä asti alkoi pelottamaan, että mikä on lasten turvallisuus.*

6. Loppukeskustelu

Tässä tutkimuksessa on tarkasteltu ns. vierastaistelijailmiötä Syyriaan lähte-neiden lähipiirin näkökulmasta. Keskeisimmäksi aihealueeksi nousee Syyriaan lähteneiden taustan ja elämäntilanteen lisäksi se, kuinka yhteiskunnallinen ilmapiiri, maailmanpolitiikka, sekä viranomaisten toiminta vaikuttavat lähtemi-seen. Lähteneiden tausta on kirjava – sen lisäksi, että he edustavat eri ikäryh-miä, eri etnisiä ja kansallisia ryhmiä, eri sukupuolia, ja ovat asuneet eri paikka-kunnilla, he myös eroavat toisistaan sosioekonomisen tilanteen, perhetaustan, sosiaalisten verkostojen ja koulumenestyksen suhteen. Osalla on rikollis- ja huumetaustaa, kokemusta väkivaltaisesta parisuhteesta, taloudellisia vastoin-käymisiä sekä kokemuksia rasismista, joiden koetaan madaltaneen kynnystä lähteä. Nämä koetaan kuitenkin ainoastaan lähtöön vaikuttaneina asioina, ei motivoijina.

Yhteiskunnallinen ilmapiiri, joka koetaan olevan muslimeille vihamielinen, ja maailmanpolitiikkaan liittyvät näkemykset nähdään keskeisimpinä syinä läh-teä Suomesta. Näissä teemoissa lähipiirin kokemukset yhtenevät lähtijöiden kokemuksiin, ja moni haastateltava tuo esille, että olisi näiden syiden vuoksi saattanut myös itsekkin lähteä. Ilmapiirin keskeisimpinä ongelmina nähdään is-lamofobia, terroristiksi leimaaminen, syrjinnän, epäoikeudenmukaisuuden ja ulkopuolisuuden kokemukset, sekä uskonnollistamisen. Avoimen keskustelu-kentän puute nähdään myös erittäin ongelmallisena – yhteiskunnallisen luot-tamuspuolan takia koetaan, ettei ilmiöstä voi keskustella, ja tämä saattaa ajaa nuoria ääriryhmiin. Painotetaan, että maailmanpoliittisista aiheista olisi en-siarvoisen tärkeää keskustella. Maailmanpolitiikka koetaan epäoikeudenmu-kaisena kenttänä, jossa velvollisuus muslimina on puolustaa sorrettuja veljiä ja siskoja. Tässä kohtaa termin vierastaistelija negatiivinen konnotaatio nähdään

myös osana muslimeihin suunnattua syrjivää suhtautumista – koetaan, että ai-noastaan muslimien toiminta konflikteissa ulkomailla tuomitaan, ja että terroris-mi on termi jonka määrittelystä vastaa ”länsi”.

Lähtemisen motiivit näyttävät merkitysverkostona, jossa lähtijä suhtautuu joko aktiivisesti tai passiivisesti tilanteeseen. Lähtijöiden motiivina on velvolli-suus vaikuttaa, joko osallistumalla aktiivisesti liikkeiden aseellisiin toimiin, tai avustustyöhön. Toisten kohdalla lähtöön vaikuttaa suomalaisen yhteiskunnan asenneilmapiiri. Koetaan, ettei suomalainen yhteiskunta salli täyttä jäsenyyttä, ja lähtemisen koetaan takaavan mahdollisuuden oikeudenmukaiseen ja turval-liseen elämään. Jotkut tunnistavat paradoksi; tunteakseen todellista yhteen-kuuluvuutta ja turvaa on matkustettava utopistiseen unelmayhteisöön konflik-tialueelle.

”Vierastaistelijailmiö” näyttää tutkimuksessa monien aspektien yhdistel-mänä, jossa keskeisessä roolissa ovat yhteiskunnalliseen ilmapiiriin liittyvät ulottuvuudet, kuten syrjinnän ja ulkopuolisuuden kokemukset, sekä määritel-mät maailmanpoliittisesta tilasta yhdistettynä moneen henkilötasolla olevaan seikkaan, kuten omaan elämään liittyviin vastoinkäymisiin. Myös suhtautumi-sella väkivaltaan ja sotaan, joko muunlaisen ääritoiminnan tai armeijakoke-musten myötä, näyttää olevan joissain harvoissa tapauksissa merkitys. Sekä vä-littömän sosiaalisen elämän että internetin mahdollistamat sosiaaliset verkos-tot vaikuttavat myös lähtemiseen. Perheeseen kytkeytyvät kysymykset vetävät kahteen vastakkaiseen suuntaan. Osa lähtijöistä ilmaisee lähtevänsä lastensa vuoksi, ja muutama tutkimukseen osallistuneista harkitsee poismuuttoa Suo-mesta samasta syystä. He kokevat, etteivät halua lastensa kasvavan eriarvoisina yhteiskunnassa, jossa heitä ei pidetä suomalaisina. Osa haastateltavista puoles-taan tuo esille, että velvollisuus lapsia kohtaan nousi lopulta keskeiseksi syyksi jäädä Suomeen. Ymmärtääksemme ilmiön monimuotoista dynamiikkaa tarvi-taan laaja-alaista poikkitieteellistä tutkimusta. Tämän projektin toisessa osassa tullaan paneutumaan aiheeseen etnograafisella otteella.

SSKH Notat 1998

SSKH Reports and Discussion Papers 1998

1/98

Åsa Rosengren och Gunborg Jakobsson

Äldreomsorgen i Norden – med exempel från Herlev, Jakobstad, Sandefjord och Stockholm. Nordiska modellkommunprojektet NOVA.

2/98

Gunborg Jakobsson och Åsa Rosengren

Kartläggning av äldreomsorgen i fem nordiska kommuner. Herlev, Akureyri, Jakobstad, Sandefjord och Katarina-Sofia socialdistrikt, Stockholm. Nordiska modellkommunprojektet NOVA.

3/98

Susanne Jungerstam-Mulders

Extreme Right-wing Parties: Ideological, Protest or Racist Parties.

4/98

Kjell Andersson

Näringsutvecklingen i sydvästra Finlands skärgård 1985–1995. Tolv kommuner i ljuset av offentlig statistik.

5/98

Elina Vuola

Between the State and the Church – Nicaraguan Women's Reproductive Rights and the Promotion of Human Rights in the Finnish Development Cooperation.

6/98

Jouni Pirttijärvi

Indigenous Peoples and Development in Latin America.

7/98

Liisa Laakso, Iina Soiri and Zenebework Tadesse with Konjit Fekade

In Search of Democratic Opposition Constraints and Possibilities for Donors' Support in Namibia and Ethiopia.

SSKH Notat 1999

SSKH Reports and Discussion Papers 1999

1/99

Mika Helander

Publications on Ethnic Relations in Finland 1991–1996.

2/99

Leo Granberg, Erland Eklund and Kjell Andersson

Rural Innovation and Environment: New Development Paths in the Finnish Countryside?

3/99

Åtta studier i nya och gamla mediemarknader.

Arbetsrapport från kursen i medieekonomi vid Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet våren 1999.

4/99

Viveca Ramstedt-Silén

Riksdagsutskott eller kvinnoförening? Det kvinnliga nätverket i Finlands riksdag.

SSKH Notat 2000

SSKH Reports and Discussion Papers 2000

1/2000

Silka Koskimies

Experiences of Ethnic and Racial Discrimination in Finland. A presentation of NEON material, 1998-1999.

2/2000

Helena Blomberg & Christian Kroll

The Support For The Scandinavian Model In A Time Of Cuts:
Attitudes In Finland

3/2000

René Lindqvist, ohjaaja Ullamaija Kivikuru

Mainonta Suomen kansallisilla kaupallisilla tv-kanavilla verrattuna lakiin televisio- ja radiotoiminnasta

4/2000

Mikael Blomberg

På kurs: vem, vad, var och varför? Svenskt kursdeltagande och önskemål om verksamhetens inriktning vid huvudstadsregionens vuxenutbildningsinstitut.

5/2000

Kjell Andersson, Erland Eklund & Leo Granberg

Turism, naturutnyttjande och innovationer i tre kommuner: en fältstudierapport

6/2000

Matti Similä

Migrants and Ethnic Minorities on the Margins: Report for Finland (MEMM-report to CEMES)

7/2000

Kim O.K. Zilliacus

Setting up a Nordic/Australasian Comparative Design: Similarities and Differences Revisited

SSKH Notat 2001

SSKH Reports and Discussion Papers 2001

1/2001

Kim O.K. Zilliacus

An Introduction to Political Culture as a Basis for Opinion Formation

2/2001

Kim O.K. Zilliacus

Electoral Fortunes and Dilemmas: The Development of the Green and the Left-Wing Alliance

3/2001

Kim O.K. Zilliacus

Modern vs. Postmodern Politics: Theoretical Perspectives

4/2001

Kim O.K. Zilliacus & Niilo Kauppi

Postmodern Politics and New Communication Technologies: A Theoretical Framework

Social work in Europe: Challenging Racism

A Documentation of a Pilot Training Course within the Leonardo da Vinci Project "Developing a Common European Framework for Anti-Racist and Anti-Oppressive Practice for the Social Professions" at the Swedish School of Social Science, University of Helsinki, 29-31 March 2000

6/2001

Ilse Julkunen

Social and Material Deprivation among Unemployed Youth in Northern Europe

7/2001

Christian Kroll & Helena Blomberg

Different levels of policy change: A comparison of the public discussion on social security in Sweden and Finland.

8/2001

Helena Blomberg & Christian Kroll

Kommunerna och välfärdsopinionen – Attitydutvecklingen bland befolkning och kommunala eliter beträffande välfärdstjänsterna under 90-talet.

9/2001

Christian Kroll & Helena Blomberg

Förändringar i synen på arbete och arbetslöshet i Finland och Sverige under 1990-talet.

SSKH Notat 2002

SSKH Reports and Discussion Papers 2002

1/2002

Eini Pihlajamäki, Mirjam Kalland & Gun Andersson

Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området.

Verksamhetsplan 2002.

Rapport över en planeringsprocess åren 2000–2001.

2/2002

Forskningsrapport: Forskningsmetodik 2 hösten 2001.

En mångsidig public service-kanal

FSTs digitala program två månader efter kanalstarten.

3/2002

Kaj Björni, Erland Eklund, Stefan Sjöblom & Charlotta von Troil

Regionala strukturer och regionalpolitik – den finlandssvenska problematiken

SSKH Notat 2003

SSKH Reports and Discussion Papers 2003

1/2003

Utvärderingen av utbildningen och examina vid Helsingfors universitet:

Svenska social- och kommunalhögskolans rapport

2/2003

Jan Sundberg, Stefan Sjöblom och Ingemar Wörlund

Välfärd och lokal demokrati i Sverige under 60 år – inledning till ett forskningsprojekt

SSKH Notat 2004

SSKH Reports and Discussion Papers 2004

1/2004

Socialt arbete och samhällsengagemang – diskurser och lokala praktiker

20 Nordiska Socialhögskolekonferens 16-18.8.2003

Konferensrapport

2/2004

Susanna Björkell

Natura 2000 i Rekijokidalen – en konfrontation mellan lokalt kulturellt och regionalt drivet naturskydd

3/2004

Veronica Korhonen

Konflikten kring implementeringen av Natura 2000 i Finland – en konflikt mellan olika kunskapssystem samt mötesplatsernas betydelse vid skapandet av tillit

4/2004

Lynn Bonney

EU:s implementering av Natura 2000 – interaktionen mellan EU och den finländska nationella nivån

SSKH Notat 2005

SSKH Reports and Discussion Papers 2005

1/2005

Elianne Riska

Arbete och hälsa: Två centrala värden i samhället

2/2005

Bettina Lindblom och Anna Henning

Ett steg i taget – guide för vetenskapligt skrivande

3/2005

Tom Moring & Johanna Lindfors (red.)

Valmaskinen och väljaren

En studie av hur valmaskinerna användes inför EU-valet 2004

4/2005

Heidi Orava

Rapportering av tsunamikatastrofen i finlandssvensk radio och TV

5/2005

Jenni von Frenckell

Tsunamins framfart i fem finlandssvenska dagstidningar

6/2005

Tom R. Burns

Institutionell diskriminering: Makt, kultur och kontroll över invandrares livsvillkor

7/2005

Dan Koivulaakso

The future and changing economies of rural areas

Projekt Report D18 of RURBAN, Minutes meeting study areas

8/2005

Ville Klemets

Den samhällsvetenskapliga miljöundervisningen vid RHH-högskolorna 2005-2006 samt förslag till framtida koordinering och utveckling av verksamheten

9/2005

Helena Blomberg & Christian Kroll

Integration genom arbete? Perspektiv på arbetslöshet, invandring och arbetsmarknad i Sverige och Finland.

10/2005
Christian Kroll (red.)
En nordisk modell i socialt arbete?

11/2005
Nora Brandt
Socialpedagogisk hästverksamhet
En diskursiv studie i verksamhetens organiseringsprocess

SSKH Notat 2006

SSKH Reports and Discussion Papers 2006

1/2006
Erland Eklund, Kjell Andersson, Nora Brandt, Stefan Sjöblom, Elianne Riska
Den nya hästhushållningen, brukargrupper och markanvändning – en utmaning för deltagande planering
Forskningsplan

2/2006
Sebastian Gripenberg
En kvalitativ utvärdering av INTERREG IIIA/Skärgården 2000-2006

3/2006
Erland Eklund, Kjell Andersson, Nora Brandt, Stefan Sjöblom & Elianne Riska
The new equine industry, Stakeholders and land use planning
- a challenge for participatory planning

SSKH Notat 2007

SSKH Reports and Discussion Papers 2007

1/2007
Nora Brandt och Erland Eklund
Häst – människa – samhälle: om den nya hästhushållningens utveckling i Finland

2/2007
Helena Blomberg and Christian Kroll
Different rights and duties regarding welfare services: a focus on the municipal level

SSKH Notat 2008

SSKH Reports and Discussion Papers 2008

1/2008
Ulrika Långstedt
Förändringar i en traditionsbunden miljö? Om den nya hästnäringen och konsumtionslandsbygden i ljustet av "parabler" och "skript" bland jordbrukare och markägare

SSKH Notat 2009

SSKH Reports and Discussion Papers 2009

1/2009
Arbetsrelaterad invandring
i finlandssvensk dagspress
Marina Lassenius

SSKH Notat 2010

SSKH Reports and Discussion Papers 2010

1/2010

Ett steg i taget – guide för vetenskapligt skrivande (uppdatering av SSKH Notat 2/2005)

Bettina Lindblom och Anna Henning

2/2010

Media ja valta kansalaisten silmin

Kari Karppinen, Johanna Jääsaari & Ullamaija Kivikuru

3/2010

Lagging behind or leader in local democracy?

Kjell Andersson och Imre Kovách

SSKH Notat 2012

SSKH Reports and Discussion Papers 2012

1/2012

Resande teorier kring journalistik - prof. Ullamaija Kivikurus avskedsföreläsning 23.9.2010

Ullamaija Kivikuru

SSKH Notat 2014

SSKH Reports and Discussion Papers 2014

1/2014

Ett livskraftigt medielandskap på svenska i Finland

Redaktör: Tom Moring

2/2014

Bildningsförvaltningen och skolan: Rekommendationer för en fungerande svensk bildningsförvaltning

Cecilia Böhme, Henrik Hägglund & Stefan Sjöblom

SSKH Notat 2015

SSKH Reports and Discussion Papers 2015

1/2015

Familj, fostran, anknytning och utbildning – trender i tiden

Airi Hautamäki – avskedsföreläsning 18.9.2014

2/2015

Hälsa och samhälle – Ett fyrtioårs perspektiv

Elianne Riska – avskedsföreläsning 26.11.2014

3/2015

Skenhelighet

Jan-Erik Lönnqvist – installationsföreläsning 3.12.2014

4/2015

”Jag har haft nytta av socialpsykologin både professionellt och i mitt personliga liv.”

En rapport om socialpsykologerna från Soc&kom i arbetslivet

Anna Henning-Lindblom

5/2015
Syrjintä, polarisaatio ja väkivaltainen radikalisoituminen
SYPONUR-väliraportti
Karin Creutz & Juha Saarinen

Forskningen vid högskolan

Soc&koms sex huvudämnen journalistik, rättsvetenskap, sociologi, socialpsykologi och psykologi, socialt arbete samt statskunskap ligger till grund för forskningen vid högskolan.

Forskningen sker dels inom fyra tematiska områden:

- Journalistik
- Välfärd och samhällsservice
- Utveckling och socialisation
- Hälsa och samhälle

och dels inom två tvärvetenskapliga forskningscenter:

CEREN – Centret för forskning om etniska relationer och nationalism

FO-RUM – Förvaltning, organisation, regional utveckling och miljö

För mer information om forskningen vid Soc&kom gå till

<http://sockom.helsinki.fi/fiss>

ISBN 978-951-51-1710-6 (PDF)

ISSN-L 1457-1250

ISSN 1798-6966 (Online)

SVENSKA SOCIAL- OCH KOMMUNALHÖGSKOLAN VID HELSINGFORS UNIVERSITET
SWEDISH SCHOOL OF SOCIAL SCIENCE, UNIVERSITY OF HELSINKI